

ความตระหนักรู้และความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของนายความไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม แบบ 1.1

สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ความตระหนักรู้และความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของนายความไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม แบบ 1.1

สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

THAI ATTORNEY'S AWARENESS AND UNDERSTANDING OF FORENSIC
EVIDENCE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy FORENSIC SCIENCE AND CRIMINAL JUSTICE

Department of FORENSIC SCIENCE AND CRIMINAL JUSTICE

Silpakorn University

Academic Year 2022

Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ ความตระหนักรู้และความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติ
วิทยาศาสตร์ของทนายความไทย
โดย นายวชิรพล วิศวจรรยา
สาขาวิชา นิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม แบบ 1.1
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร. อรทัย เขียวพุ่ม

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

.....คณบดีคณะวิทยาศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นรงค์ ฉิมพาลี)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ยุภาพร สมิน้อย)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร. อรทัย เขียวพุ่ม)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(อาจารย์ ดร. ศุภชัย ศุภลักษณ์นารี)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(อาจารย์ ดร. ศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก วรชัย วิชชวาณิชย์)

630730008 : นิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม แบบ 1.1

คำสำคัญ : ทนายความไทย, พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์, การฝึกอบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์

นาย วชิรพล วิศวจรรยา: ความตระหนักรู้และความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความไทย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อาจารย์ ดร. อรทัย เขียวพุ่ม

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความการใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญา และประเมินความต้องการด้านการฝึกอบรมของทนายความเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การศึกษานี้ใช้การวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามในหัวข้อทั่วไปเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ รวมถึงมุมมองของทนายความเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งสำรวจในกลุ่มตัวอย่าง ทนายความที่ได้รับใบอนุญาตว่าความประเภทตลอดชีพจากสภาทนายความทั่วประเทศจำนวน 398 คนที่เข้ารับการอบรมที่สภาทนายความและการวิจัยเชิงคุณภาพทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสภาทนายความแห่งประเทศไทย จากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนบุคคลกับคะแนนระดับความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยใช้การวิเคราะห์การทดสอบไคสแควร์ ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง และจากการวิเคราะห์ค่าไคสแควร์พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญขึ้นอยู่กับอายุและประสบการณ์ในการทำงาน อย่างไรก็ตาม เพศ ระดับการศึกษา สถานที่ในการปฏิบัติงาน ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์ และผลการศึกษาพบว่าภูมิหลังของทนายความมีความแตกต่างกันอย่างมากเกี่ยวกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์และต้องการการฝึกอบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ การสัมภาษณ์สามารถให้คำตอบที่ละเอียดมากขึ้นเกี่ยวกับมุมมองของการศึกษาด้านนิติวิทยาศาสตร์ในแวดวงนักกฎหมาย ผลการศึกษาพบว่าทนายความไทยต้องการเข้าถึงหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้นประการสุดท้ายข้อค้นพบจากการศึกษานี้อาจมีนัยสำคัญต่อสภาทนายความที่วางแผนขยายโครงการฝึกอบรมหลักสูตรเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้

630730008 : Major FORENSIC SCIENCE AND CRIMINAL JUSTICE

Keyword : Attorney, Forensic Science, Forensic evidence

MR. Vacherapol VESAVACHUNYA : Thai Attorney's Awareness and Understanding of Forensic Evidence Thesis advisor : Orathai Kheawpum, Ph.D.

The objectives of this research were to study Thai attorneys' understanding and accessibility of forensic evidences in criminal cases, and assess their needs of additional training in forensic science. Both quantitative and qualitative methods were employed in this study. Three hundred and ninety-eight Thai attorneys nationwide were participants in this research. The surveys were conducted by using questionnaire on general topics of forensic science including attorneys' views concerning the reliability of common forensic disciplines. Descriptive statistics were obtained for all demographic data and the associations of the data with questionnaire scores were assessed with the Chi-Square statistical analysis. The study revealed that Thai attorneys had a moderate level of understanding of forensic evidence as suggestions by their average scores. The Chi-Square statistical analyzed indicated that the scores were significant different depending on participants ages and on work experience. However, there was no association between the scores and gender, education level, or workplace. The study also suggested that Thai attorneys had a moderate level of accessibility of forensic evidences. They stated having very different backgrounds in related scientific concepts and having forensic science training needs. Moreover, the interview gave more detailed responses on views of forensic science education in the lawyer community. Results indicated that Thai's attorneys reported needs in accessing better reliability of forensic science evidences. These results supported new efforts to expand scientific evidence education in the lawyer council.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.ศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง อาจารย์ ดร.อรทัย เขียวพุ่ม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และกรรมการ อาจารย์ ดร.ศุภชัย ศุภลักษณ์ นารี ที่ช่วยกรุณาแนะนำและให้คำปรึกษาและให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ ติดตามความก้าวหน้า ตลอดจนช่วยปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเมตตาและเอาใจใส่ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

กราบขอบพระคุณประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร สมน้อย ที่ให้แนวคิดและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยและขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาท วิชาความรู้ให้กับผู้วิจัยมาโดยตลอดรวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือโดยตลอด

ท้ายนี้คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดจากการวิจัยนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่พระคุณ บิตามารดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพยิ่ง

นาย วชิรพล วิศวจรรยา

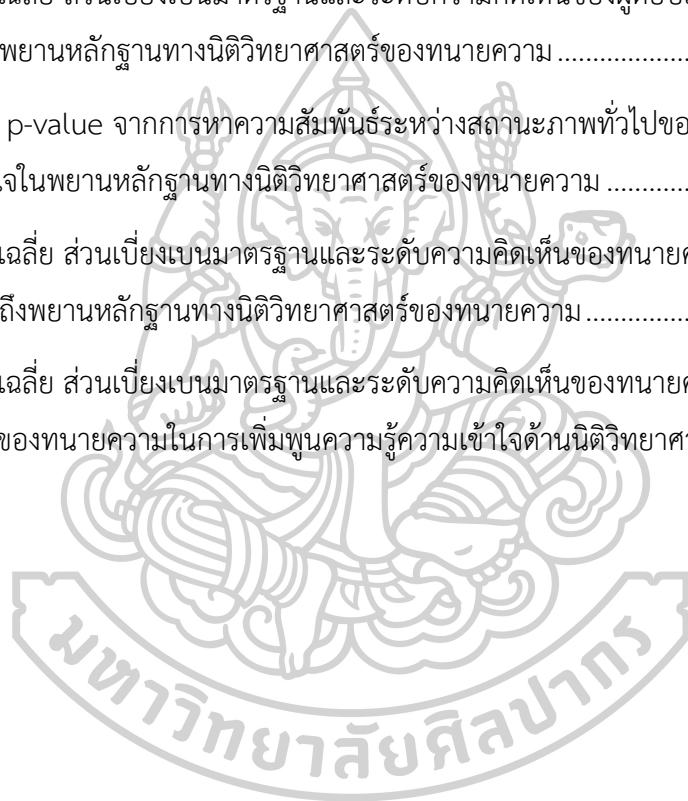
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญรูปภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ที่มาความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์งานวิจัย.....	6
3. คำถามงานวิจัย.....	6
4. คำจำกัดความของงานวิจัย	6
5. กลุ่มตัวอย่าง.....	7
6. ขอบเขตด้านสถานที่.....	7
7. แนวคิดในงานวิจัย.....	7
8. ประโยชน์ของงานวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์.....	9
2. การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาเป็นพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรม	12
3. การตรวจสถานที่เกิดเหตุ.....	22
4. งานตรวจพิสูจน์ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์.....	32
5. บทบาทและหน้าที่ของทนายความในกระบวนการยุติธรรม.....	36

6. ทบทวนวรรณกรรม	38
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	41
1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	41
2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	41
3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	42
4. วิธีจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสร้างแบบสอบถาม.....	43
5. วิธีการเก็บข้อมูล.....	44
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและเกณฑ์ที่ใช้ในการอภิปรายผล.....	45
7. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	49
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ.....	49
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ปลายเปิด.....	64
บทที่ 5 สรุปผล วิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ.....	67
รายการอ้างอิง.....	70
ภาคผนวก.....	73
ประวัติผู้เขียน.....	83

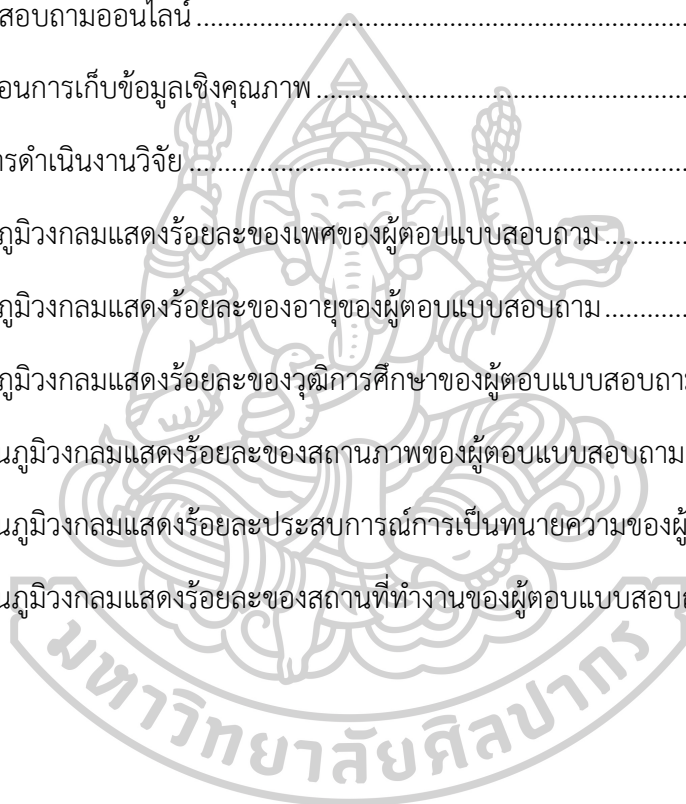
สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ระดับความเข้าใจเกี่ยวกับความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของ ทนายความ.....	45
ตารางที่ 2 ข้อมูลเชิงประชากรของผู้เข้าร่วมการวิจัย	49
ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ	54
ตารางที่ 4 ค่า p-value จากการหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานะภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ	57
ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของทนายความเกี่ยวกับประเด็น ปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ	61
ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของทนายความในประเด็นศึกษา ความต้องการของทนายความในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์.....	62

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	7
ภาพที่ 2 ขั้นตอนการออกแบบสอบถาม	43
ภาพที่ 3 ขั้นตอนการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ.....	46
ภาพที่ 4 แบบสอบถามออนไลน์	46
ภาพที่ 5 ขั้นตอนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ	48
ภาพที่ 6 วิธีการดำเนินงานวิจัย	48
ภาพที่ 7 แผนภูมิมวงกลมแสดงร้อยละของเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม	50
ภาพที่ 8 แผนภูมิมวงกลมแสดงร้อยละของอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	51
ภาพที่ 9 แผนภูมิมวงกลมแสดงร้อยละของวุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	51
ภาพที่ 10 แผนภูมิมวงกลมแสดงร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	52
ภาพที่ 11 แผนภูมิมวงกลมแสดงร้อยละประสบการณ์การเป็นทนายความของผู้ตอบแบบสอบถาม ...	52
ภาพที่ 12 แผนภูมิมวงกลมแสดงร้อยละของสถานที่ทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม	53

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาความสำคัญของปัญหา

กระบวนการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่นำความรู้ในหลายด้านของงานวิทยาศาสตร์มาใช้ในการตรวจเพื่อนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดี ที่เรียกกันว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หลักฐาน ตรวจร่างกายและวัตถุพยาน เพื่อช่วยในการค้นหาความจริงเป็นต้น เพื่อใช้ประโยชน์ในการสืบสวนและดำเนินคดีทางกฎหมาย ช่วยในกระบวนการยุติธรรมในการพิสูจน์หลักฐานเพื่อพิสูจน์ผู้กระทำความผิดอาญาหรือพิสูจน์ความบริสุทธิ์อย่างถูกต้องและมีความแม่นยำ

อีกทั้งมีการนำหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ตั้งแต่ยุคจักรวรรดิโรมันเป็นต้นมา ในการหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยถูกต้องและเป็นธรรม พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นการนำความรู้ทุกสาขาทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์เป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ไม่สามารถหาลองได้ เพื่อนำมาใช้ในการบังคับใช้กฎหมายและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ (พัชรา สิ้นลอยมา, 2563) การนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการกระบวนการยุติธรรม เริ่มขึ้นในต่างประเทศตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา เช่น การชี้ยืนยันตัวบุคคลโดยใช้ระบบการวัดขนาดของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การนำลายนิ้วมือมาใช้ในการยืนยันตัวบุคคล การนำเทคนิคด้านวิทยาศาสตร์มาใช้ในการตรวจลักษณะที่แตกต่างกันบนปลอกกระสุนปืนที่ยิงออกจากปืนแต่ละกระบอก และการตรวจสอบลายพิมพ์ดีเอ็นเอที่เก็บได้จากสถานที่เกิดเหตุมาเปรียบเทียบกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอของผู้ต้องสงสัย เป็นต้น ซึ่งวิธีการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เหล่านี้ได้รับการพัฒนามาโดยตลอด และยังคงใช้อยู่อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน (พงศกรณี ชูเวช, 2531)

ในประเทศไทยวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2545 ได้ถือกำเนิดสถาบันนิติวิทยาศาสตร์โดยเทียบเท่ากรมของกระทรวงยุติธรรม และวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2545 ได้เริ่มมีงานนิติเวช โดยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพิสูจน์การกระทำของผู้กระทำความผิดมาลงโทษและหากพยานหลักฐานมีความน่าเชื่อถือก็จะส่งผลในการอำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้น บังเกิดความสงบเรียบร้อย เนื่องจากปัจจุบันคดีอาชญากรรมต่าง ๆ ทวีความรุนแรงขึ้น การรับฟังพยานบุคคล อาจไม่มีความน่าเชื่อถือพอที่จะนำผู้กระทำความผิดมารับโทษได้เต็มที่หลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นหลักฐานที่มีการยอมรับและมีความน่าเชื่อถือ มีรากฐานจากความเป็นจริงทางธรรมชาติ การใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จึงเป็นหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุดและถูกบิดเบือนได้น้อยที่สุด การใช้กระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์จึงมีความจำเป็นในการสืบสวนสอบสวนคดีต่าง ๆ เพื่อให้คดีนั้นปรากฏความจริงมากที่สุด

ทนายความเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องใช้หลักฐานจากการพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการต่อสู้คดีเพื่อให้คดีมีความเที่ยงตรงและน่าสืบได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นทนายความจึงมีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะป็นทนายโจทก์หรือจำเลยก็ตาม อีกทั้ง ป.วิอาญาฯ ยังกำหนดให้ศาลจัดหาทนายความให้กับจำเลย โดยจัดสรรตามการเข้าชื่อของนายขอแรง ทนายความจึงมีความจำเป็นในการมีความรู้ความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปใช้ในการต่อสู้คดี โดยการนำไปใช้หรือตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อให้ความจริงปรากฏ ใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์และนำผู้กระทำผิดมาลงโทษเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้ปรากฏในชั้นศาล

ดังนั้นงานวิจัยนี้จะนำเสนอผลของการศึกษาความเข้าใจในพยานหลักฐาน การเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และปัญหาที่เกิดจากข้อกฎหมาย และระบบการศึกษาของทนายความ ต่อทนายความที่มีใบอนุญาตว่าความของสภาทนายความแห่งประเทศไทย ประเภทตลอดชีพ ที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรต่างๆ ณ สภาทนายความแห่งประเทศไทย

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นจากเหตุอาชญากรรม เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยในการพิสูจน์ตัวผู้กระทำความผิดหรือความบริสุทธิ์ ซึ่งจะพบในที่เกิดเหตุเสมอ แม้จะถูกทำลายโดยตั้งใจหรือไม่ได้ตั้งใจ กระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ยังคงสามารถหาพยานหลักฐานได้ เพื่อนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ในกระบวนการยุติธรรม โดยประเภทของพยานหลักฐานมีอยู่ 4 ประเภท ดังนี้ (พรเพชร วิชิตชลชัย, 2555)

1.1. พยานบุคคล แบ่งออกเป็น ประจักษ์พยาน พยานบอกเล่าและพยานแวดล้อม

1.2. พยานเอกสาร หมายถึง ข้อความใดๆ ในเอกสารที่มีการอ้างอิงเป็นพยาน โดยอาศัยการสื่อความหมายของข้อความนั้นพิสูจน์ความจริง พยานเอกสารจะต้องมีวัตถุประสงค์รับ เช่น กระดาษ ผ้า หนังสือ แผ่นศิลา อาจเป็นได้ทั้งพยานเอกสารและพยานวัตถุ

1.3. พยานวัตถุหรือวัตถุพยาน หมายถึง วัตถุประสงค์ของที่กล่าวอ้างเป็นพยาน การอ้างสถานที่ให้ศาลพิจารณา

1.4. พยานผู้เชี่ยวชาญ คือ บุคคลที่เป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในวิชาการหรือกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง มาเบิกความโดยการให้ความเห็น

การแบ่งพยานหลักฐานตามวิธีนี้เป็น การแบ่งตามวิธีการนำพยานหลักฐานเข้าสืบ ซึ่งมีกฎเกณฑ์ต่างกัน พยานชั้นหนึ่งและพยานชั้นสอง โดยพยานชั้นหนึ่ง หมายถึง พยานหลักฐานชั้นที่ดีที่สุดในบรรดาหลักฐานทั้งหลายที่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงข้อหนึ่งและพยานชั้นสอง หมายถึง พยานหลักฐานในลำดับรองลงมา

การแบ่งประเภทพยานหลักฐานนี้เป็นการเปรียบเทียบระหว่างพยานหลักฐานหลายชั้น เพื่อมุ่งข้อพิสูจน์ข้อเท็จจริงเดียวกัน มาจากหลักกฎหมายอังกฤษที่เรียกว่า Best Evident Rule ในกฎหมายลักษณะพยานของไทย มีบทบัญญัติหลายมาตราที่แสดงให้เห็นถึงการยอมรับกฎแห่งพยานที่ดีที่สุด เช่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 226 บางกรณีศาลจึงอาจรับฟังพยานหลักฐานได้เท่าที่จำเป็น เช่น พยานชั้นหนึ่งตายหรือไม่อาจหาตัวได้ เป็นต้น

กฎแห่งพยานหลักฐาน การที่พยานหลักฐานจะเป็นที่ยอมรับในชั้นศาลได้ จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์พื้นฐาน 4 ประการ การหลีกเลี่ยงหรือปฏิบัติเบี่ยงเบนไปจากกฎเกณฑ์พื้นฐาน 4 ประการนี้จะเป็นจุดอ่อนให้ทนายสามารถโต้แย้งในชั้นศาล ทำให้คุณค่าของพยานหลักฐานนั้นสูญเสียไป

- ข้อที่ 1 ป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ
- ข้อที่ 2 เก็บพยานหลักฐานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย
- ข้อที่ 3 กระทำการค้นหาพยานหลักฐานอย่างเหมาะสม
- ข้อที่ 4 มีลูกโซ่การครอบครองพยานหลักฐานโดยตลอด

โดยทั่วไปแล้วขั้นตอนการตรวจสอบพยานหลักฐานในชั้นศาลสามารถกระทำได้โดยต้องแสดงลูกโซ่ของการครอบครองพยานวัตถุอันได้แก่ การจัดการ (Tasking) ทำโดยผู้เก็บ ระบุวันเดือนปี, การเก็บ (Keeping) พิสูจน์ให้เห็นว่าการเก็บกระทำอย่างเหมาะสมโดยไม่เกิดการปนเปื้อน, การขนส่ง (Transporting) รัดกุมและไม่สับสนกับพยานอื่น และการส่งมอบ (Delivering) ของกลางได้ส่งมอบอย่างถูกต้องโดยมีหลักฐานแสดงวันเดือนปีเวลาที่รับของกลาง

ส่วนการรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากกระบวนการอันมิชอบ มักเป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนอาจใช้วิธีการต่าง เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางคดี อันจะทำให้เกิดปัญหาว่า ศาลจะรับฟังได้หรือไม่ การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลจะต้องเป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ส่วนสำคัญประการหนึ่งในกระบวนการดังกล่าว คือ ต้องการนำสืบพยานหลักฐานซึ่งกฎหมายลักษณะพยานมีหลักการที่ให้โอกาสคู่ความนำพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงในคดี แต่ก็ต้องมีข้อจำกัดว่า พยานหลักฐานนั้นต้องไม่ใช่พยานหลักฐานที่ห้ามรับฟังตามกฎหมาย

สิ่งสำคัญบทบาทและหน้าที่ของทนายความในกระบวนการยุติธรรมทนายความ คือ ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ว่าความ เพื่อให้สามารถแก้ต่างคู่ความในคดีตามกฎหมาย นับได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการยุติธรรม โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นทนายความที่ทำงานอิสระหรือสำนักงานเอกชนโดยหากมีประชาชนหรือองค์กรใดๆ เกิดไม่ได้รับความเป็นธรรม ทนายจะมีหน้าที่ว่าความเพื่อแก้ต่างในคดีนั้นๆ ให้ตามข้อกฎหมาย ทนายความจะมีหน้าที่คล้ายคลึงกับพนักงานอัยการ มีความแตกต่างกันคือ พนักงานอัยการเป็นทนายความของแผ่นดินซึ่งได้รับเงินเดือนจากรัฐบาล แต่ทนายความจะได้รับเงินจากการว่าจ้างจากบุคคลหรือองค์กรทั่วไปในการว่าความหรือเป็นที่ปรึกษา

ด้านกฎหมาย หมายความว่าต้องทำงานร่วมกับอาชีพที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการยุติธรรม อันประกอบด้วย ศาล อัยการ ตำรวจ ทหาร ราชทัณฑ์ ผู้พิพากษา ข้าราชการฝั่งกฎหมาย เป็นต้น ต้องติดต่อเพื่อให้คดีความนั้นบรรลุผลสำเร็จไปได้ด้วยดี

ดังจะเห็นได้ว่า กฎหมายจะกำหนดให้ทนายความเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญภายใต้กระบวนการยุติธรรมที่ช่วยพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลย ช่วยปกป้องสิทธิของจำเลยที่พึงได้รับ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด เพราะระบบกฎหมายของไทยเป็นระบบกล่าวหา คือ จำเลยมักถูกกล่าวหาโดยข้อกล่าวอ้างจากพนักงานตำรวจและอัยการว่าด้วยการกระทำผิดทางอาญา ซึ่งเป็นผลให้ตกเป็นจำเลยในคดีอาญา จำต้องพิสูจน์ข้อกล่าวหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจหรืออัยการ แม้แต่ข้าราชการตุลาการ ในขณะที่จำเลยไม่มีบุคคลใดที่จะช่วยเหลือข้อพิสูจน์ของตนเองได้เลย แตกต่างจากรัฐที่มีอำนาจและบุคคลที่เชี่ยวชาญทางกฎหมายมากกว่าจำเลย จึงทำให้ทนายความของจำเลยมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้วิชาชีพของตนเข้าช่วยเหลือจำเลย ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสมดุลกันได้เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงผ่านประวัติศาสตร์ของทนายความของไทย กลับพบว่าสามารถแบ่งช่วงเวลาออกเป็นสองช่วงเวลาได้ ดังนี้

ในช่วงแรกก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติทนายความ พุทธศักราช 2528 ซึ่งกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่สามารถขอขึ้นทะเบียนเป็นทนายความวิชาชีพไว้เพียงว่า บุคคลใดๆ ก็ตามที่จบชั้นปริญญาตรีสาขานิติศาสตร์ก็สามารถขึ้นทะเบียนเป็นทนายความได้ทันที เปรียบเสมือนว่ามีความสามารถที่ใช้ใบอนุญาตทนายความได้ เพียงแต่พิสูจน์ด้วยความรู้ทางกฎหมายผ่านทางระบบวุฒิการศึกษาเท่านั้น ทั้งที่ความจริงแล้ววิชาชีพทนายความจำต้องอาศัยทั้งประสบการณ์ (Experience) ความชำนาญ (Skilling) ความรู้ (Knowledge) ประกอบกัน เพราะ ทนายความคือวิชาชีพเฉพาะทางที่ไม่ใช่บุคคลใดๆ ก็สามารถเป็นทนายความได้

ส่วนช่วงหลังจากมีการตราพระราชบัญญัติทนายความ ฉบับพุทธศักราช 2528 ที่เริ่มกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะขึ้นทะเบียนทนายความไว้ว่า บุคคลที่จะเป็นทนายความนอกจากจะจบปริญญาตรีสาขานิติศาสตร์แล้ว ต้องผ่านการฝึกและอบรมรรยาทนายความตามข้อบังคับของสภาทนายความว่าด้วยการฝึกอบรมพุทธศักราช 2529 โดยในข้อบังคับมี 13บัญญัติ บัญญัติว่าหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาว่าความเป็น 2 ภาคดังนี้ 1. ภาคทฤษฎี ให้สำนักฝึกอบรมกำหนดการอบรมภาคทฤษฎีโดยมีระยะเวลาให้ฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 90 ชั่วโมง 2. ภาคปฏิบัติ ให้ฝึกอบรมภาคปฏิบัติไม่น้อยกว่า 6 เดือน

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการแก้ไขเรื่องคุณสมบัติของบุคคลที่เป็นทนายความ แต่ประสิทธิภาพของทนายความใหม่ยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก ทั้งนี้เพราะข้อเท็จจริงพบว่า ส่วนใหญ่บุคคลที่สอบผ่านในภาคทฤษฎีได้แล้วนั้น การฝึกงานจริงในภาคปฏิบัติจะนำไปฝากตามสำนักงานทนายความที่ตนรู้จัก หรือที่สภาจัดให้โดยไม่ได้ไปฝึกจริง หรือฝึกจริงก็ทำงานน้อยมาก สาเหตุเพราะความจริงแล้ว การ

ดำเนินคดีภายใต้วิธีพิจารณาความอาญาของศาลไทยใช้เวลาเนิ่นนานมากในแต่ละคดีอย่างน้องที่สุดก็ใช้ระยะเวลาการพิจารณามากกว่า 1 ปีขึ้นไป ไม่สอดคล้องกับระยะเวลาที่สภานายความกำหนดไว้เพียง 6 เดือน จึงทำให้การฝึกงานในภาคปฏิบัติตามที่สภานายความกำหนดไว้เป็นเพียงเงื่อนไขทางระยะเวลา เพื่อให้บุคคลที่ประสงค์จะเป็นนายความใช้เพื่อสอบให้ผ่านและขึ้นทะเบียนเป็นนายความได้เท่านั้น แต่ยังไม่เพียงพอที่จะเสริมสร้างและพัฒนาด้านประสบการณ์ ความชำนาญ ความรู้ได้อย่างไม่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังพบว่า นายความรุ่นใหม่ที่สอบผ่านยังขาดประสบการณ์หรือขาดความเข้าใจในการว่าความอันส่งผลให้ความยุติธรรมเสียไปอีกทั้งยังส่งผลโดยตรงต่อจำเลย สำคัญคือ รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐต้องจัดหาทนายความให้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว เงินค่าวิชาชีพทนายความที่รัฐจะดำเนินการให้ นั้นจะชำระเมื่อภายหลังคดีได้มีคำพิพากษา

ดังนั้นทนายความจึงมีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะป็นนายโจทก์หรือจำเลยก็ตาม อีกทั้งป.วิอาญา ยังกำหนดให้ศาลจัดหาทนายความให้กับจำเลย โดยจัดสรรตามการเข้าชื่อของนายขอแรง ทนายความจึงมีความจำเป็นในการมีความรู้ความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปใช้ในการต่อสู้คดี โดยการนำไปใช้หรือตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อให้ความจริงปรากฏ ใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์และนำผู้กระทำผิดมาลงโทษเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้ปรากฏต่อศาล

จากกรณีปัญหาการพิสูจน์เส้นผมในคดีดัง ได้มีทนายความชื่อดังได้ออกมาแถลงข่าวว่า สามารถตรวจสอบได้ โดยใช้เครื่องซิงโครตรอน ซึ่งจะให้ค่าที่ถูกต้อง สามารถตรวจสอบและอธิบายได้ในแง่ของนิติวิทยาศาสตร์ (PPTV Online, 2021)

เมื่อเร็วๆ นี้ ได้มีทนายความของคุณแม่ดาราดังได้ออกรายการสัมภาษณ์ว่า ได้ดูรายงานทางนิติวิทยาศาสตร์ของสาเหตุการตายของดาราสาว แล้วให้สัมภาษณ์ว่าตนไม่ได้มีความรู้ในเรื่องของนิติวิทยาศาสตร์เลย และอีกทั้งการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นกระทำได้ยากมาก จนไม่สามารถเข้าถึงได้ เพราะไม่มีข้อกฎหมายกำหนดว่าสามารถทำได้ (ไทยรัฐ ออนไลน์, 2565) จึงทำให้เกิดปัญหาว่า ทนายความนั้นมีความเข้าใจและมีการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาหรือไม่ เพราะตามกรณีปัญหานั้น บางคนก็กล่าวอย่างหนึ่ง บางคนก็กล่าวอีกอย่างหนึ่ง อ้างว่ารู้ อ้างว่าไม่มีความรู้ รวมถึงปัญหาของการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในชั้นสอบสวนนั้นไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากจะถูกปฏิเสธจากพนักงานสอบสวนในคดีนั้น ๆ จึงไม่สามารถมีข้อมูลของพยานนิติวิทยาศาสตร์ในคดีได้ เหตุเพราะกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจว่าสามารถกระทำได้อีกทั้งรวมถึงความรู้และความเข้าใจของทนายความเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ว่ามีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด และการศึกษาเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความเป็นอย่างไร และอยู่ในขั้นตอนใดของการศึกษา

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นศาล เพื่อพิสูจน์ความจริงให้ปรากฏ รวมถึงความรู้ ความเข้าใจ การศึกษาความรู้ในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ของนายความในประเทศไทย และแนวการให้ความรู้ตามหลักสูตรวิทยาลัยนายความของสภานายความ เพื่อให้ทนายความมีความรู้และความสามารถในการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไปใช้เพื่อสนับสนุนและหักล้างในคดี เพื่ออำนวยความยุติธรรม

2. วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของนายความ
2. เพื่อศึกษาปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของนายความ
3. เพื่อศึกษาความต้องการของนายความในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์

3. คำถามงานวิจัย

1. พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายมีเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติมอย่างไร
2. การเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความมีปัญหาอย่างไร
3. ทนายความมีความต้องการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์หรือไม่

4. คำจำกัดความของงานวิจัย

ทนายความที่มีใบอนุญาตตลอดชีพ หมายถึง ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ว่าความจากสภาทนายความ โดยต้องเข้ารับการฝึกอบรมวิชาว่าความ สอบได้ตามเกณฑ์กำหนด และได้รับใบอนุญาตประเภทตลอดชีพ โดยมีหน้าที่แตกต่างคู่ความในคดี นับได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการยุติธรรม โดยส่วนมากมักเป็นทนายความอิสระ หากมีประชาชน บริษัท หรือองค์กรใด ไม่ได้รับความยุติธรรม ทนายความจะมีหน้าที่ว่าความเพื่อแก้ต่างในคดีนั้นๆ ตามข้อกำหนด

สภานายความ หมายถึง องค์กรวิชาชีพด้านกฎหมายที่จัดขึ้นตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ให้มีอำนาจในการรับจดทะเบียน ออกใบอนุญาต และควบคุมมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพทนายความ รวมถึงการฝึกอบรมตามวิทยาลัยนายความ

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นด้วยการวิเคราะห์ หรือวิจัย ซึ่งในทางกฎหมายถือว่าพยานหลักฐานเหล่านี้เป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่จะนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาหรือจะนำเข้าสู่ความรู้ของศาลเพื่อให้ศาลวินิจฉัยว่าจาเลยมีความผิดหรือไม่

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมายถึง กฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดวิธีการดำเนินคดีทางอาญาต่อผู้ต้องหา ตั้งแต่การถูกจับกุม สอบสวน การพิจารณาคดีชั้นศาล และการส่งลงโทษ

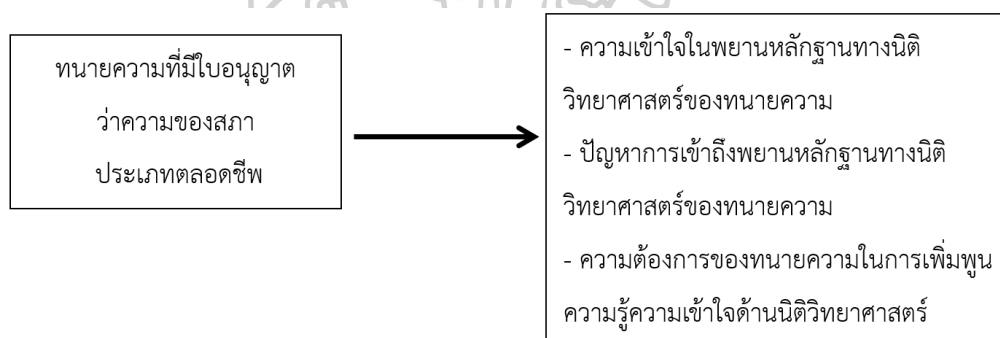
5. กลุ่มตัวอย่าง

นายความที่มีใบอนุญาตว่าความของสภาทนายความแห่งประเทศไทย ประเภทตลอดชีพ ที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ณ สภาทนายความแห่งประเทศไทยจากทั่วประเทศ

6. ขอบเขตด้านสถานที่

ทำการเก็บข้อมูลทางแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก ณ ศูนย์ฝึกอบรม สภาทนายความแห่งประเทศไทย

7. แนวคิดในงานวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

8. ประโยชน์ของงานวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ และปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ เพื่อให้ได้องค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ดังนี้

8.1. ประโยชน์ทางวิชาการ

8.1.1. ทนายความในประเทศไทยมีความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการนำความรู้จากสาขาวิชาต่างๆ ได้แก่ สังคมวิทยา จิตวิทยา วิทยาศาสตร์ มาใช้ในการทำความเข้าใจ ทำนาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของทนายความ ในการมาใช้ในคดี

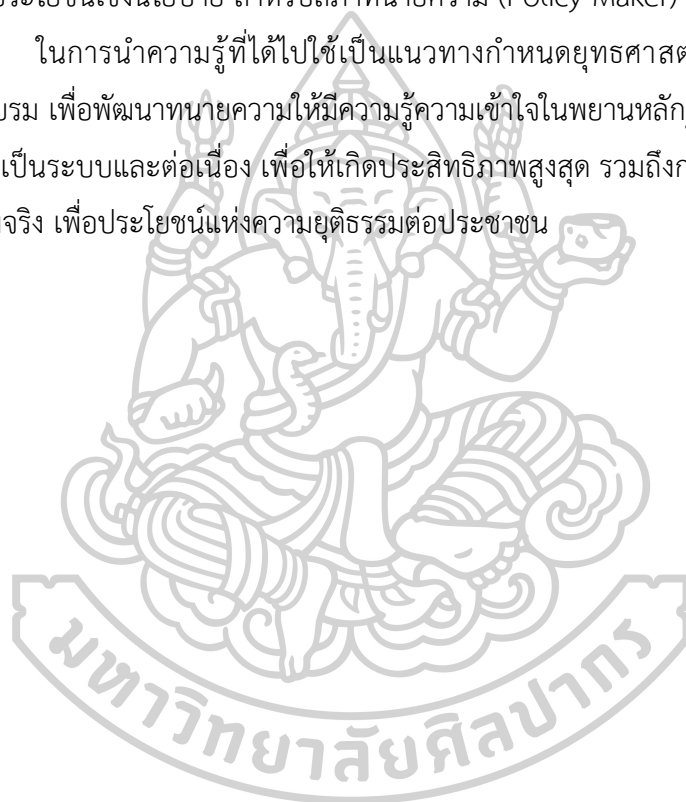
8.1.2. องค์ความรู้ในการใช้พยานหลักฐานและการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้ในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ หรือหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 และมาตรา 131/1

8.1.3. การต่อยอดองค์ความรู้ นอกจากตัวบทกฎหมายต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญต่อการศึกษาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

8.1.4. การเผยแพร่ผลงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ในเรื่องของความสามารถของทนายความในการต่อสู้คดี

8.2 ประโยชน์เชิงนโยบาย สำหรับสภาทนายความ (Policy Maker)

ในการนำความรู้ที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางกำหนดยุทธศาสตร์ การกำหนดแผนการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทนายความให้มีความรู้ความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงการนำไปใช้ในการพิสูจน์ความจริง เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมต่อประชาชน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันมีความสำคัญมากในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากเป็นพยานหลักฐานที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงได้ จึงเป็นพยานหลักฐานที่สามารถบอกถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีได้ ข้อเท็จจริงที่จะได้จากพยานหลักฐานนั้นจะต้องผ่านกระบวนการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์หลากหลายแขนง ด้วยขั้นตอนและวิธีการที่มีมาตรฐานและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้ได้ซึ่งข้อสรุปและการแสดงผลที่จะนำไปใช้ในกระบวนการยุติธรรมได้สิ่งสำคัญหนึ่งของการพิจารณาคดีที่มีพยานหลักฐาน ทางนิติวิทยาศาสตร์ประกอบอยู่ในสำนวน คือ ผู้ที่อยู่ในกระบวนการพิจารณาคดีจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจ เกี่ยวกับเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ใช่บุคลากรในสายวิทยาศาสตร์อาจยังไม่เข้าใจธรรมชาติอันเป็นข้อจำกัด รวมถึงขั้นตอนและวิธีการ การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ประเภทต่างๆ อย่างถ่องแท้ ซึ่งอาจส่งผลถึงการพิจารณาคดีอาจไม่สมบูรณ์ขาดรายละเอียดบางประการ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคและเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ ทางนิติวิทยาศาสตร์ถึงแม้ว่าจะมีความรู้ด้านกฎหมายดีเพียงใดก็ตามก็อาจเกิดการพิจารณาตัดสินที่ขาดความสมบูรณ์ได้ โดยผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์
2. การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาเป็นพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรม
3. การตรวจสถานที่เกิดเหตุ
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
5. บทบาทและหน้าที่ของนายความในกระบวนการยุติธรรม
6. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์

นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) ความหมาย "การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทุกสาขา มาประยุกต์ใช้ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีความเพื่อผลในการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษ" นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) จึงเป็นการนำเอาวิชาความรู้ในทางด้านวิทยาศาสตร์มาใช้ในการเก็บและพิสูจน์หลักฐาน การตรวจร่างกายและวัตถุพยานเพื่อช่วยในการค้นหาความจริง มักเป็นการใช้วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ หรือวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เช่น ชีววิทยา ฟิสิกส์ กายภาพ เคมี คอมพิวเตอร์ และ

กฏวิทยา เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในการสืบสวน และดำเนินคดีทางกฎหมายเพื่อช่วยกระบวนการยุติธรรมในการพิสูจน์หลักฐานและชี้นำไปสู่ผู้กระทำความผิดอาญา ซึ่งมีความสำคัญมากขึ้นอย่างมากเพื่อลดการโต้แย้งในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายกับผู้ถูกกล่าวหา เนื่องจากวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องหลักการและเหตุผลที่เป็นจริงสามารถพิสูจน์ได้ โดยนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับนิติเวชศาสตร์หรือการชันสูตรศพ สามารถแบ่งออกเป็นสาขาต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1. นิติพยาธิวิทยา (Forensic Pathology)
- 1.2. นิติเวชคลินิก (Clinical Forensic)
- 1.3. นิติจิตเวช (Forensic Psychiatry)
- 1.4. นิติพิษวิทยา (Forensic Toxicology)
- 1.5. การพิสูจน์หลักฐาน (Criminalistic)
- 1.6. นิติวิทยาเซรัม (Forensic Serology)
- 1.7. เวชศาสตร์จราจร (Traffic Medicine)
- 1.8. กฎหมายการแพทย์ (Medical Law)

การนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการกระบวนการยุติธรรม เริ่มขึ้นในต่างประเทศตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา เช่น การชี้ยืนยันตัวบุคคลโดยใช้ระบบการวัดขนาดของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การนำลายนิ้วมือมาใช้ในการยืนยันตัวบุคคล การนำเทคนิคด้านวิทยาศาสตร์มาใช้ในการตรวจลักษณะที่แตกต่างกันบนปลอกกระสุนปืนที่ยิงออกจากปืนแต่ละกระบอกและการตรวจสอบลายพิมพ์ดีเอ็นเอที่เก็บได้จากสถานที่เกิดเหตุมาเปรียบเทียบกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอของผู้ต้องสงสัย เป็นต้น ซึ่งวิธีการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เหล่านี้ได้รับการพัฒนามาโดยตลอดและยังคงใช้อยู่อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน (ณัฐดนัย เนียมทอง, 2560)

สำหรับในประเทศไทยได้นำเอานิติวิทยาศาสตร์มาใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลยมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ไม่เป็นที่รู้จักของประชาชนเท่าใดนัก จนกระทั่งเกิดคดีฆาตกรรมนักศึกษาแพทย์ที่มีการตัดแยกอวัยวะแต่ละส่วนออกจากร่างกายเพื่อทำลายหลักฐานในปี 2541 นิติวิทยาศาสตร์จึงเริ่มเป็นที่สนใจของประชาชนมากขึ้น ในส่วนของภาครัฐก็ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างจริงจัง มีการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ในสังกัดกระทรวงยุติธรรมขึ้น เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐสามารถเข้าถึงการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้ง่ายขึ้น และเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดมาตรฐานกลางในการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผลการตรวจพิสูจน์เป็นที่น่าเชื่อถือ ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ปัญหาของกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการ การแก้ไขความขัดแย้งในสังคม ให้ความสำคัญเป็นธรรมในทางกฎหมายแก่บุคคล ดังนั้นทนายความจึงมีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นทนายโจทก์หรือจำเลยก็ตาม อีกทั้ง ป.วิอาญา ยังกำหนดให้ศาลจัดหาทนายความให้กับจำเลย โดยจัดสรรตามการเข้าชื่อของนายขอแรง ทนายความจึงมีความจำเป็นในการมีความรู้ความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปใช้ในการต่อสู้คดี โดยการนำไปใช้หรือตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อให้ความจริงปรากฏ ใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ และนำผู้กระทำผิดมาลงโทษเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้ปรากฏต่อศาล อีกทั้งพยานหลักฐานที่ได้มาจากการตรวจพิสูจน์โดยนิติวิทยาศาสตร์เป็นหลักฐานสำคัญที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ เนื่องจากมีความน่าเชื่อถือและมีน้ำหนักมากในการพิจารณาตัดสินของศาล การตรวจพิสูจน์หลักฐานโดยนิติวิทยาศาสตร์จึงต้องทำตามมาตรฐานทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเก็บหลักฐานจนถึงการรายงานผลการตรวจพิสูจน์ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด ทำให้ผู้บริสุทธิ์ต้องถูกลงโทษในความผิดที่ตนเองไม่ได้กระทำ และรัฐควรสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เข้ารับการฝึกอบรมหรือทำการศึกษาวิจัยมากขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำความรู้มาใช้พัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

ในปัจจุบันคดีต่างๆ คู่ความของแต่ละฝ่ายจะกล่าวอ้างพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์หรือวิทยาการแขนงต่างๆ เข้ามาในคดี ซึ่งสอดคล้องกับกรการค้นหาคำความจริงที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ส่งผลให้ศาลและทนายความและผู้เกี่ยวข้อง ต้องการความรู้พิเศษในวิทยาศาสตร์หรือวิทยาการแขนงต่างๆ เพื่อที่ศาลจะได้ใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาตัดสิน โดยใช้พยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert witness) มาคอยให้ความช่วยเหลือในการทำความเข้าใจ ตั้งคำถาม เชื่อมโยงความจริงจากพยานหลักฐานสู่ประเด็นข้อพิพาทแห่งคดีเพื่อให้สามารถชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานในการพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างยุติธรรม อีกทั้งเป็นพยานหลักฐานที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงได้ จึงเป็นข้อมูลที่จะบอกถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสถานที่เกิดเหตุได้ ทั้งยังสามารถเชื่อมโยงบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีได้ ข้อเท็จจริงที่จะได้จากพยานวัตถุนั้นจะต้องผ่านกระบวนการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์หลากหลายแขนงด้วยขั้นตอนและวิธีการที่มีมาตรฐานและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้ได้ซึ่งข้อสรุปและการแปลผลที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการยุติธรรมได้สิ่งสำคัญหนึ่งของการพิจารณาตัดสินที่มีพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ประกอบอยู่ในสำนวนคือ ผู้ที่ทำการพิจารณาตัดสินมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ข้อจำกัดและเงื่อนไขต่างๆ ของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ประเภทต่าง ๆ และเข้าใจนัยสำคัญของผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อสามารถนำข้อเท็จจริงที่ได้จากการตรวจพิสูจน์ไปประยุกต์เข้ากับหลักกฎหมาย และเกิดการพิจารณาคดีที่สามารถอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ใช่บุคลากรในสายวิทยาศาสตร์ที่ยังไม่เข้าใจธรรมชาติ ข้อจำกัด ขั้นตอน

และวิธีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ประเภทต่างๆ อย่างถ่องแท้ ซึ่งอาจทำให้ประเด็นแห่งการพิจารณาคดีมีความไม่สมบูรณ์ ขาดรายละเอียดบางประการ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิธีการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ถึงแม้ว่าจะมีความรู้ด้านกฎหมาย ก็อาจทำให้เกิดการพิจารณาตัดสินที่ผิดพลาดได้ ดังนั้นเพื่อสร้างความเข้าใจในภาพรวมและรายละเอียดที่สำคัญของหลักการและกระบวนการงานตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ประเภทต่างๆ เพื่อมุ่งให้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ใช่สายนิติศาสตร์ได้มีองค์ความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี การทำงานเป็นขั้นตอนและสาระสำคัญของการตรวจสถานที่เกิดเหตุซึ่งเป็นต้นทางของคดี หลักการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และวิธีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ประเภทต่างๆ รายงานและการแปลผลการตรวจพิสูจน์การเก็บหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ความจริงในคดีข้อดีและข้อด้อยของการตรวจพิสูจน์ อีกทั้งปัญหาข้อดีและข้อเสียของการตรวจพิสูจน์แต่ละวิธีรวมถึงมาตรฐานสากลที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์

2.การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาเป็นพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรม

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐาน (Criminalistics)

ที่จริงแล้วเป็นคำที่มีการใช้ครั้งแรกในตำรา An Introduction to Criminalistics ซึ่งเขียนโดย Charles E. O' Hara กับ Osterberg เมื่อปี ค.ศ. 1952 (สมประสงค์ ปรรณนาตี, 2518) โดยสมาคมนักพิสูจน์หลักฐานแห่งรัฐแคลิฟอร์เนีย (California Association of Criminalists) ได้ให้ความหมายของการพิสูจน์หลักฐานไว้ว่า “Criminalistics is that profession and scientific discipline to the recognition, identification and evaluation of physical evidence by application of the natural sciences to law-science matter” มีความหมายว่า เป็นกฎเกณฑ์ทั้งทางวิชาชีพและทางวิทยาศาสตร์ ที่ให้การรับรองการโดยเฉพาะ การจำแนก และรวมถึงความหมายของพยานวัตถุ โดยนำวิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ไกระหว่าง ข้อกฎหมายกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยขยายให้ชัดเจนขึ้นเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งซึ่งอาศัยกฎเกณฑ์ต่างๆ ของวิทยาศาสตร์หลายสาขา ได้แก่ ฟิสิกส์ เคมีและชีววิทยา รวมกันภายใต้กฎเกณฑ์แห่งกฎหมาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักหรือการพิสูจน์การกระทำผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา (อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์, 2546) ในประเทศสหรัฐอเมริกาเรียกการพิสูจน์หลักฐานว่า Police science (วิทยาศาสตร์ตำรวจ) และต่อมาก็มียุคนำคำว่า Forensic science (นิติวิทยาศาสตร์) มาใช้แทน Police Science เพราะคำว่า Forensic มีความหมายว่าเกี่ยวกับศาลหรือกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีความหมายกว้างกว่าคำเดิม คำว่า นิติวิทยาศาสตร์ จึงเป็นที่นิยมใช้ในเวลาต่อมา และแพร่หลายเมื่อ

60 - 70 ปีที่ผ่านมา (วิฑูรย์ อั้งประพันธ์, 2548) การพิสูจน์หลักฐาน จึงจัดได้ว่าเป็นนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) แขนงหนึ่ง เป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์อย่างหนึ่งที่น่าเอาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่อรรถคดี

จากการที่ได้ให้ความหมายของนิติวิทยาศาสตร์ว่าเป็นการนำเอาวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์กับกฎหมายเพื่อให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนตามกฎหมาย (ประชุม สถาปิตานนท์, 2521) โดยให้เกิดประโยชน์แก่คดีทั้งในเรื่องการออกกฎหมาย การคลี่คลายปัญหา และการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีความ เพื่อให้เกิดผลในการพิสูจน์ความจริงให้ปรากฏ แบ่งออกได้ 2 สาขาหลักได้แก่

1. วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural Sciences) ที่นำมาใช้ทางนิติวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การพิสูจน์หลักฐาน การเก็บรวบรวมวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุจากการตรวจสถานที่เกิดเหตุ
2. วิทยาศาสตร์ประยุกต์นำมาใช้ทางนิติวิทยาศาสตร์ (Applied Sciences) ที่นำมาใช้ทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นการนำความรู้หลายสาขาทางวิทยาศาสตร์ มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วยหลายสาขาคือ ได้แก่ นิติเวชศาสตร์ (Legal Medicine หรือ Forensic Medicine) นิติวิศวกรรมศาสตร์ (Forensic Engineering) และนิติทันตวิทยา (Forensic Odontology) (อรรถพล แซ่มสุวรรณวงษ์, 2546)

2.2 ทฤษฎีการพิสูจน์หลักฐาน

2.2.1 การจำแนก (Individualization) เป็นการจัดประเภทแสดงให้เห็น ความแตกต่าง ซึ่งเป็นการจำแนกก่อนที่จะมาถึงขั้นของการชี้เฉพาะ

2.2.2 การชี้เฉพาะ (Identification) ซึ่งเป็นกรรมวิธีที่จะจัดให้สิ่งของที่มีตัวตน สิ่งหนึ่ง ให้ไปรวมอยู่ในประเภทที่ได้กำหนดขอบเขตหรือคุณลักษณะตายตัวเอาไว้แล้ว โดยคุณลักษณะมี 2 ประเภท ได้แก่ คุณลักษณะโดยทั่วไป (Class Characteristics) และคุณลักษณะ เฉพาะ (Individual Characteristics) ตัวอย่างเช่น รอยพื้นของรองเท้า ลักษณะพื้นรองเท้าตลอดจนรูปแบบของผู้ผลิตจัดว่าเป็นคุณลักษณะโดยทั่วไป ซึ่งเป็นรากฐานของการชี้เฉพาะ ส่วนการสักหรือ ร่องรอยความเสียหายจากการใช้งานนั้นจัดเป็นคุณลักษณะเฉพาะซึ่ง เป็นสิ่งที่ใช้บอก Identity เป็นต้น การพิสูจน์หลักฐานมีจุดมุ่งหมายในการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ทั้งที่เป็นวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์มาใช้ร่วมกับความชำนาญการของบุคคลเพื่อ ประโยชน์ในการแสวงหาความยุติธรรม โดยขอบเขตการพิสูจน์หลักฐานมีดังนี้ (วิฑูรย์ อั้งประพันธ์, 2548)

- 1 การตรวจลายนิ้วมือ ฝ่ามือ และฝ่าเท้า รวมทั้งระบบตรวจลายพิมพ์นิ้วมืออัตโนมัติ
- 2 การตรวจพยานเอกสาร ได้แก่ การตรวจหมึกพิมพ์ ตรวจลายเซ็น ลายมือเขียน ตรวจร่องรอย การขูดลบ ลบล้าง แก้ไข และเปลี่ยนแปลงข้อความเดิม เป็นต้น
- 3 การตรวจอาวุธปืนและกระสุนปืน

- 4 การตรวจสถานที่เกิดเหตุและการถ่ายภาพ
- 5 การตรวจทางเคมี
- 6 การตรวจทางฟิสิกส์
- 7 การตรวจพยานวัตถุทางชีววิทยาขนาดเล็ก

การตรวจพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุและการพิสูจน์หลักฐานวัตถุดังกล่าวเพื่อนำไปพิสูจน์ว่าคนร้ายได้กระทำให้เป็นการยืนยันตัวผู้กระทำความผิด

2.3 กฎแห่งพยานหลักฐาน

กฎแห่งพยานหลักฐานมีหัวใจสำคัญอยู่ 2 ประการคือ ความเป็นสาระสำคัญ (Materiality) และการยอมรับฟังได้ (Admissibility) (สันต์ สุขวัจนและคณะ, 2550) การที่พยานหลักฐานหรือพยานวัตถุใช้เป็นหลักฐานในศาลและเป็นที่ยอมรับได้นั้น จะต้องปฏิบัติตามกฎพื้นฐานแห่งพยานหลักฐาน 4 ประการ หากมีการเบี่ยงเบนประเด็น ไปจากกฎพื้นฐานทั้ง 4 ประการแล้ว จะเป็นจุดอ่อนให้ทนายสามารถโต้แย้งในชั้นศาล ทำให้พยานหลักฐานนั้นเสียคุณค่าในตัวไป (Hobson, 1992)

กฎข้อที่ 1 ป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ โดยเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อเจ้าหน้าที่คนแรกไปถึงสถานที่เกิดเหตุ จนกระทั่งผู้ชำนาญทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุเสร็จสิ้น

กฎข้อที่ 2 เก็บพยานหลักฐานอย่างถูกต้องตามกฎหมายโดยบุคคลที่เก็บพยานหลักฐานนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่กฎหมายให้อำนาจไว้ในการเข้าและเก็บวัตถุพยานต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุ เช่น พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจ เป็นต้น

กฎข้อที่ 3 กระทำการค้นหาและเก็บพยานหลักฐานอย่างเหมาะสม ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุจะต้องไม่มองข้ามหรือละเลยวัตถุพยานเลยแม้แต่เพียงชิ้นเดียว ถ้าสงสัยว่าสิ่งนั้นจะเป็นวัตถุพยานหรือไม่ ก็ให้ทำการเก็บไว้ก่อนพร้อมทั้งระบุรายละเอียดของวัตถุพยานที่ พบ และการบรรจุหีบห่อรักษาอย่างถูกต้อง

กฎข้อที่ 4 มีหลักฐานแสดงลำดับการครอบครองพยานหลักฐานโดยตลอด หมายถึงพยานหลักฐานนั้นจะต้องอยู่ภายใต้การคุ้มครองของบุคคลหรือหน่วยงาน ตั้งแต่เริ่มเก็บจนกระทั่งแสดงในชั้นศาลโดยไม่มีการขาดช่วงในการครอบครองเลย ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงช่วงการครอบครองจะต้องมีหลักฐานแสดงการรับส่งของกลางนั้นโดยตลอด ในกรณีที่ช่วงการครอบครองหลักฐานนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไป ศาลจะต้องขอหลักฐานในการระบุลำดับการรับส่งของกลางเพื่อตรวจสอบว่า

1. การจัดการกระทำโดยบุคคลผู้เก็บวัตถุพยาน และมีการจำแนกวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุโดยการระบุ วัน เดือน ปี และเวลาที่เก็บ พร้อมทั้งรายละเอียดต่างๆ ของพยานวัตถุ นั้นจากสถานที่เกิดเหตุ

2. การเก็บรักษาวัตถุพยานเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่เกิดการปนเปื้อน และข้อผิดพลาดใด ๆ มีการแยกเก็บและให้เกี่ยวข้องได้เฉพาะผู้ที่จำเป็นเท่านั้น

3. ระหว่างการขนส่งพยานวัตถุมีการป้องกันการปะปนกันของวัตถุพยานแต่ละชิ้น รวมทั้งมีการหีบห่อวัตถุพยานและติดฉลากได้อย่างเหมาะสม

4. ของกลางได้ส่งมอบให้แก่ผู้รับ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการในห้องปฏิบัติการ แพทย์หรือหน่วยงานอื่น ๆ อย่างถูกต้องและเหมาะสมโดยมีหลักฐานแสดง วัน เดือน ปี และเวลารับ ของกลาง รายละเอียดของกลาง และให้ผู้รับวัตถุพยานลงลายมือชื่อ วัน และเวลา ไว้ในสำเนาหนังสือ ที่นำส่ง

2.4 กฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติเกี่ยวกับพยานหลักฐานไว้โดยได้ กำหนดอำนาจหน้าที่ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน ชนิด และประเภทของพยานหลักฐาน ตลอดจนกระบวนการนำพยานหลักฐานมาใช้อย่างเป็นทางการในชั้นศาล ซึ่งสรุปส่วนสำคัญได้ดังนี้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 2 สอบสวน ลักษณะ 2 หมวดที่ 1 การ สอบสวนสามัญ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2477)

มาตรา 131 วางหลักว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและเพื่อ จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด”

จากมาตรานี้เป็นวิธีการสอบสวนของพนักงานสอบสวนกระทำการสอบสวนได้ทั้งที่รู้ตัว ผู้กระทำความผิดแล้วหรือยังไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด และหลักฐานที่รวบรวมไม่จำกัดว่าจะเป็นสิ่งใด รวมทั้งพยานหลักฐานที่ผู้ต้องหาเสนอเพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ของผู้ต้องหา

มาตรา 131/1 วางหลักว่า ในกรณีที่จะต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ ความจริงตาม มาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์ตัวบุคคล วัตถุ รวมถึง เอกสารใด ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

มาตรา 132 วางหลักว่า ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจ

1. เมื่อผู้นั้นยินยอมให้ทำการตรวจตัวผู้เสียหาย ตรวจสิ่งของหรือตรวจตัวผู้ต้องหารวมถึงสิ่งของที่เกี่ยวข้องที่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์ในการพิสูจน์

2. ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ พนักงานสอบสวนมี

สิทธิในการค้นคว้าพยานที่เกิดจากการกระทำความผิด หรือสงสัยว่าจะเป็นพยานที่กระทำความผิดได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 5 พยานหลักฐาน หมวด 1 – 5

มาตรา 226 วางหลักว่า วัตถุพยาน ได้แก่เอกสาร หรือบุคคลที่ใช้เป็นพยานในการพิสูจน์ว่า จำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ต้องไม่เป็นพยานชนิดที่ห้ามรับฟัง โดยต้องมีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ หรือมีการให้คำมั่นสัญญา ถูกขู่ข่มขู่หรือถูกหลอกลวงโดยมิชอบด้วยประการอื่นดังนั้นหากพยานหลักฐานเกิดขึ้นจากการกระทำความผิดแล้ว พยานหลักฐานนั้นรับฟังไม่ได้

มาตรา 227 บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง โดยอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด” มาตรานี้เป็นที่ชี้แจงน้ำหนักพยาน การวินิจฉัยในน้ำหนักพยานนั้น ในคดีอาญาระหว่างที่ในการนำสืบตกแก่โจทก์เป็นฝ่ายนำสืบให้ศาลเห็น หากพยานหลักฐานมีน้ำหนักไม่เพียงพอศาลก็สามารถยกฟ้องได้

มาตรา 241 บัญญัติว่า “สิ่งใดใช้เป็นพยานวัตถุ ต้องนำมาศาล ในกรณีที่น่ามาไม่ได้ ให้ศาลไปตรวจจดยางานยังที่ที่พยานวัตถุอยู่นั้นอยู่ ตามเวลาและวิธีซึ่งศาลเห็นสมควรตามลักษณะ แห่งพยานวัตถุ” มาตรา 242 บัญญัติว่า “ในระหว่างสอบสวนได้มูลฟ้องหรือพิจารณาสิ่งของซึ่ง เป็นพยานวัตถุต้องให้คู่ความหรือพยานตรวจดู ถ้ามีการแก้หรือทำลายหรือการหรือตีตราใหม่ ให้ทำต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้อง”

ในมาตรา 241 และ 242 นั้นเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ของวัตถุพยาน โดยตามมาตรา 241 นั้น สถานที่เกิดเหตุก็จัดเป็นวัตถุพยานด้วย โดยในชั้นสอบสวนได้มูลฟ้องหรือพิจารณานั้น พยานวัตถุต้องให้คู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้องตรวจดูก่อน โดยจะต้องแก้หรือต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่จำเป็นเป็นต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ตามมาตรา 242 จากแนวคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐานและกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐาน พบว่าพยานหลักฐานเป็นเรื่องของวิธีการค้นหาความจริง ตามกฎหมายที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ควบคุม โดยนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์พยานหลักฐานเหล่านั้น เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมมีความ น่าเชื่อถือจากการใช้เทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่เพื่อนำมายืนยันถึงความน่าเชื่อถือของ พยานหลักฐานนั้น จากบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐาน พบว่ากฎหมายได้บัญญัติให้เป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงาน ได้แก่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาล ที่จะต้องพิสูจน์ค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานรวมทั้งการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อใช้ในการสืบพยาน โดยชอบด้วยกฎหมาย

พื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

- นิยามของพยานหลักฐาน “พยานหลักฐาน” กฎหมายลักษณะพยานหลักฐานของไทยไม่ได้ให้นิยาม ศัพท์ไว้ เพียงแต่บัญญัติเกี่ยวกับพยานหลักฐานไว้ว่า พยานหลักฐาน มี 4 ประเภท คือ พยานบุคคล เอกสาร วัตถุ และผู้เชี่ยวชาญ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 วางหลักในเรื่องพยานวัตถุพยานเอกสาร หรือบุคคล ซึ่งพิสูจน์จำเลยได้ว่ามีความผิดหรือพิสูจน์ความบริสุทธิ์ให้ใช้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องมีได้เกิดจากการจงใจ การให้มั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น

จรัญ ภักดีธนากุล (2559) เห็นว่า พยานหลักฐานคือสิ่งที่ สามารถที่จะบ่งชี้หรือแสดงให้เห็นถึงความจริงที่เกี่ยวข้อกับปัญหาที่พิพาทกันในทางคดี ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพของพยานบุคคล หรือพยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ หรือ พยานผู้เชี่ยวชาญก็ตาม

เริงธรรม ลัดพลี (2535) เห็นว่า พยานหลักฐาน หมายถึงบุคคลหรือสิ่งที่คุณค่า นำมาแสดงต่อศาลหรือนำเข้าสู่สำนวนความ

โสภณ รัตนกร (2547) ให้ความเห็นว่า พยานหลักฐาน หมายถึง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ ตลอดจนบันทึกคำเบิกความ คำให้การชั้นสอบสวน รายงานการตรวจวัตถุ สถานที่ ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หรือสิ่งใด ๆ ที่นำเสนอต่อศาลเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง

ประมุล สุวรรณศรี (2524) ให้ความเห็นว่า พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ หมายถึงพยานหลักฐานที่เกิดจากการวิเคราะห์ วิจัย ทางฟิสิกส์ เคมี หรือทางชีววิทยา ในทางกฎหมายถือว่าพยานหลักฐานเหล่านี้สามารถนำเข้าสู่ระบบกระบวนการพิจารณาหรือ นสืบเพื่อให้ศาลวินิจฉัยว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์

กล่าวโดยสรุป พยานหลักฐาน หมายถึง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือ พยานผู้เชี่ยวชาญที่สามารถแสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงแห่งคดีเพื่อพิสูจน์ว่า จำเลยมีความผิดจริงตามข้อกล่าวหาหรือไม่

การจำแนกประเภทพยานหลักฐาน ตามหลักกฎหมาย สามารถจำแนกพยานหลักฐานเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้คือ

พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานผู้เชี่ยวชาญ

1) พยานบุคคล หมายถึง บุคคลที่มาเบิกความต่อหน้าศาลด้วยวาจา แต่พยานบุคคลอาจจะไม่ได้เป็นผู้รู้เห็นจริงแต่ถูกนำเข้ามาให้การกล่าวอ้างเป็นพยานด้วยเหตุผลต่างๆ อาทิเช่น มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้กระทำผิดหรือให้การเพื่อหวังประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออาจเป็นผู้รู้

เห็นจริงแต่อาจกลับคำให้การเป็นอย่างอื่นในชั้นศาลด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น ถูกข่มขู่จากผู้สูญเสียประโยชน์หรือได้รับสินจ้างให้กลับคำให้การ

2) พยานเอกสาร หมายถึง ข้อความใดๆ ในเอกสารที่มีการอ้างเป็นพยาน

3) พยานวัตถุ หมายถึง วัตถุสิ่งของที่คู่ความอ้างเป็นพยาน รวมถึงสถานที่ ที่ให้ศาลตรวจพยานวัตถุจัดเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญที่สุดและมีความน่าเชื่อถือมากกว่าพยาน บุคคล เพราะพยานวัตถุเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และสามารถนำไปพิสูจน์ทราบได้ด้วยกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่อง พยานวัตถุได้แก่ มาตรา 241 “สิ่งใดใช้เป็นพยานวัตถุต้องนำมาศาล”

มาตรา 242 “ในระหว่าง การสอบสวน ใต้วงมูลฟ้องหรือพิจารณาสิ่งของซึ่งเป็นพยานวัตถุต้องให้คู่ความหรือพยานตรวจดู”

4) พยานผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง พยานบุคคลซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาใดสาขาหนึ่ง และมาเบิกความให้ความเห็น

- พยานชั้นหนึ่งและพยานชั้นสอง เป็นการแบ่งพยานหลักฐานตามหลักกฎหมายอังกฤษที่เรียกว่ากฎแห่งพยานหลักฐานที่ดีที่สุด (Best evidence rule) เพื่อเปรียบเทียบระหว่างพยานหลักฐานหลาย ชั้นเพื่อช่วยในการพิสูจน์

1) พยานชั้นหนึ่ง หมายถึง พยานหลักฐานชั้นที่ดีที่สุด ในบรรดาพยานหลักฐานทั้งหลายที่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงข้อหนึ่ง

2) พยานชั้นสอง หมายถึง พยานหลักฐานในลำดับรองลงมา

ในการพิสูจน์พยานหลักฐานเหล่านั้น เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมมีความน่าเชื่อถือจากการนำเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่มายืนยันถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น จากบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐาน พบว่ากฎหมายได้บัญญัติให้เป็นอำนาจของเจ้าพนักงาน ได้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาล ที่จะต้องพิสูจน์ค้นหาความจริงจากพยานหลักฐาน รวมทั้งการแสวงหา รวบรวมพยานหลักฐานและนำสืบพยาน โดยชอบด้วยกฎหมาย

พยานหลักฐานโดยตรงและพยานหลักฐานแวดล้อม

1) พยานหลักฐานโดยตรง (Direct evidence) หมายถึง พยานหลักฐานที่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นประเด็นพิจารณาในคดีโดยตรง ซึ่งหากศาลเชื่อพยานหลักฐานโดยตรงนี้ ศาลสามารถสรุปข้อเท็จจริงได้โดยไม่ต้องสืบหาเหตุผลอื่นอีก

2) พยานหลักฐานแวดล้อม (Circumstantial evidence) หมายถึง พยานหลักฐานที่มุ่งพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่มีได้เป็นประเด็นพิพาทในคดีโดยตรง หากแต่พิสูจน์ข้อเท็จจริงอื่นที่บ่งชี้ว่าข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นพิพาทน่าจะเกิดขึ้นหรือไม่

ประจักษ์พยานและพยานบอกเล่า

1) ประจักษ์พยาน (Eyewitness) หมายถึง พยานบุคคลที่ได้ประสบข้อเท็จจริงที่เบิกความมาด้วยตนเอง

2) พยานบอกเล่า (Hearsay) หมายถึง พยานบุคคลที่มีได้ประสบข้อเท็จจริง ที่เบิกความด้วยตนเอง แต่รับทราบมาจากการบอกเล่าของบุคคลอื่นหรือจากบันทึกของบุคคลอื่น

พยานหลักฐานในคดีแพ่งและพยานหลักฐานในคดีอาญา

การอ้างจำเลยเป็นพยานโจทก์ในคดีแพ่งสามารถกระทำได้ แต่ในคดีอาญาไม่สามารถได้ เพราะต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 เนื่องจากบุคคลมีสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเองโดยไม่สมัครใจ (Right Against Self-Incriminations)

การอ้างอิงเอกสารเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่ง คู่ความจะต้องยื่นสำเนาเอกสารต่อศาลและส่งให้คู่ความฝ่ายอื่นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 90 ในคดีอาญา คู่ความจะต้องยื่นสำเนาเอกสารต่อศาลก่อนวันนัดไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 15 วัน เพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้ตรวจสอบและขอคัดสำเนาเอกสารดังกล่าวได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 240

ความสำคัญของพยานหลักฐาน

พยานหลักฐานต่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในศาล โดยมีหลักเกณฑ์ว่า พยานหลักฐานใดนำสืบได้หรือไม่ได้ การสืบพยานจะทำโดยวิธีใด พยานหลักฐานใดรับฟังได้หรือรับฟังไม่ได้ พยานหลักฐานใดมีน้ำหนักมากน้อยเพียงใดโดยตรงไปตรงมา ไม่มีการเอาเปรียบ การสืบพยานเป็นไปอย่างถูกต้องเพื่อให้ศาลสามารถฟังข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้องและบริสุทธิ์ยุติธรรม (โสภณ รัตนากร, 2547)

ในอดีตกฎหมายไทยได้ให้ความสำคัญกับพยานวัตถุอยู่บ้าง แต่ให้ความสำคัญกับพยานผู้เชี่ยวชาญน้อยมาก เช่น ตามพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ. 113 ระบุถึงพยานบุคคล และพยานเอกสาร เช่น ลักษณะตระลาการ มาตรา 5 ว่า “ถ้าการวิวาทในที่ระโหรฐานก็ดี ในทุ่งใน ป่าก็ดี อีสึกกา หาพยานบ่มีได้ ฉินะภินะ ซึ่งจะเปนอุบายทำตนเองมิได้ หากจะเป็นแต่พยานบุคคลผู้นั้นแล” กฎหมายลักษณะพยาน มาตรา 66 ระบุถึงเรื่องพยานวัตถุ ว่า “วิวาทในสถานมีตมิดก็ดี วิวาทในทางสามแพร่งก็ดี หากสืบพยานมิได้ ให้พิเคราะห์ดูมูลคดีจึงถ้ถ้วน ถ้าจริงแล้วท่านให้เอาบาดเจ็บสาหัสนั้นเป็นพยาน”

แหล่งที่พบพยานวัตถุ การที่จะได้มาซึ่งพยานวัตถุนั้น โดยทั่วไปแล้วมักคิดว่าจะต้องพบแต่ในสถานที่เกิดเหตุ เท่านั้น แท้ที่จริงแล้วพยานวัตถุมีได้มีอยู่แต่ในสถานที่เกิดเหตุ แต่ยังมีแหล่งอื่นๆ ที่จะพบพยานวัตถุได้อีกด้วย เพื่อความสมบูรณ์ครบถ้วนแล้วจะต้องตรวจพยานวัตถุจากแหล่งต่างๆ ดังนี้ (อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์, 2546)

สถานที่เกิดเหตุซึ่งเป็นสถานที่ที่เหตุเกิดขึ้นและเป็นแหล่งรวมของบรรดาพยาน วัตถุส่วนใหญ่สถานที่เกิดเหตุนับเป็นหัวใจสำคัญของการสืบสวนสอบสวน ซึ่งคนร้ายมักจะทิ้งร่องรอยของการกระทำความผิดเอาไว้ไม่มากนักน้อยขึ้นอยู่กับความสามารถของพนักงานสืบสวนสอบสวนในการค้นหาและจัดเก็บพยานวัตถุได้มากน้อยเพียงใด

ตัวผู้เสียหายเป็นอีกแหล่งหนึ่งซึ่งมีพยานวัตถุปรากฏอยู่ได้เช่นเดียวกัน เช่นในคดีข่มขืน พยานวัตถุสำคัญที่จะพิสูจน์ว่าเกิดขึ้นจริงหรือไม่นั้นจะอยู่กับตัวผู้เสียหาย การที่เจ้าหน้าที่ส่งตัวผู้เสียหายไปให้แพทย์ตรวจสอบหาร่องรอยการข่มขืน เช่น คราบอสุจิ เส้นขน และร่องรอยบาดแผล เป็นต้น ก่อนจะสรุปได้ว่าเกิดขึ้นจริงหรือไม่ล้วนแสดงให้เห็นความสำคัญ ของพยานวัตถุแหล่งนี้ได้เป็นอย่างดี

ตัวคนร้าย สามารถพบพยานวัตถุที่สำคัญเช่นเดียวกับที่ตัวของผู้เสียหาย โดยหากคนร้ายได้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุแล้วย้อมต้องนำสิ่งของบางอย่างติดตัวออกไปจากสถานที่เกิดเหตุด้วยโดยสิ่งของนั้นอาจมีขนาดใหญ่ เช่น ทรัพย์สินจากการโจรกรรม หรือมีขนาดเล็กมาก เช่น เศษ ดิน หิน ทราเยสเสกแก้ว ที่ติดไปกับรองเท้า หรือโลหิตที่กระเด็นไปติดตัวคนร้ายโดยไม่รู้ตัว เป็นต้น

สถานที่อื่นที่นอกเหนือจากสถานที่เกิดเหตุ เช่น กรณีคนร้ายยิงคนตายในสถานที่เกิดเหตุแล้วเอาอาวุธนั้นติดตัวไปด้วยระหว่างการหลบหนี ได้เอาปืนโยนลงแม่น้ำแม่น้ำจึงเป็นสถานที่พบวัตถุพยานซึ่งมีได้เป็นสถานที่เกิดเหตุ

ชนิดของพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุ พยานวัตถุที่พบในสถานที่เกิดเหตุสามารถให้คำจำกัดความที่เหมาะสมและครอบคลุมในทุกกรณีได้เป็น 4 ประเภทดังนี้ (สันต์ สุขวัจน์และคณะ, 2550)

พยานวัตถุไม่ถาวร (Transient Evidence) เป็นพยานวัตถุที่มีลักษณะไม่คงทน ง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงหรือสูญหาย ตัวอย่างของพยานวัตถุประเภทนี้ได้แก่ กลิ่น อุณหภูมิ รอยพิมพ์และรอยประทับ เป็นต้น โดยปกติแล้วผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบพยานวัตถุประเภทนี้มักจะเป็นเจ้าหน้าที่ชุดแรกที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุ หรือพยานคนแรกที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องรีบบันทึกสภาพของพยานวัตถุที่พบโดยเร็วที่สุด การบันทึกอาจกระทำโดยวิธีจดบันทึกแล้วให้เจ้าหน้าที่คนอื่นที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุช่วยรับรอง หรือใช้วิธีการถ่ายภาพหรือ บันทึกด้วยกล้องวิดีโอ หรือวิธีอื่นที่สามารถเก็บรักษาพยานวัตถุประเภทนี้ก่อนที่เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายไป

พยานวัตถุที่เป็นรูปแบบ (Pattern Evidence) พยานวัตถุที่เป็นรูปแบบมักเกิดขึ้นจากการสัมผัสกันโดยตรงระหว่างคนกับวัตถุ หรือวัตถุกับวัตถุ พยานวัตถุประเภทนี้ได้แก่ รอยพิมพ์รอยประทับ รอยตำหนิ รอยแตก เป็นต้น พยานวัตถุที่เป็นรูปแบบมักจะไม่ค่อยได้รับความสนใจและไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพของพยานวัตถุนั้นเนื่องจากถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ และเกรงว่าจะไม่ได้รับความเชื่อถือในชั้นศาล ความจริงแล้วพยานวัตถุที่เป็นรูปแบบซึ่งพบในสถานที่เกิดเหตุเป็นสิ่งที่มิประโยชน์อย่างยิ่งในการปะติดปะต่อเรื่องราวเหตุการณ์ในคดี บ่อยครั้งก็นำมาใช้ใน

การยืนยันหรือหักล้างคำให้การของผู้ต้องสงสัย หรือใช้พิสูจน์ความเกี่ยวข้องของบุคคลหรือวัตถุกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือแม้กระทั่งใช้ในการเปิดประเด็นการ สอบสวนใหม่ การนำพยานวัตถุเหล่านี้มาใช้เพื่อวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุจะต้องกระทำอย่างมีระบบและจำเป็นต้องใช้การสังเกตอย่างถ่วงถ่วงด้วย

พยานวัตถุตามสภาพ (Conditional Evidence) เป็นพยานวัตถุที่พบได้ทั่วไปในสถานที่เกิดเหตุ เป็นผลจากเหตุการณ์หรือการกระทำที่เกิดขึ้น ซึ่งถ้าหากไม่มีการบันทึกและเก็บรวบรวมอย่างรอบคอบอาจเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายได้ง่าย พยานวัตถุตามสภาพนี้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงบ่งบอกถึงสภาพการณ์ของที่เกิดเหตุ ตัวอย่างพยานหลักฐานประเภทนี้ได้แก่ แสงไฟ คิวไฟ ตำแหน่ง ยานพาหนะ และศพ

พยานวัตถุที่สามารถถ่ายถอดหรือโยกย้าย (Transfer Evidence) เป็นพยานวัตถุที่เกิดขึ้นจากการสัมผัสกันระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับวัตถุ หรือวัตถุกับวัตถุ และตกหล่นในสถานที่เกิดเหตุ พยานวัตถุประเภทนี้มีวิธีจำแนกที่แตกต่างกันได้หลายวิธีแต่ก็ไม่มีวิธีจำแนกใดที่สมบูรณ์แบบที่สุด

ประวัติการพิสูจน์หลักฐานและความเป็นมา

กำเนิดของการพิสูจน์หลักฐาน เริ่มตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 18 โดยการริเริ่มของหลายบุคคล โดยมี Alphonse Bertillon เป็นผู้วางรากฐานของการชี้ยืนยันตัวบุคคล (Identification) โดยใช้หลักการชี้ตัวบุคคลที่เรียกว่า Anthropometry ซึ่งมีหลักการว่า “บุคคลสองคนไม่มีโอกาสที่จะมีขนาดร่างกายตรงกันได้ทุกประการ” เขาจึงได้จัดระบบการวัดขนาดของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการชี้ยืนยันตัวบุคคลจนเป็นที่ยอมรับขององค์กรตำรวจโดยทั่วไป โดยยังมีการใช้ภาพแสดงลักษณะบุคคล (Portrait Parle) อยู่จนถึงปัจจุบัน (อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์, 2546)

ใน ค.ศ.1822-1909 ได้มีชาวอังกฤษชื่อ Francis Galton ได้ริเริ่มทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องลายนิ้วมือ และพบว่าลายนิ้วมือของบุคคลจะไม่เหมือนกัน ไม่สืบทอดถึงลูกหลาน เป็นความเด่นชัดทางมานุษยวิทยา และสามารถนำลายนิ้วมือมาเปรียบเทียบชี้ยืนยันตัวบุคคล โดยได้เขียนหนังสือชื่อ Fingerprint กล่าวถึงวิธีพิสูจน์หลักฐานบุคคล ระบบพิสูจน์ลายนิ้วมือยังคงใช้กันอยู่ในปัจจุบัน และมีการพัฒนาการเก็บไว้ในระบบเครื่องตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ (Automated Fingerprint Identification System หรือ AFIS) (Komarinski, 2005)

อีกทั้งในช่วงเวลานั้นยังมี Edmond Lockard ได้ทำการศึกษาริเริ่มงานวิทยาศาสตร์กับอาชญาวิทยาโดยมีความเชื่อว่าวิชาที่เกี่ยวกับธรรมชาติโดยตรง นำมาใช้เปรียบเทียบชี้ยืนยันตัวบุคคลเพื่อใช้ในการสืบสวน โดยการเก็บจากที่เกิดเหตุหรือจากการตรวจศพ พัฒนาเป็นทฤษฎีการแลกเปลี่ยนสิ่งของระหว่างสิ่งที่มาสัมผัสหรือที่เรียก (Exchange Lockard Principle Theory)

ช่วง ค.ศ. 1847 -1915 Hans Gross นักกฎหมายชาวออสเตรียเป็นผู้ที่นำเอาหลักวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวนอาชญากรรม โดยเริ่มจากการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอาชญากรรมเป็นหลัก จึงนับว่าเป็นการริเริ่มวิชาการสืบสวนสมัยใหม่ ซึ่งวงการสืบสวนในปัจจุบันให้การยกย่องเป็นอย่างมาก

ช่วง ค.ศ. 1877-1947 Sir Bernard John Spilsbury ชาวอังกฤษมีแนวความคิดในการนำวิทยาศาสตร์การแพทย์มารวมกับวิชาทางกฎหมาย ทำให้ต่อมาเกิดการยอมรับในวงการสืบสวนวงการกฎหมายการแพทย์ (Medicolegal) และนิติเวชศาสตร์

ช่วง ค.ศ. 1891 -1955 Calvin Goddard เป็นผู้นำเทคนิคด้านวิทยาศาสตร์มาใช้ โดยค้นพบลักษณะที่แตกต่างกันของกระสุนปืนหรือบนปลอกกระสุนปืนที่ได้ถูกยิงออกไป โดยการตรวจเปรียบเทียบสิ่งที่พบในสถานที่เกิดเหตุและปืนที่นำมาตรวจ เป็นการพิสูจน์เปรียบเทียบบนลูกกระสุนปืนนี้ยังคงมีใช้มาจนถึงปัจจุบัน และมีการพัฒนาเก็บไว้ในระบบเครื่องตรวจลูกและปลอกกระสุนปืนอัตโนมัติ (Integrated Ballistics Identification System หรือ IBIS) ที่มีประสิทธิภาพสูง

ช่วงปี ค.ศ. 1900 Karl Landsteiner พบว่าวิธีการถ่ายเลือดเพื่อช่วยชีวิตและแบ่งหมู่เลือดเป็นกลุ่มทำให้สามารถแยกแยะบุคคลได้ ทำให้มีการพัฒนาใช้เลือดเป็นหลักฐานชี้ตัวผู้กระทำความผิด เช่นเดียวกับการใช้ลายพิมพ์นิ้วมือ เป็นการใช้ประโยชน์จากความเด่นชัดทางมานุษยวิทยาและเป็นแนวทางการพัฒนางานนิติเวชศาสตร์ (พงศพัฒน์ ฉายาพันธุ์ 2537)

ในปัจจุบันการพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ในการสืบสวนและพิสูจน์ความผิดมีความก้าวหน้าและทันสมัยยิ่งขึ้น การพิสูจน์หลักฐานก็มีการศึกษาค้นคว้านำเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ใหม่ๆ ตลอดจนเครื่องมือตรวจวิเคราะห์ต่างๆ มาใช้ประโยชน์ในการตรวจพิสูจน์อย่างมากมาย เช่น การใช้รังสีเทคนิคทางนิวเคลียร์ฟิสิกส์ตรวจวิเคราะห์ธาตุเคมีดินปืน ใช้เลเซอร์และเครื่องตรวจกระสุนปืนอัตโนมัติ เป็นต้น

3. การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

หลักการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ หมายถึง ที่มีเหตุเกิดขึ้นและน่าจะมีพยานอยู่ด้วย ทำให้ผู้ไปตรวจ ทำการประเมินเบื้องต้นจากสภาพได้ว่าผู้ใดเป็นคนกระทำความผิด โดยวิธีการใด ในเวลาเท่าไร และต้องการอะไรดังนั้นสถานที่เกิดเหตุจึงเป็นกุญแจอันจะนำพาไปสู่การคลี่คลายคดี ผู้ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุจะต้องตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุด้วยความรอบคอบตามขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตามหลักการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ (สันต์ สุขวัจฉ์และคณะ, 2550)

เมื่อได้รับแจ้งเหตุ ต้องรีบไปยังสถานที่เกิดเหตุให้เร็วที่สุด เพราะการไปสถานที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็วจะก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการดังต่อไปนี้

1. อาจสามารถระงับเหตุได้ทันท่วงที และสามารถช่วยเหลือผู้บาดเจ็บได้ก่อนที่เหตุการณ์จะร้ายแรงจนทำให้เกิดความเสียหายร้ายแรง เช่น การไประงับเหตุทะเลาะวิวาทกันก่อนที่จะเกิดการทำร้ายร่างกายรุนแรงจนถึงขั้นเสียชีวิตขึ้น เป็นต้น

2. คนร้ายอาจยังอยู่ในสถานที่เกิดเหตุซึ่งอาจสามารถจับกุมตัวได้

3. สามารถดูแลป้องกัน รักษาสถานที่เกิดเหตุให้อยู่ในสภาพเดิมให้ได้มากที่สุด ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญของการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เพื่อนำไปสู่การคลี่คลายคดีโดยใช้พยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุเป็นสำคัญ ไปถึงสถานที่เกิดเหตุได้เร็วเท่าไรก็ยิ่งเป็นการช่วยป้องกันการเสียหายของพยานหลักฐาน ได้มาก

ทุกสิ่งทุกอย่างในสถานที่เกิดเหตุว่าเป็นพยานวัตถุ และให้ความสำคัญในการป้องกันสถานที่เกิดเหตุให้มากที่สุด ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของฝ่ายอื่น มีความจำเป็นต้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุก่อนที่ผู้ชำนาญด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุจะมาถึง จะต้องยึดหลักปฏิบัติคือ ไม่เพิ่ม และไม่ทำลายพยานวัตถุในที่เกิดเหตุ โดยผู้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุจะต้องไม่แตะต้อง เคลื่อนย้ายสิ่งใดในสถานที่เกิดเหตุ เช่น การล้างมือในห้องน้ำ การทดลองป็นหน้าต่างจำลองแบบการเข้า – ออกของคนร้าย เพราะจะเป็นการเพิ่มรอยลายนิ้วมือของตัวเองและทำลายรอย ลายนิ้วมือของคนร้ายด้วย เป็นต้น

หากต้องมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุด้วย เช่น แพทย์นิติเวชและผู้เชี่ยวชาญการตรวจพิสูจน์ในห้องปฏิบัติการ และ/หรือต้องประสานงานโดยเร็ว โดยระหว่างรอเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ สิ่งทีเจ้าหน้าที่ชุดแรกควรปฏิบัติ คือ (สันต์ สุขวณิชและคณะ, 2550 อ่างใน สฤชดี สืบพงษ์ศิริ, 2554)

1. ทำการบันทึกชื่อของพยานและบุคคลอื่น ๆ ที่เข้า – ออกสถานที่เกิดเหตุ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการแยกรอยลายนิ้วมือแฝงและพยานวัตถุอื่นของผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องในคดีออก

2. ทำการบันทึกข้อมูลของบุคคลที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุเมื่อเจ้าหน้าที่ไปถึง กรณีนี้จะมีประโยชน์มากเมื่อเหตุเพิ่งเกิด เพราะบุคคลที่อยู่ในขณะนั้นน่าจะเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

3. แสวงหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นที่เกิดขึ้น ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ชำนาญการ ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ วางแผนการปฏิบัติงานในขั้นต่อไปได้

4. ทำการแยกตัวผู้ต้องสงสัยออกจากพยาน เพื่อมิให้เกิดการพูดคุยชักจูงกัน ซึ่งอาจส่งผลให้รูปคดีเปลี่ยนแปลงไป

5. ให้แนะนำพยานไม่ให้ถกเถียงพูดคุยถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อป้องกันการเบี่ยงเบนรูปคดี ถ้าเป็นไปได้ควรแยกพยานออกจากกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานบุคคล

6. เจ้าหน้าที่ไม่ควรพูดคุยหรือถกเถียงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับพยาน

7. เจ้าหน้าที่ควรฟังคำบอกเล่าของพยานอย่างตั้งใจ โดยไม่แทรกแซง ความคิดเห็นใด ๆ เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลจากพยานแต่ละคนให้ได้มากและรวดเร็วที่สุด

8. ป้องกันพยานวัตถุจากการถูกทำลาย เช่น จากดินฟ้าอากาศ และจากฝูงชนที่มา มุงดูเหตุการณ์ เป็นต้น

3.1. ขั้นตอนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

ตามกฎหมายนั้นได้กำหนดขั้นตอนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุตามประมวลระเบียบการตำรวจ ภาค 1 ระเบียบการของตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 2 การสืบสวนสอบสวน บทที่ 2 การสืบสวน และ ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ข้อ 10.2.2 ความว่า

“10.2.2 ขั้นตอนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2477)

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐานหรือกองกำกับการเขต หรือวิทยาการจังหวัดคนแรก ที่เข้าไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุต้องพิจารณาสถานที่เกิดเหตุว่ามีเหตุเกิดขึ้นอย่างไร และมีร่องรอยวัตถุ พยานอะไรบ้าง วางแผนการปฏิบัติงานเข้าตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และกำหนดทางเดินของเจ้าหน้าที่ชุด ต่าง ๆ โดยขอทราบข้อมูลเบื้องต้นจากพนักงานสอบสวน

2. บันทึกสถานที่เกิดเหตุจัดทำแผนที่และถ่ายภาพ โดยใช้กล้องถ่ายรูปและ หรือ วิดีทัศน์ ทำ การเก็บภาพเหตุการณ์ ลักษณะสถานที่บริเวณโดยรอบและสิ่งต่างๆ รวมทั้งภาพผู้เสียชีวิตในมุมต่าง ๆ และภาพร่างกายส่วนต่างๆ ที่สำคัญ

3. ค้นหาและตรวจเก็บร่องรอยวัตถุพยานต่าง ๆ ตามหลักวิชาการ เช่น เก็บ ลายนิ้วมือแฝง ตามวัตถุต่างๆ เช่น มีด ปืน ไขควง ค้อน หรืออุปกรณ์ที่อาจใช้ในการฆาตกรรม รวมทั้งตรวจเก็บวัตถุ พยานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในคดี เช่น คราบโลหิต เส้นผม เส้นขน เส้นใย หัวกระสุน และ ปลอกกระสุน เป็นต้น โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับศพ จัดเก็บหลักฐานใส่หีบห่อพร้อมระบุรายละเอียดและหมายเลข โดยทำ บันทึกเก็บ - ส่งมอบพนักงานสอบสวนไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง และส่งกองพิสูจน์หลักฐานหรือ กองกำกับการวิทยาการเขตหรือวิทยาการจังหวัดแล้วแต่กรณีเพื่อทำการตรวจพิสูจน์ต่อไป

4. เมื่อดำเนินการตามขั้นตอนข้างต้น เสร็จสิ้นแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจ และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นใดจึง สามารถเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุได้” การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุต้องกระทำตามลำดับขั้นตอน เพื่อให้ สามารถใช้ประโยชน์จาก พยานหลักฐานต่างๆ ในสถานที่เกิดเหตุได้อย่างเต็มที่ การตรวจสอบสถานที่เกิด เหตุอย่างไม่มีระบบอาจมีผลให้พยานหลักฐานต่างๆ เสียหายและกระทบโดยตรงต่อความสำเร็จในการ คดีคลายคดี

ก่อนจะเข้าตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานโดยหาข้อมูลจากพยาน ผู้เห็นเหตุการณ์ ผู้เสียหาย และเจ้าหน้าที่ชุดแรกไปถึงสถานที่เกิดเหตุ เช่น การ วางแผนเพื่อกำหนด เส้นทางเข้าสถานที่เกิดเหตุไม่ให้ทับรอยเส้นทางคนร้ายซึ่งจะเป็นการ ป้องกันไม่ให้พยานหลักฐาน สำคัญเสียไป (สันต์ สุขวัจน์และคณะ, 2550)

บันทึกสภาพสถานที่เกิดเหตุ 3 วิธี คือ

1. จัดบันทึกสถานที่เกิดเหตุที่สามารถสัมผัสได้โดยประสาททั้ง 5 ของผู้บันทึก เช่น เห็น ได้ยินเสียง หรือได้กลิ่นผิดปกติในสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น

2. ถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ เพื่อช่วยเพิ่มรายละเอียดของการบันทึกสภาพสถานที่เกิดเหตุอีกชั้นหนึ่งและช่วยในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ เพราะการถ่ายภาพสามารถบันทึกสิ่งที่พบ เห็นในครั้งแรกได้อย่างเที่ยงตรงก่อนที่สถานที่เกิดเหตุนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาล

3. จัดทำแผนที่และแผนผังเพื่อเข้ามาสนับสนุนการจดบันทึกและการถ่ายภาพ เพราะแผนที่และแผนผังจะช่วยลดปัญหาเรื่องความละเอียดของภาพถ่ายลงได้ด้วยการเอาเฉพาะสิ่งที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นมาบรรจุลงในแผนที่และแผนผัง และสามารถทำแผนที่และแผนผังในลักษณะ 3 มิติ ได้ด้วย โดยแผนที่และแผนผังมี 2 ประเภทคือ แผนที่และแผนผังอย่างหยาบ (Rough Sketch) และแผนที่ เพื่อแสดงในชั้นศาลหรือแผนที่อย่างละเอียด (Finished Drawing)

- ค้นหาพยานวัตถุเพื่อเก็บรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ในที่เกิดเหตุเพื่อไป ตรวจพิสูจน์และใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาคดีโดยเลือกใช้วิธีการค้นหาพยานวัตถุให้เหมาะสมกับสถานการณ์

- ระมัดระวังและการป้องกันตนเองของเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปภายในสถานที่เกิดเหตุ ทั้งจากเชื้อโรคและอุบัติเหตุต่าง ๆ

- จัดทำรายงานการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุโดยผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งรูปแบบของการเขียนรายงานการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุในแต่ละหน่วยงานอาจมีรูปแบบแตกต่างกันแต่อย่างไรก็ตามในตัวรายงานนั้นควรประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

1) กำหนดให้ทุกหน้าของรายงานปรากฏเลขอ้างอิง เช่น เลขคดี หรือเลขที่ รายงาน เป็นต้น

2) กำหนดให้บริเวณท้ายกระดาษในทุกหน้าของรายงานมีข้อความแสดง ถึง “รายงานนี้มีผลเฉพาะกับรายละเอียดที่ปรากฏเท่านั้นและต้องไม่ถูกทำสำเนาเฉพาะบางส่วน ยกเว้นทำทั้งฉบับ ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจาก...”

3) อักษรที่ใช้ในรายงานควรเป็นตัวอักษรที่อ่านง่าย นิยมใช้กันทั่วไป และมีขนาดพอเหมาะ

หัวข้อที่ควรปรากฏในรายงานการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

1. การรับแจ้งเหตุควรมีรายละเอียด เช่น วิธีการแจ้งเหตุ ทางโทรศัพท์ หรือหนังสือให้ระบุเลขที่หนังสือและวันที่ ชื่อพนักงานสอบสวน เจ้าของคดี หรือชื่อ ที่อยู่ของหน่วยงานที่ร้องขอ

2. สถานที่เกิดเหตุ บรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับบริเวณที่เกิดเหตุ สถานที่ตั้งของที่เกิดเหตุ

3. วันเวลาที่เกิดเหตุ โดยอ้างอิงจากเวลาที่ได้รับแจ้งเหตุ

4. วันเวลาที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ โดยบันทึกเวลาการไปถึงที่เกิดเหตุ
5. ชื่อแพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพ เฉพาะคดีที่มีผู้เสียชีวิตในสถานที่เกิดเหตุและมีแพทย์ร่วมชันสูตรพลิกศพ ณ ที่เกิดเหตุ ในกรณีที่ไม่มีแพทย์ร่วมชันสูตรพลิกศพให้ยกเลิกหัวข้อนี้ในรายงาน
6. ชื่อผู้ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุซึ่งเป็นรายชื่อทีมปฏิบัติงาน ผู้ที่ไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุคดีนั้นๆ
7. พฤติการณ์คดีซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้รับจากพนักงานสอบสวนหรือเจ้าของคดี
8. ลักษณะของสถานที่เกิดเหตุ ให้อธิบายโดยละเอียด ดังต่อไปนี้

8.1. กรณีเป็นที่พักอาศัยหรืออาคารต่าง ๆ ให้บรรยายสภาพภายนอกก่อนแล้วบรรยายสภาพภายใน โดยเริ่มจากชั้นล่าง จากด้านหน้าไปด้านหลัง ด้านซ้ายไปด้านขวา แล้วจึงอธิบายชั้นบนว่ามี การแบ่งพื้นที่ใช้สอยอย่างไร เช่น ห้องครัว ห้องน้ำ ห้องนอน และห้องประชุม เป็นต้น

8.2. กรณีเป็นถนน ให้บรรยายลักษณะของพื้นถนน เช่น ถนนลูกรัง ลาดยาง คอนกรีต การแบ่งช่องทางจราจร เส้นแบ่งจราจรหรือเกาะกลางถนน ไฟถนน แผ่นป้ายจราจร สัญญาณไฟ เสาไฟฟ้า เสาไฟฟ้าส่องสว่าง เสาเดินสายโทรศัพท์ และเสารับ - ส่งสัญญาณโทรศัพท์ เป็นต้น

8.3. กรณีเป็นที่โล่งให้บรรยายสภาพทั่วไป เช่น ทุ่งนา สวน ป่า ลานจอดรถ ภูเขา ริมแม่น้ำ ท่าหน้า อธิบายจุดสังเกต วัดพิกัดที่ตั้งด้วยเครื่อง GPS โดยวัดจากทางเข้าเป็นระยะ ๆ จนถึงจุดเกิดเหตุ และให้อธิบายสภาพแสงและสภาพอากาศประกอบด้วย

9. ผลการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ควรมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

9.1) สภาพสถานที่เกิดเหตุ

9.1.1) บรรยายเกี่ยวกับสภาพที่เกิดเหตุ โดยให้เน้นบริเวณจุดเกิดเหตุ กรณีเป็นอาคาร ให้บอกเป็นประเภทห้องที่เกิดเหตุ เช่น ห้องน้ำ ห้องนอน ห้องเลขที่ ชั้นที่ บรรยายทางเข้า - ออก หรือ สภาพอื่นๆ อธิบายการวางสิ่งของภายในห้องโดยเริ่มจากบริเวณผนังด้านหน้า ด้านขวา ด้านหลัง ด้านซ้าย หรือ กลางห้อง กรณีเป็นถนนอธิบายว่าอยู่ช่องทางใดและมุ่งหน้าไปทิศใด จุดสังเกตที่ เช่น หลักกิโลเมตร อาคาร ป้ายสัญลักษณ์ เสาไฟฟ้า หรืออื่นๆ กรณีเป็นที่โล่งต้องกำหนดจุดอ้างอิงและอธิบายสถานที่เกิดเหตุให้เชื่อมโยงกับจุดอ้างอิงนั้น

9.1.2) อธิบายร่องรอยที่พบและบริเวณที่พบวัตถุพยาน

- คดีอาวุธปืน อธิบายขนาดของรูกระสุน และวิถีกระสุนปืน
- คดีเพลิงไหม้ อธิบายสภาพความเสียหาย จุดต้นเพลิง และแหล่งกำเนิดความร้อน

เชื้อเพลิง

- คดีที่มีคราบเลือด อธิบายคราบเลือด ตำแหน่ง รูปแบบของหยดเลือด และ ทิศทางการเคลื่อนที่ของแหล่งกำเนิดเลือด

- คดีอุบัติเหตุจราจร อธิบายสภาพความเสียหายของรถยนต์ และร่องรอยบน พื้นถนน เช่น รอยเบรก รอยครูด จุดชน ชั้นส่วนที่ตกอยู่ - คดีระเบิด อธิบายขนาดหลุมระเบิด ชั้นส่วนสะเก็ดระเบิด และอุปกรณ์ ประกอบระเบิด

- คดีลักทรัพย์อธิบายเส้นทางการเข้า - ออก ร่องรอยจัดแยะ บริเวณที่ทรัพย์สินถูกขโมย รายการทรัพย์สินทั้งหมดที่สูญหาย และมูลค่าโดยประมาณของทรัพย์สิน

- คดีข่มขืน อธิบายร่องรอยการต่อสู้ เสื้อผ้า เส้นผม เส้นขน และ สารคัดหลั่งที่พบ

9.1.3) สภาพความเสียหายของทรัพย์สินอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในคดี (ถ้ามี) เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์โดยอธิบายสภาพด้านนอก ด้านใน และหลักฐานอื่นๆ ที่พบในรถยนต์

9.2) ลักษณะสภาพศพ (เฉพาะคดีที่มีผู้เสียชีวิตในสถานที่เกิดเหตุ)

9.2.1) บริเวณที่พบศพ บรรยายว่าพบศพอยู่บนพื้นผิวชนิดใด บริเวณใด และห่างจากจุดอ้างอิงเท่าใด

9.2.2) สภาพศพ บรรยายลักษณะทางกายภาพของศพ (เช่น ความพิการ ระดับความเน่าเปื่อย และขนาดรูปร่างของศพ) ลักษณะท่าทางของศพ (เช่น นิ่ง นอน ตะแคง และตำแหน่งของแขน - ขา) และสิ่งผิดปกติที่พบบนตัวศพ (เช่น พบโลหิตออกจากหู ปาก และมีฟองอากาศที่ปาก)

9.2.3) ลักษณะการแต่งกายและสภาพเสื้อผ้าศพ บรรยายลักษณะสีจุดเด่น และสภาพ ผิดปกติของเสื้อผ้า เช่น บริเวณและสภาพรอยคราบเลือดที่พบบนเสื้อผ้าและลักษณะรูทะลุจากกระสุนปืน เป็นต้น

9.2.4) ร่องรอยบาดแผลภายนอกที่พบ บรรยายชนิด ขนาด และตำแหน่งของบาดแผล

9.3) วัตถุพยานที่จัดเก็บ ต้องมีหลักฐานรายการวัตถุพยานที่จัดเก็บซึ่งแสดงให้เห็นถึงชื่อผู้ จัดเก็บ ชื่อผู้ครอบครองวัตถุพยาน และมีการลงลายมือ ชื่อ วันที่ และเวลาที่ครอบครองวัตถุพยาน

9.4) การดำเนินการกับวัตถุพยาน (ถ้ามี)

9.5) ผลการตรวจพิสูจน์จากห้องปฏิบัติการ (ถ้ามี)

10. สรุปผลการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

10.1) คดีอาวุธปืน สรุปผลการตรวจวิถี ชนิด ขนาด และทิศทางของกระสุนปืน

10.2) คดีเพลิงไหม้ สรุปบริเวณที่มีความเสียหายมากที่สุด จุดต้นเพลิง และสาเหตุ (ถ้าระบุได้)

10.3) คดีอุบัติเหตุจราจร สรุปลักษณะการเฉี่ยวชน

10.4) คดีระเบิด สรุปชนิดและรูปแบบของวัตถุระเบิด และจุดที่คาดว่าจะใช้ในการจุดระเบิด

10.5) คดีลักทรัพย์ สรุปร่องทางเข้า - ออกของคนร้าย ในกรณีที่มีผลการตรวจพิสูจน์จากห้องปฏิบัติการ จะต้องมีการนำมาสรุปรวมไว้ด้วย

11. ระบุชื่อ - นามสกุล ตำแหน่ง ผู้รับผิดชอบและผู้รับรองรายงาน พร้อมลงวันเดือนปี ที่ได้ทำรายงานแล้วเสร็จ

- บทบาทของพนักงานสอบสวน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2477)

พนักงานสอบสวนมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับ นิติวิทยาศาสตร์ ได้แก่

1) มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับคดีเพื่อใช้ในการพิสูจน์ความจริงให้ปรากฏ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่าอาชญากรรม และนำตัวผู้กระทำความผิดมาพิสูจน์ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131)

2) ให้ทำการตรวจตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อยอมให้ตรวจ หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจ สิ่งที่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ภาพถ่าย ภาพแผนที่ ภาพวาดจำลอง ภาพพิมพ์ลายนิ้วมือลายมือ หรือลายเท้า และบันทึกรายละเอียด (ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (1))

3) ค้นสิ่งของซึ่งมีไว้แล้วเป็นความผิดหรือได้มาจากการกระทำความผิด หรือนำไปใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งอาจนำไปเป็นพยานหลักฐานได้ (ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 132 (2))

4) ส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติ อันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่มา (ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 138)

5) ในกรณีที่ให้เจ้าพนักงานอื่นเป็นผู้สอบสวนคดีเดียวกันนั้น จะต้องนำบันทึกและเอกสารที่ได้มารวมเข้าสำนวนไว้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 139 วรรคแรก) และเอกสารที่ยื่นเป็นพยานให้รวมเข้าสำนวน ถ้าเป็นของอย่างอื่นให้ทำบัญชีรายละเอียดรวมเข้าสำนวนไว้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 139 วรรคสอง)

6) เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้นจำเป็นจะต้องทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ให้พนักงานสอบสวนทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุเอง เว้นแต่คดีสำคัญซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่ามั่วร้ายหรือหลักฐานซึ่งต้องใช้เครื่องมือทางวิทยาการ และจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานหรือกองกำกับการวิทยาการเขตหรือวิทยาการจังหวัด ก็ให้พนักงานสอบสวนแจ้ง กองพิสูจน์หลักฐานหรือกองกำกับการวิทยาการเขต หรือวิทยาการจังหวัดในพื้นที่แล้วแต่กรณี เพื่อจัดเจ้าหน้าที่ไปทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุร่วมกับพนักงานสอบสวน (ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคแรก และประมวลระเบียบการตำรวจ ภาค 1 ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี บท 2 การสืบสวนในสถานที่เกิดเหตุ ข้อ 10.1)

7) ให้ทำการชันสูตรพลิกศพเมื่อมีความแน่ชัดหรือสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติหรือตายขณะอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานยกเว้นถึงแก่ความตายโดยการถูกระหารชีวิต (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148) ทั้งนี้กฎหมายระบุว่าพนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพร่วมกับอนามัยจังหวัด แพทย์ประจำสถานอนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็วและให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้

จากกฎหมายและระเบียบดังกล่าวจะเห็นว่าพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ในการตรวจ สถานที่เกิดเหตุและชันสูตรพลิกศพในสถานที่เกิดเหตุ รวบรวมพยานหลักฐานที่ได้จากสถานที่เกิด เหตุจากพยานบุคคลและจากการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจมาสรุปเป็นสำนวนในการส่งฟ้องต่อพนักงานอัยการต่อไป

- บทบาทของเจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุ

เจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุมีหน้าที่ดังนี้

- 1) ติดต่อประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดในคดี
- 2) ตรวจสถานที่เกิดเหตุด้วยความชำนาญงาน
- 3) รวบรวมวัตถุพยานจากสถานที่เกิดเหตุอย่างถูกหลักวิชาการ
- 4) รักษาและส่งพยานหลักฐานไปตรวจพิสูจน์ ณ ห้องปฏิบัติการ
- 5) จัดเก็บและรวบรวมผลการตรวจพิสูจน์วัตถุพยาน
- 6) แจ้งผลการตรวจพิสูจน์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีรับทราบ
- 7) ในคดีสำคัญ ประชุมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดในคดี เพื่อแจ้งถึงความสำคัญ ของวัตถุพยานชิ้นนั้นที่มีต่อรูปคดีกรอบระยะเวลาในการจัดการคดี วิธีการตรวจพิสูจน์ที่เหมาะสม ในการนำมาใช้หรือทางเลือกต่าง ๆ ในการตรวจพิสูจน์วัตถุพยานแต่ละชิ้น

- บทบาทของแพทย์ในสถานที่เกิดเหตุ

การชันสูตรพลิกศพของแพทย์ในสถานที่เกิดเหตุนั้นเป็นไปตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีผู้มีหน้าที่ในการชันสูตร พลิกศพ ได้แก่ แพทย์ทางนิติเวช แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ แพทย์ประจำสาธารณสุข หรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาตามระเบียบของกระทรวง สาธารณสุข ตามลำดับ ทั้งนี้ ให้แพทย์ในลำดับแรกเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ ถ้าไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ลำดับรองลงไป ปฏิบัติหน้าที่แทน และให้ปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานสอบสวน แห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ รวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองซึ่งดำรงตำแหน่งระดับปลัดอำเภอ และ พนักงานอัยการ แห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่

แพทย์นิติเวช พยาธิแพทย์ หรือแพทย์เวชปฏิบัติ มีหน้าที่ร่วมตรวจชันสูตรพลิกศพ ร่วมกับพนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 ซึ่งระบุไว้ว่า เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคล ใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย การตายโดยผิดธรรมชาติตามกฎหมายไทย หมายถึง

- (1) ฆ่าตัวตาย
- (2) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย
- (3) ถูกสัตว์ทำร้ายตาย
- (4) ตายโดยอุบัติเหตุ
- (5) ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ

โดยพนักงานสอบสวนจะโทรศัพท์แจ้งเหตุมาที่โรงพยาบาล ให้ทางโรงพยาบาลแจ้งแพทย์เวรผู้มีหน้าที่ในการตรวจชันสูตรพลิกศพ เมื่อแพทย์ได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลให้ไปออกตรวจชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุแล้วสิ่งที่จะต้องประเมินเป็นอันดับแรกคือการประเมินเรื่อง ความปลอดภัยของการออกตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อวางแผนว่าจะชันสูตรในสถานที่เกิดเหตุหรือนำศพออกมาชันสูตรในที่ปลอดภัย การชันสูตรควรมีเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลติดตามไปเป็นผู้ช่วย ด้วยซึ่งอาจเป็นพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่เวรที่เคยผ่านการอบรมหรือมีความสามารถในการช่วยเหลือได้ เมื่อเดินทางไปถึงสถานที่เกิดเหตุแล้วสิ่งแรกที่ควรกระทำคือพบพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี เพื่อสอบถามข้อมูลเบื้องต้นและข้อมูลที่จำเป็นที่เกี่ยวข้องกับคดีต่าง ๆ รวมถึงประเด็นที่น่าสงสัยก่อนที่จะดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุและศพ บางกรณีอาจต้องรอผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ด้วย เช่น กรณีการตายที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงานจะต้องรอพนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองให้ครบ 4 ฝ่ายจึงจะเริ่มชันสูตรได้ หรือในบางกรณีจะต้องรอเจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐานในการร่วมชันสูตรด้วย

ก่อนทำการชันสูตรพลิกศพ ให้ทำการตรวจดูลักษณะโดยรอบของสถานที่เกิดเหตุก่อน เพื่อตรวจหาพยานหลักฐานที่สำคัญต่อการคลี่คลายคดี เช่น คราบเลือด คราบอสุจิเส้นผม เส้นขน เศษเนื้อเยื่อเศษขูดแก้ว ชงงยา หรือเม็ดยา ซึ่งอาจต้องมีเจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐานมาร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุด้วย บางกรณีอาจมีสถานที่เกิดเหตุที่ต้องตรวจมากกว่าหนึ่งแห่ง ได้แก่ สถานที่เกิดเหตุครั้งแรก (Primary Crime Scene) และสถานที่พบศพ (Secondary Crime Scene) เช่น ศพที่ ตกจากที่สูง นอกจากจะตรวจบริเวณพื้นที่ชั้นล่างที่พบศพแล้ว ควรทำการตรวจดูห้อง หรือสถานที่ด้านบนที่ผู้ตายตกลงมาด้วย ศพที่ลอยน้ำมาจากที่อื่นหรือศพที่ถูกเคลื่อนย้ายศพมาหลังจากมีการฆาตกรรมเกิดขึ้น และเมื่อตรวจสถานที่เกิดเหตุเรียบร้อยแล้วจึงเริ่มทำการชันสูตรพลิกศพ

อีกทั้งในการชันสูตร ควรทำการถ่ายภาพบันทึกรายละเอียดไว้ทุกขั้นตอนเพื่อใช้เป็นหลักฐาน ตรวจสอบเสื้อผ้าที่ศพสวมใส่ด้วยว่ามีร่องรอยหรือความผิดปกติหรือไม่ เช่น รูกะสุนปืนหรือ เขม่าดินปืน บนเสื้อผ้า ซึ่งอาจจะทำให้สามารถบอกได้ถึงระยะของการยิง หรือร่องรอยของยางล้อ รถยนต์บนเสื้อผ้า ทำให้เจ้าพนักงานสามารถสืบหาถึงรถที่ชนหรือทับผู้ตายได้ เป็นต้น เมื่อตรวจแล้วควรถ่ายรูป ร่องรอยของเสื้อผ้างกล่าวไว้เป็นหลักฐานก่อนที่จะมอบให้กับเจ้าพนักงาน สอบสวน (อ้าง จิรจรียา เวช, 2548) หากเป็นศพพินัยมต้องตรวจพิสูจน์บุคคลอย่างละเอียด โทษของผู้ที่เข้าไปเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อมหรือสภาพศพ ก่อนจะเสร็จสิ้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ทวิ โดยมีโทษทางอาญา หากเป็นการอำพรางคดีจะถูกเพิ่มโทษอีกเท่าตัว และประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 199 ว่า ถ้ากระทำให้เพื่อ ชอนเร้น ทำลายศพหรือส่วนของศพเพื่อปิดบังการเกิด การตาย หรือเหตุแห่งการตาย ต้องรับโทษทางอาญา

- การชันสูตรศพ

1) วัตถุประสงค์การตรวจชันสูตร เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับศพว่าเป็นใคร เสียชีวิตที่ไหน เมื่อใด และมีสาเหตุ และพฤติการณ์การเสียชีวิตคืออะไร

2) วิธีการตรวจพิสูจน์ แนวทางชันสูตรพลิกศพนิติเวชโดยสมบูรณ์ (31) แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลก่อนผ่าศพ การตรวจและเก็บหลักฐานจากศพ การตรวจศพภายนอก และการผ่า ศพตรวจอวัยวะภายใน

2.1) รวบรวมข้อมูลผู้ตายเพื่อทำการผ่าพิสูจน์

1) การตอบคำถามว่าผู้ตายเป็นใครต้องอาศัยหลักการพิสูจน์บุคคล โดยใช้ข้อมูลจากผู้รู้จัก บัตรประชาชน เอกสารอื่นๆ ที่ได้จากตัวศพ ตาหนิตามร่างกาย สิ่งของ เครื่องประดับ และลักษณะที่สำคัญของผู้ตาย การเก็บข้อมูลทางชีวภาพเพื่อการตรวจลายพิมพ์นิ้ว มือ ลักษณะฟัน และลายพิมพ์ดีเอ็นเอ

2) การตอบคำถามเกี่ยวกับสถานที่ที่เสียชีวิต ต้องอาศัยการตรวจศพ ณ ที่พบศพ เพื่อวินิจฉัย ว่าศพนั้นเสียชีวิต ณ ที่พบศพ หรือศพได้มีการเคลื่อนย้าย

3) การตอบคำถามเกี่ยวกับเวลาที่ศพเสียชีวิต อาศัยจากการซักถาม พยานผู้เห็นเหตุการณ์

4) การตอบคำถามเกี่ยวกับสาเหตุของการเสียชีวิต บางครั้งการได้รับ ข้อมูลเกี่ยวกับโรคประจำตัว ยารักษาโรคที่ได้รับ ตลอดจนอาการแสดงก่อนการเสียชีวิตของพยาน แวดล้อมหรือบุคคลใกล้ชิดมีส่วนช่วยในการวินิจฉัยสาเหตุการตาย

2.2) การเก็บหลักฐาน

- 1) ถ่ายรูปศพหน้าตรงและด้านข้างทั้งสองข้าง
- 2) ถ่ายรูปหลักฐานต่าง ๆ ที่ตรวจพบ
- 3) เก็บรักษาหลักฐานให้ถูกต้องตามหลักลำดับการครอบครองวัตถุพยาน (Chain of custody)
- 4) ถ่ายภาพรังสี (X-ray) ในกรณีที่เป็น และควรถ่ายภาพรังสีทุกรายใน ศพเด็กที่สงสัยถูกทารุณกรรม ศพเสียชีวิตจากอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ศพเสียชีวิตในกองเพลิง การสงสัยว่ามีสิ่งแปลกปลอมในร่างกาย การตรวจในกรณีสงสัยมีเส้นเลือดอุดตันจากอากาศ (Air embolism) และศพเน่า
- 5) เก็บตัวอย่างเลือดหรือชีววัตถุเพื่อตรวจทางห้องปฏิบัติการในรายที่ ต้องการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล พิสูจน์ความสัมพันธ์พ่อแม่ลูก หรือเมื่อสงสัยว่าการเสียชีวิตอาจเกิดขึ้นจากการติดเชื้อในร่างกาย
- 6) เก็บหลักฐาน วัตถุพยานที่สำคัญ เช่น เสื้อผ้ารอบตำแหน่งที่ฉีกขาด เนื่องจากกระสุนปืนวิ่งผ่านเพื่อไปตรวจหาเขม่าดินปืน

2.3) การตรวจศพภายนอก

- 1) จัดบันทึกสภาพศพและถ่ายรูปเป็นหลักฐาน
- 2) ทำความสะอาดศพ
- 3) ตรวจสภาพศพภายนอกจากศีรษะถึงเท้า จัดบันทึกและถ่ายรูปความ ผิดปกติที่ตรวจพบ จัดบันทึกบาดแผลโดยระบุประเภท ตำแหน่ง และขนาดของบาดแผล ตำแหน่ง ควรอ้างอิงเทียบกับตำแหน่งทางกายวิภาคที่เด่นชัด (Anatomical Landmark) ตรวจและจัดบันทึก การเปลี่ยนแปลงหลังตายที่สำคัญทั้งการแข็งตัวของร่างกาย (Rigor Mortis) การตกสีที่ต่ำของเลือด (Livor Mortis) การเย็นตัวของศพ (Algor Mortis) และการตรวจหาสารเคมีในน้ำลูกตา ในรายที่สงสัยถูกล่วงละเมิดทางเพศ ต้องตรวจอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอก ทวารหนัก และช่องปาก พร้อมทำการเก็บตัวอย่างโดยการ ใช้สำลีพันปลายไม้แช่ป้ายด้วยทุกครั้ง
- 4) บาดแผลถูกกระสุนปืน (Spitz et al., 2004) บาดแผลกระสุนปืนประกอบด้วยบาดแผลทางเข้าและบาดแผล ทางออกมีลักษณะแตกต่างกันพอที่จะแยกกันได้

4.งานตรวจพิสูจน์ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์

ปัจจุบันงานตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์โดยหลักคือ สดข หรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แก่ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ และสถาบันนิติเวช โรงพยาบาลตำรวจ ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ได้แก่ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ป.ป.ส. หรือสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

และ ปปง. หรือสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กระทรวงยุติธรรม หน่วยงานด้านนิติเวชศาสตร์ในโรงพยาบาลของรัฐต่างๆ และสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น หากจำกัดเฉพาะการพิสูจน์คดีอาญาโดยตรง จะมีเพียงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และหน่วยงานนิติเวชศาสตร์ในโรงพยาบาลของรัฐแห่งต่างๆ เท่านั้น อำนาจ หน้าที่และขอบเขตการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่มีบทบาทหลักๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติเวชศาสตร์ในคดีอาญาในปัจจุบันมีดังนี้

- สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ (Office of Forensic Science Police) เป็นหน่วยงานระดับกองบังคับการ หัวหน้าหน่วยงานยศระดับพลตำรวจโท สังกัดอยู่ภายใต้ส่วนสนับสนุนการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ทำการตั้งอยู่ที่อาคาร 10 สำนักงานตำรวจแห่งชาติถนนอังรีดูนอง เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 และมีศูนย์พิสูจน์หลักฐานกระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งรับผิดชอบทุกพื้นที่ของประเทศไทย สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและพิสูจน์พยานหลักฐานทั่วประเทศ

งานด้านการพิสูจน์หลักฐาน ได้เริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ. 2475 พร้อมๆ กับการก่อตั้งกรมตำรวจ ในยุคนั้นจะเรียกว่างานวิทยาการตำรวจ และได้มีการพัฒนาเรื่อยมาจนล่าสุดราชการเป็น กองบังคับการหรือส่วนราชการอย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ระเบียบสำนักงานตำรวจ เรื่องการกำหนดเขตอำนาจ การรับผิดชอบเขตพื้นที่ปกครองของส่วนราชการ

อำนาจหน้าที่สำนักพิสูจน์หลักฐานตำรวจตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วน ราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 มีดังนี้ (กองบัญชาการศึกษา, 2552)

1) เป็นฝ่ายอำนวยการด้านยุทธศาสตร์ให้ สตช. ในการวางแผนควบคุม ตรวจสอบให้ คำแนะนำ และเสนอแนะการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ และ หน่วยงานในสังกัด

2) ดำเนินการเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐาน วิทยาการตำรวจ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การ ถ่ายรูป การทะเบียนประวัติอาชญากร การจัดเก็บสารบบลายพิมพ์นิ้วมือ และการตรวจสอบประวัติ การกระทำความผิดของผู้ต้องหาและบุคคลที่วราชาณาจักรเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานสืบสวน สอบสวนของหน่วยงานอื่นๆ

3) ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล และการส่งกลับในกรณีเหตุวินาศภัย หรือเหตุพิเศษอื่น

4) ดำเนินการเกี่ยวกับงานฐานข้อมูลวัตถุระเบิด รวมทั้งสนับสนุนด้านวิชาการการตรวจ พิสูจน์ การวิเคราะห์ เก็บกู้ และทำลายวัตถุระเบิด เฉพาะกรณีที่มีลักษณะพิเศษ

5) ดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกอบรมงานด้านพิสูจน์หลักฐาน และด้านวิทยาการตำรวจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

6) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานพิสูจน์หลักฐาน และงานวิทยาการตำรวจทั้งในประเทศและต่างประเทศ

7) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

มีหน่วยงานภายในคือ

1 กองบังคับการอำนวยการ

2 สถาบันฝึกอบรมและวิจัยการพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

3 กองทะเบียนประวัติอาชญากร

4 กองพิสูจน์หลักฐานกลาง

5 ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 1 - 10 ตั้งกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ได้แก่ ปทุมธานี (1) ปราจีนบุรี (2) นครราชสีมา (3) ขอนแก่น (4) ลำปาง (5) พิษณุโลก (6) นครปฐม (7) ระนอง (8) สงขลา (9) และยะลา (10) ซึ่งแต่ละศูนย์จะรับผิดชอบพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงจนครอบคลุมทุก จังหวัดของประเทศไทย

6 ศูนย์ข้อมูลวัตถุระเบิด

7 กลุ่มงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล

การปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจในแต่ละคดีเพื่อให้การสนับสนุนให้กับหน่วยงานอื่นภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ต้องเกี่ยวข้องด้วย เช่น พนักงานสอบสวน (สังกัดอยู่ในกองบังคับการตำรวจนครบาล และตำรวจภูธรภาค 1 - 10 ภายใต้ส่วนป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) และแพทย์นิติเวช สถาบันนิติเวชวิทยา (โรงพยาบาล ตำรวจ ภายใต้ส่วนบริการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ)

พนักงานสอบสวนจะเป็นเจ้าของคดีรับผิดชอบคดีในภาพรวมและทำสำนวนฟ้อง โดยจะรวบรวมเอาข้อมูลต่างๆ จากสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ และสถาบันนิติเวชวิทยา มาประกอบการสำนวน แต่ในปัจจุบันพนักงานสอบสวนจะรับเอาข้อมูลการตรวจพิสูจน์มาจากหน่วยงานนอกสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติด้วย เช่น สถาบันนิติวิทยาศาสตร์สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น

แพทย์นิติเวชจะทำหน้าที่ชันสูตรพลิกศพและผ่าศพเพื่อพิสูจน์สาเหตุการตาย โดยแพทย์นิติเวชจะปฏิบัติงานในสังกัดสถาบันนิติเวชวิทยา (โรงพยาบาลตำรวจ) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม และในโรงพยาบาลของรัฐในเขตพื้นที่จังหวัดต่างๆ ทั้งสังกัดในกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ สำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวงกลาโหม โดยแบ่งขอบเขต ความรับผิดชอบตามเขตพื้นที่

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์กระทรวงยุติธรรม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ (Central Institute Of Forensic Science) เป็นหน่วยงาน ระดับกรม มีหัวหน้าหน่วยงานตำแหน่งเทียบเท่าอธิบดี สังกัดภายใต้กระทรวงยุติธรรม ที่ทำการตั้งอยู่ที่อาคารศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี ถนนแจ้งวัฒนะ ชั้น 8 - 9 เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 อาคารสุขประพฤติ ชั้น 17 - 18 ถนนประชาชื่น แขวงและเขต บางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800 และโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ รังสิต ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการ ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานจากที่เกิดเหตุ

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ได้ถือกำเนิดขึ้นตามพระราชบัญญัติการแบ่งส่วนราชการ กระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2545 โดยเริ่มปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2545 โดยมีที่มาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 75 บัญญัติ “ให้รัฐดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย คัมภีร์ศีลธรรมและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน” เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้นโดยมีแนวคิดในการจัดตั้งคือ

1) มีความเป็นอิสระ เพื่อให้มีความเป็นกลาง มีความโปร่งใส มีการตรวจสอบได้สอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการ

2) เป็นหน่วยงานกลางในการประสานเรื่องการดำเนินการตรวจทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ และงบประมาณให้กับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนหรือผู้เสียหายสามารถเข้าถึงการบริการเนื่องจากหน่วยงานบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยมีการกระจายอยู่ในหลายหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวงกลาโหม

3) มีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานกลางของการดำเนินงานการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ทุกสาขา และมีการควบคุมดูแลให้มีการดำเนินงานตามมาตรฐาน รวมถึงการขึ้นทะเบียนสถานประกอบการและบุคคลที่ปฏิบัติงานด้านนี้ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยและปรับปรุงประสิทธิภาพงานนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่ความเป็นมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น

4) มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย เหนี่ยวมาตรฐานกลาง และตรวจสอบด้านจริยธรรม ของผู้ปฏิบัติงาน ประสานและดำเนินการให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมระดับชาติ ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนจากส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรม และผลักดันให้เป็นคณะกรรมการอิสระ

- 5) ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย และเป็นสิ่งที่ใช้เวลาประชาชนมีปัญหาคือร้องเรียน
- 6) มีโครงสร้างการบริการและบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว และโปร่งใส
- 7) มีการปลูกฝังจริยธรรมในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร

การบริหารงานในปัจจุบันดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2558

กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม กรมสอบสวนคดีพิเศษ (Department of special investigation หรือ DSI) 17 เป็น หน่วยงานระดับกรม มีหัวหน้าหน่วยงานตำแหน่งอธิบดีสังกัดภายใต้กระทรวงยุติธรรมที่ทำการตั้งอยู่ที่อาคารเลขที่ 128 หมู่ที่ 3 (ใกล้ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์) ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 ทำหน้าที่ป้องกันปราบปราม และควบคุม อาชญากรรมที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2545 ภายใต้กระทรวงยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มีภารกิจเกี่ยวกับการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวนและการสอบสวนคดีความผิดทางอาญาที่ต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวน โดยใช้วิธีการพิเศษตามกฎหมาย ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2554 ได้ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) รับผิดชอบงานเลขานุการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษของคณะกรรมการ
- 2) ป้องกัน ปราบปราม สืบสวน และสอบสวนคดีพิเศษ
- 3) รวบรวม จัดระบบ และ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการปฏิบัติหน้าที่
- 4) กำหนดให้มีการศึกษา อบรม และพัฒนาการประเมินสมรรถภาพการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงานราชการและ ลูกจ้างของกรม และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะมิฐานะเป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษหรือไม่
- 5) ดำเนินการเกี่ยวกับงานกฎหมายและระเบียบที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรม และงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

5.บทบาทและหน้าที่ของนายความในกระบวนการยุติธรรม

นายความคือ ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตว่าความ แก่ต่างคู่ความในคดี นับได้ว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในกระบวนการยุติธรรม โดยส่วนใหญ่ทนายความมักจะเป็นทนายความอิสระ โดยหากมีประชาชนหรือองค์กรใดๆ เกิดไม่ได้รับความเป็นธรรม ทนายความจะมีหน้าที่ว่าความเพื่อแก้ต่างในคดีตามข้อกฎหมาย ทนายความจะมีหน้าที่คล้ายคลึงกับพนักงานอัยการโดย พนักงานอัยการเป็น

ทนายความของแผ่นดินแต่ทนายความจะได้รับเงินจากการว่าจ้างจากบุคคลหรือองค์กรทั่วไปในการว่าความหรือเป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมาย ทนายความเป็นหน่วยงานที่ต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นในกระบวนการยุติธรรมอันประกอบด้วย ศาล อัยการ ตำรวจ ทหาร ราชทัณฑ์ ผู้พิพากษา ข้าราชการฝั่งกฎหมาย เป็นต้นเพื่อให้คดีความนั้นบรรลุผลสำเร็จไปได้ด้วยดี

ดังจะเห็นได้ว่ากฎหมายจะกำหนดให้ทนายความเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญภายใต้กระบวนการยุติธรรมที่ช่วยพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลย ช่วยปกป้องสิทธิของจำเลย จนกว่าคดีจะถึงที่สุด อีกทั้งประมวลวิธีพิจารณาคดีความอาญาที่กำหนดให้ศาลจัดหาทนายความให้กับจำเลย ระบบกฎหมายของประเทศไทยเป็นระบบกล่าวหาว่าเป็นผลให้จำเลยในคดีอาญาต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ รวมถึงการพิสูจน์ความผิดในคดี เป็นหน้าที่สำคัญของทนายความในคดีที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้สนับสนุนคำคู่ความ หรือใช้โต้แย้งในคดีในการอำนวยความสะดวกให้ปรากฏ ซึ่งในระบบกฎหมายของประเทศไทยเป็นระบบกล่าวหา กล่าวคือ จำเลยมักถูกกล่าวหาโดยข้อกล่าวอ้างจากพนักงานตำรวจและอัยการว่าด้วยการกระทำผิดทางอาญา ซึ่งเป็นผลให้จำเลยในคดีอาญา ต้องพิสูจน์ข้อกล่าวหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในขณะที่จำเลยจะต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองได้เลย แตกต่างจากรัฐที่มีอำนาจและบุคคลที่เชี่ยวชาญทางกฎหมายมากกว่าจำเลย จึงทำให้ทนายความของจำเลยมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการใช้วิชาชีพของตนเข้าช่วยเหลือจำเลย ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความเท่าเทียมกันในการพิจารณาคดีระหว่างโจทก์และจำเลยเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสมดุลกันได้

ในขณะที่เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงผ่านประวัติศาสตร์ของทนายความของไทย กลับพบว่าสามารถแบ่งช่วงเวลาออกเป็นสองช่วงเวลาได้ ดังนี้

ช่วงระยะเวลาก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติทนายความ พุทธศักราช 2528 ซึ่งกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่สามารถขึ้นทะเบียนเป็นทนายความวิชาชีพไว้เพียงว่า บุคคลใด ๆ ก็ตามที่จบชั้นปริญญาตรีสาขานิติศาสตร์ก็สามารถขึ้นทะเบียนเป็นทนายความได้ทันที เสมือนหนึ่งว่าความสามารถของบุคคลที่ใช้ใบอนุญาตทนายความได้ เพียงแต่พิสูจน์ด้วยความรู้ทางกฎหมายผ่านทางระบบวุฒิกการศึกษาเท่านั้น ทั้งที่ความจริงแล้ววิชาชีพทนายความจำต้องอาศัยทั้งประสบการณ์ (Experience) ความชำนาญ (Skillling) ความรู้ (Knowledge) ประกอบกัน เพราะ ทนายความคือวิชาชีพเฉพาะทางที่ไม่ใช่บุคคลใด ๆ ก็สามารถเป็นทนายความได้

ช่วงระยะเวลาหลังจากมีการตราพระราชบัญญัติทนายความ ฉบับพุทธศักราช 2528 ที่เริ่มกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะขึ้นทะเบียนทนายความไว้ว่า บุคคลที่จะเป็นทนายความนอกจากจะจบปริญญาตรีสาขานิติศาสตร์แล้ว ต้องผ่านการฝึกและอบรมรรยาททนายความตามข้อบังคับของสภาทนายความว่าด้วยการฝึกอบรมพุทธศักราช 2529 โดยในข้อบังคับมี 13บัญญัติ บัญญัติว่าหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาว่าความเป็น 2 ภาคดังนี้ 1. ภาคทฤษฎี ให้สำนักฝึกอบรมกำหนดการอบรม

ภาคทฤษฎีโดยมีระยะเวลาให้ฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 90 ชั่วโมง 2. ภาคปฏิบัติ ให้ฝึกอบรมภาคปฏิบัติไม่น้อยกว่า 6 เดือน

อีกทั้งยังแบ่งทนายความออกเป็นสองประเภทตามลักษณะของใบอนุญาตได้แก่

- 1.ใบอนุญาตประเภท2ปี (เอาอายุงานด้านงานยุติธรรมเพื่อไปสอบต่อ)
- 2.ใบอนุญาตประเภทตลอดชีพ(เป็นผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและมีประสบการณ์)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการแก้ไขเรื่องคุณสมบัติของบุคคลที่เป็นทนายความ แต่ประสิทธิภาพของทนายความใหม่ยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก ทั้งนี้เพราะข้อเท็จจริงพบว่า ส่วนใหญ่บุคคลที่สอบผ่านในภาคทฤษฎีได้แล้วนั้น การฝึกงานจริงในภาคปฏิบัติจะนำไปฝากตามสำนักงานทนายความที่ตนรู้จัก หรือที่สภাজัดให้โดยไม่ได้ไปฝึกจริง หรือฝึกจริงก็ทำงานน้อยมาก สาเหตุเพราะความจริงแล้ว การดำเนินคดีภายใต้วิธีพิจารณาความอาญาของศาลไทยใช้เวลาเนิ่นนานมากในแต่ละคดีอย่างน้อยที่สุดก็ใช้ระยะเวลาการพิจารณามากกว่า 1 ปีขึ้นไป ไม่สอดคล้องกับระยะเวลาที่สภาทนายความกำหนดไว้เพียง 6 เดือน จึงทำให้การฝึกงานในภาคปฏิบัติตามที่สภาทนายความกำหนดไว้เป็นเพียงเงื่อนขาทางระยะเวลา เพื่อให้บุคคลที่ประสงค์จะเป็นทนายความใช้เพื่อสอบให้ผ่านและขึ้นทะเบียนเป็นทนายความได้เท่านั้น แต่ยังไม่เพียงพอที่จะส่งเสริมและพัฒนาด้านประสบการณ์ ความชำนาญ ความรู้ได้อย่างไม่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังพบว่า ทนายความรุ่นใหม่ที่สอบผ่านไม่มีประสบการณ์หรือขาดความเข้าใจในการว่าความอันเป็นผลทำให้ความยุติธรรมเสียไปและส่งผลโดยตรงต่อจำเลย อีกทั้งสาระสำคัญคือ รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐต้องจัดหาทนายความให้ในคดีอาญา แต่ในความเป็นจริงแล้วเงินค่าวิชาชีพทนายความที่รัฐจะดำเนินการให้ นั้นจะชำระเมื่อภายหลังคดีได้มีคำพิพากษา

ทนายความจึงมีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะป็นทนายโจทก์หรือจำเลยก็ตาม อีกทั้ง ป.วิอาญา ยังกำหนดให้ศาลจัดหาทนายความให้กับจำเลย โดยจัดตามการเข้าชื่อของทนายขอแรง ทนายความจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปใช้ในการต่อสู้คดี โดยนำไปใช้หรือตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อให้ความจริงปรากฏ ใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ และนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้ปรากฏต่อศาล

6. ทบทวนวรรณกรรม

Brandon L.Garrett, Brelt O.Gardner (2021) ได้ทำการศึกษาผู้พิพากษาและการศึกษานิติวิทยาศาสตร์การสำรวจระดับชาติ ในคดีอาญารายงานนิติวิทยาศาสตร์และคำให้การของผู้เชี่ยวชาญมีบทบาทสำคัญในการพิจารณาของผู้พิพากษา จึงทำการศึกษาภูมิหลังของผู้พิพากษาในอดีตเกี่ยวกับการศึกษาและการฝึกอบรมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ และมุมมอง

ของผู้พิพากษาเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยทำการสำรวจผู้พิพากษา 164 คน จาก 39 รัฐ ในประเทศสหรัฐอเมริกา

Shichunling, Jacob Kaplan, Collee M.Berryessa (2020) ได้ศึกษาความสำคัญของหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการตัดสินความผิดทางอาญา พบว่าประชาชนทั่วไปมองว่าหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นไม่ถูกต้อง เนื่องจากมีการใช้ดุลพินิจของมนุษย์เป็นตัวตัดสิน ศึกษาความรู้ของผู้ประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เนื่องจากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีผลต่อการตัดสินของกระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างสูงว่ามีความผิด ทำการศึกษาเชิงทดลองสองประเภท อาชกรรรมกับหลักฐานทาง DNA ซึ่งมีอิทธิพลมากในการตัดสินคดี

Jacob Kaplam, Shichunling, Maria Cuellar (2020) ได้ทำการศึกษาความเชื่อสาธารณะเกี่ยวกับความถูกต้องและความสำคัญของหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในสหรัฐอเมริกา การวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ผิดพลาดอาจมีส่วนทำให้กระบวนการยุติธรรมล้มเหลว ทำการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ของสาธารณชนทั่วไปเกี่ยวกับความถูกต้องของเทคนิคทางนิติวิทยาศาสตร์ 10 เทคนิคในแต่ละขั้นตอน พบว่าบุคคลในสหรัฐอเมริกามีมุมมองในแง่ร้ายต่อกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยเชื่อว่าเกิดข้อผิดพลาดได้มากถึงครึ่งหนึ่ง โดยเทคนิคส่วนใหญ่ถือว่าแม่นยำระหว่าง 65% - 75%

Gianni Ribeiro, Jason M.Tangen, Blake M.Mckimmie (2019) ได้ทำการศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับอัตราความผิดพลาดและการตัดสินของมนุษย์ในด้านนิติวิทยาศาสตร์ เทคนิคทางนิติวิทยาศาสตร์มักใช้ในการพิจารณาคดีอาญาเพื่อชี้ตัวผู้กระทำความผิดและพบว่าหลักฐานนี้โน้มน้าวใจได้มาก แต่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเข้าใจความเชื่อที่มีอยู่แล้วเกี่ยวกับงานนิติวิทยาศาสตร์ ทำการตรวจสอบการรับรู้ของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับความถูกต้อง และการใช้ดุลพินิจที่เกี่ยวข้อง 16 เทคนิคทางนิติวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกัน โดยผู้เข้าร่วมเชื่อว่า กระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลพินิจของมนุษย์อย่างมากค่อนข้างจะผิดพลาดได้ง่าย ขนาดความแม่นยำ

วิเชียร ชูไธสง และ พิสมัย จารุจิตติพันธ์ (2560) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ทนายความที่ได้รับใบอนุญาตว่าความจากสภาทนายความ 398 คนคือกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยใช้แบบสอบถาม พบว่าปัจจัยที่สนับสนุนมีผลต่อสมรรถนะของทนายความ 2561 ร้อยละ 51.70, 50.60 ปัจจัยสนับสนุนประกอบด้วยด้านความมั่นคง ด้านสถานภาพทางอาชีพ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 47.50, 39.60, 25.20 ตามลำดับ

ณรงค์ศักดิ์ สุขวิบูลย์ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพทนายความอาสาของสภาทนายความไทย ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ด้วยกระบวนการวิจัยให้ได้รูปแบบในการพัฒนา

เพิ่มประสิทธิภาพทนายความโดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) โดยทำกับกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 3 เดือนด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามจาก 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทนายความในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 130 คน และกลุ่มประชาชนที่มาใช้บริการ จำนวน 368 คน รวมทั้งสิ้น 504 คน พบว่าปัจจุบันสภาพทนายความยังไม่มีรูปแบบเฉพาะในการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพทนายความอาสา โดยนำผลการวิจัยมาเป็น Model โดยใช้ชื่อว่า Model 4 S เพื่อใช้เป็นรูปแบบการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพทนายความอาสาของสภาทนายความไทย

สหัส ไพภักดี (2559) ได้ทำการศึกษา ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพของทนายความในคดีอาญาของประเทศไทย ศึกษาที่มาของบุคคลที่จะประกอบอาชีพทนายความทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยศึกษาเกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการเป็นทนายความ และประสิทธิภาพของทนายความ รวมถึงวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาประสิทธิภาพของทนายความ ทำรายงานในรูปแบบของการวิจัยเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเอกสารต่างๆ ทั้งหนังสือ ตำรา เอกสาร การประชุมสัมมนา บทความ และทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปความ

จิราภรณ์ พูลพิพัฒน์ (2561) ได้ทำการศึกษา วิเคราะห์และเปรียบเทียบการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยกับต่างประเทศ โดยศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีในการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในคดีอาญา รวมถึงแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์พ.ศ. 2559 ผลการศึกษาพบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 131/1 ให้อำนาจเฉพาะพนักงานสอบสวนเท่านั้นในการสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคลวัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์

บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเรื่องความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ที่เกิดจากข้อกฎหมายของทนายความและเพื่อศึกษาความต้องการของทนายความในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์ ที่มีใบอนุญาตว่าความของสภาทนายความแห่งประเทศไทย ประเภทตลอดชีพ

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mixed methods research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ร่วมกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) การวิจัยแบบผสมผสานนี้ Creswell and Clark (2007) เห็นว่า ผลการวิจัยที่ได้รับจะสามารถเสริมผลการวิจัยจากวิธีหนึ่งมาอธิบายขยายความผลการวิจัยอีกวิธีหนึ่ง ช่วยให้สามารถตอบคำถามการวิจัยได้ละเอียดชัดเจนมากกว่าการใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพียงรูปแบบเดียว

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและเกณฑ์ที่ใช้ในการอภิปรายผล

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร คือทนายความที่มีใบอนุญาตว่าความของสภาทนายความแห่งประเทศไทย ประเภทตลอดชีพจำนวน 77,664 คน (เนติบัณฑิตฯ พ.ศ.2563)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ทนายความที่มีใบอนุญาตว่าความของสภาทนายความแห่งประเทศไทย ประเภทตลอดชีพโดยเจาะจงกลุ่มตัวอย่างที่มีใบอนุญาตว่าความประเภทตลอดชีพและมีประสบการณ์ในคดีอาญา ที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรต่างๆ ณ สภาทนายความแห่งประเทศไทย

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของทาโร่ ยามาเน (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง 0.05 มีสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ .05

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากร คือ ผู้ที่มีหน้าที่ในการบริหารและจัดหลักสูตรอบรมเพื่อให้ความรู้กับนายความ โดยสภาพนายความแห่งประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่าง ในการสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญที่สามารถตอบวัตถุประสงค์และตอบคำถามการวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารกลุ่มสำคัญ 3 ท่านคือ (1) นายกสภาพนายความแห่งประเทศไทย (2) อดีตนายกสภาพนายความแห่งประเทศไทย (3) กรรมการสภาพนายความแห่งประเทศไทย

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยแบ่งเนื้อหาในแบบสอบถามออกเป็น 4 กลุ่มคำถาม ดังนี้

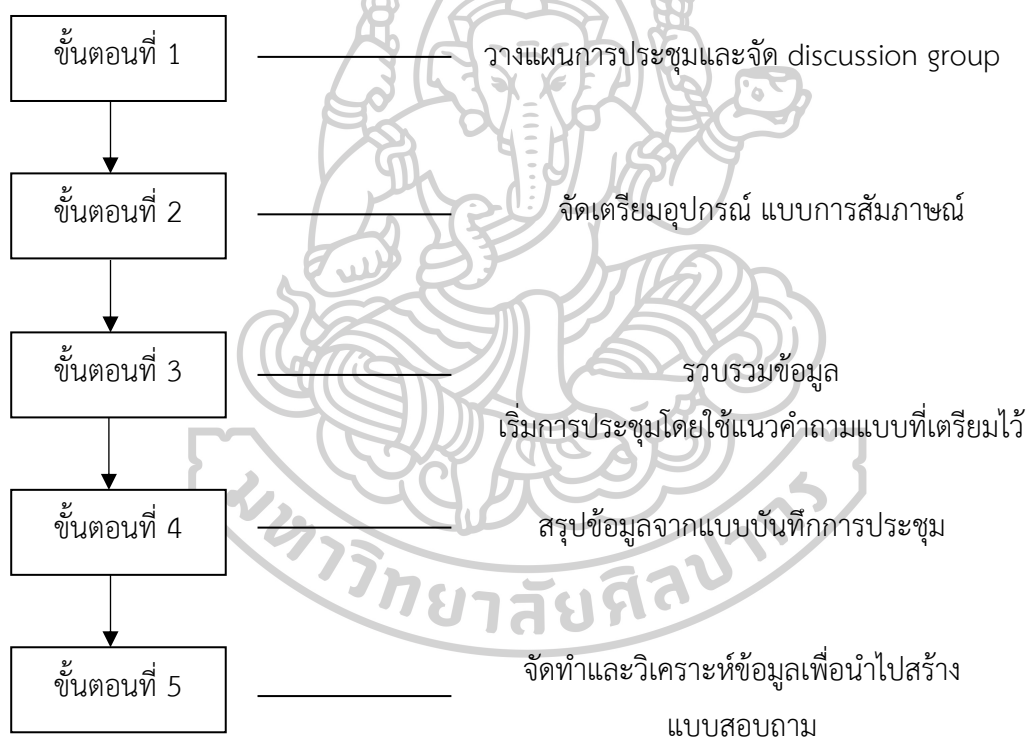
1. ข้อคำถามทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา
2. ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเรื่องความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
3. ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเรื่องปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
4. ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเรื่องความต้องการของนายความในการเพิ่มพูนความรู้

ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์

มุ่งหมายเพื่อศึกษาหาข้อมูลเรื่องความเข้าใจและการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของนายความ และศึกษาปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มรวมทั้งสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำไปสร้างแบบสอบถามที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยโดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมีการเลือกอย่างอิสระจากนายความที่มีประสบการณ์ว่าความในคดีอาญาและสมัครใจเข้าร่วมงานวิจัย กลุ่มนายความที่มีใบอนุญาตว่าความประเภทตลอดชีพ

จำนวน 5 ท่าน กลุ่มทนายความที่มีใบอนุญาตว่าความประเภทตลอดชีพจำนวน 5 ท่าน ที่มีอายุงานมากกว่า 7 ปี (เพราะเป็นผู้มีประสบการณ์ในคดีอาญาและมีอำนาจลงรายมือชื่อให้กับทนายความในการฝึกงาน) บันทึกข้อมูลภาคสนาม สรุบบันทึกภาคสนามในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยละเอียด พร้อมถ่ายภาพประกอบ พร้อมทั้งสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ตรวจสอบทบทวนความถูกต้อง โดยใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง ในการสนทนากลุ่ม

วิเคราะห์รวบรวมและตีความข้อมูล เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาพัฒนาเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในขั้นตอนที่ 2 เรื่องการศึกษาความเข้าใจของทนายความต่อกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์และปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยมีขั้นตอนการวิจัยตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการออกแบบสอบถาม

4. วิธีจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสร้างแบบสอบถาม

1. ทบทวนวรรณกรรมและศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ฎีกาที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
2. นำข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อยและการทบทวนวรรณกรรมมาสร้างแบบสอบถาม และนำเสนอแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอข้อเสนอแนะ ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อความ

ความครอบคลุมของเนื้อหา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะสร้างแบบสอบถาม เรื่องการรับรู้ การเข้าถึงและการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม

3. ตรวจสอบคุณภาพความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (Item Objective Congruence; IOC) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วแนบกับโครงร่างวิทยานิพนธ์และจัดทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ให้ข้อเสนอแนะ และตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาภาษาที่ใช้เพื่อให้แบบสอบถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

4. ทดสอบความเที่ยง (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ (α -Coefficient) ของ Cronbach

5. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม พร้อมใช้ในงานวิจัยต่อไป

5. วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) เนื่องจากสถานการณ์โควิดเพื่อลดการสัมผัสและใกล้ชิด ประกอบไปด้วยข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม และคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยการจัดเก็บผ่านทางสภานายความที่มีการอบรมให้กับทนายความทั้งประเทศในการอบรมความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ จรรยา และอบรมทนายความอาสา และการอบรมวิธีการทวงหนี้ตามพรบ. ทวงถามหนี้ และการเสวนากฎหมายทนายความ โดยดำเนินการเก็บข้อมูลจำนวน 398 ชุด

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จัดระบบ ลงรหัส และประมวลผลข้อมูลเพื่อคำนวณหาค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ โดยใช้ Chi-square analysis

2. วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความเข้าใจเกี่ยวกับความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของ
 ทนายความ

ระดับ	คะแนน
มากที่สุด	4.01 – 5.00
มาก	3.01 – 4.00
ปานกลาง	2.01 – 3.00
น้อย	1.01 – 2.00
น้อยที่สุด	0.00 – 1.00

การสร้างข้อความผู้วิจัยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามหลักการของ Likert Scale ซึ่งแบ่งระดับความคิดเห็น ดังนี้ (Likert 2007)

5 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า เห็นด้วยอย่างยิ่งหรือเคยเป็น
 ประจำมากกว่า 5 ครั้งขึ้นไป

4 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า เห็นด้วยหรือเคย 4 ถึง 5 ครั้ง

3 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า ไม่แน่ใจหรือเคย 2 ถึง 3 ครั้ง

2 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า ไม่เห็นด้วยหรือเคย 1 ถึง 2 ครั้ง

1 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งหรือไม่เคย

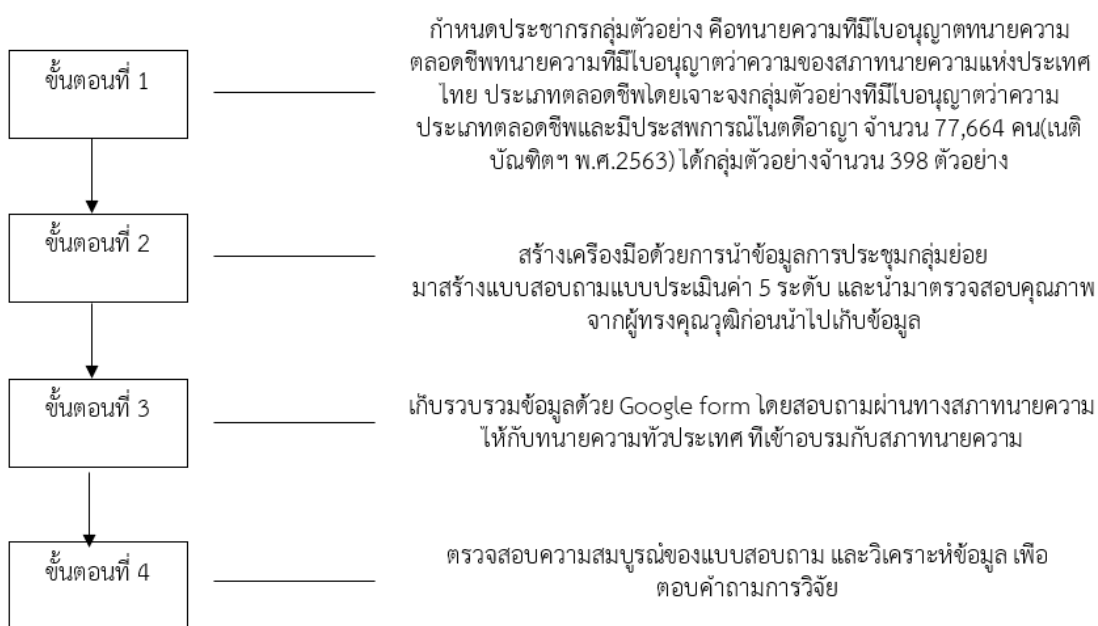
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและเกณฑ์ที่ใช้ในการอภิปรายผล

การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ข้อมูลทั่วไป ใช้การแจกแจง
 ความถี่และค่าร้อยละโดยทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์รายชื่อโดยการแจกแจงความถี่

2. ให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และกำหนดการมีส่วนร่วม โดยประเมินค่าเฉลี่ย สถิติที่
 ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage)
 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ โดยใช้
 Chi-square analysis

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

แบบสอบถามความเข้าใจ และการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของหนายความในคดีอาญา
https://docs.google.com

แบบสอบถามความเข้าใจ และการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของหนายความในคดีอาญา

ส่วนที่ 1
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาเติมเครื่องหมาย ✓ และกรอกข้อความให้สมบูรณ์

ลงชื่อเข้าใช้ Google เพื่อบันทึกการแก้ไข ดูข้อมูลเพิ่มเติม

*จำเป็น

1. เพศ *

ชาย

หญิง

2. อายุ *

ต่ำกว่า 25 ปี

25-50 ปี

ภาพที่ 4 แบบสอบถามออนไลน์

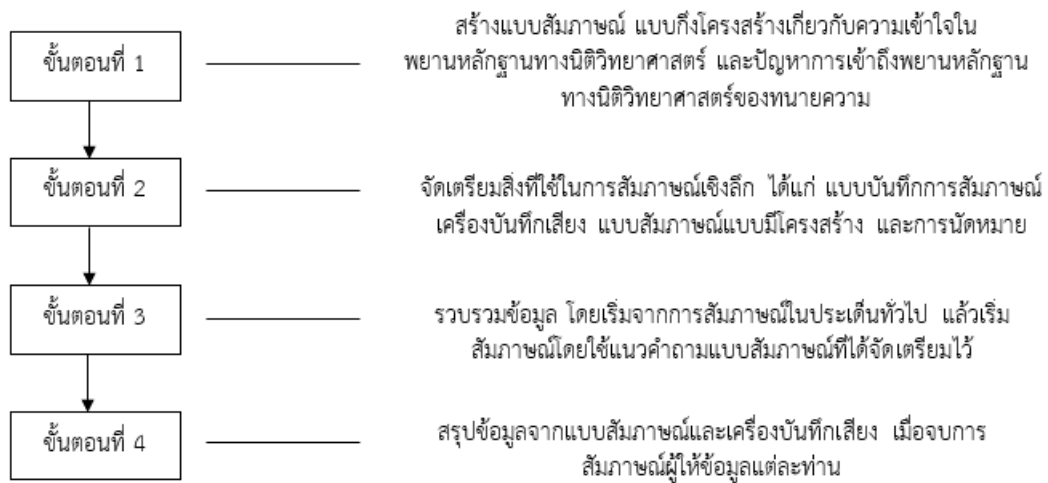
ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง เรื่องความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เกิดจากข้อกฎหมายของทนายความและเพื่อศึกษาความต้องการของทนายความในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์ ที่มีใบอนุญาตว่าความของสภาทนายความแห่งประเทศไทย ประเภทตลอดชีพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) โดยคัดเลือกผู้ที่จะให้สัมภาษณ์เป็นบุคคลที่สามารถให้คำตอบตามที่กำหนดในวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัย โดยข้อคำถามสร้างให้ครอบคลุมกรอบประเด็นที่ศึกษา และตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) และความถูกต้องเหมาะสม ความครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ที่ศึกษา นำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างปลายเปิดเกี่ยวกับความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ รวมทั้งแนวทางการให้ความรู้กับทนายความตาม พ.ร.บ. นิติวิทยาศาสตร์ โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับฝ่ายบริหาร โดยเจาะจงผู้บริหารของสภาทนายความแห่งประเทศไทย

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล (informants) คือ ผู้ที่มีหน้าที่ในการบริหารและจัดหลักสูตรอบรม เพื่อให้มีความรู้กับทนายความโดยสภาทนายความแห่งประเทศไทย ในการสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญที่สามารถตอบวัตถุประสงค์และตอบคำถามการวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารกลุ่มสำคัญ 3 ท่านคือ (1) นายกสภาทนายความแห่งประเทศไทย (2) อดีตนายกสภาทนายความแห่งประเทศไทย (3) กรรมการสภาทนายความแห่งประเทศไทย การสัมภาษณ์รายบุคคล (individual interview) จากบุคคลที่เป็น Key Persons เป็นผู้รู้ข้อมูลสำคัญในประเด็นที่ศึกษา ผู้วิจัยจะมีแนวคำถามในประเด็นที่ต้องการตอบวัตถุประสงค์และประเด็นที่ต้องการพิสูจน์สมมติฐาน แนวคำถามจะเป็นประโยชน์และทำให้การสัมภาษณ์เป็นไปตามขั้นตอน ทั้งนี้ ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการจดบันทึกและใช้เครื่องมือบันทึกเสียงเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารสภาทนายความเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2565 ณ.สภาทนายความแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนดังแผนภาพต่อไปนี้

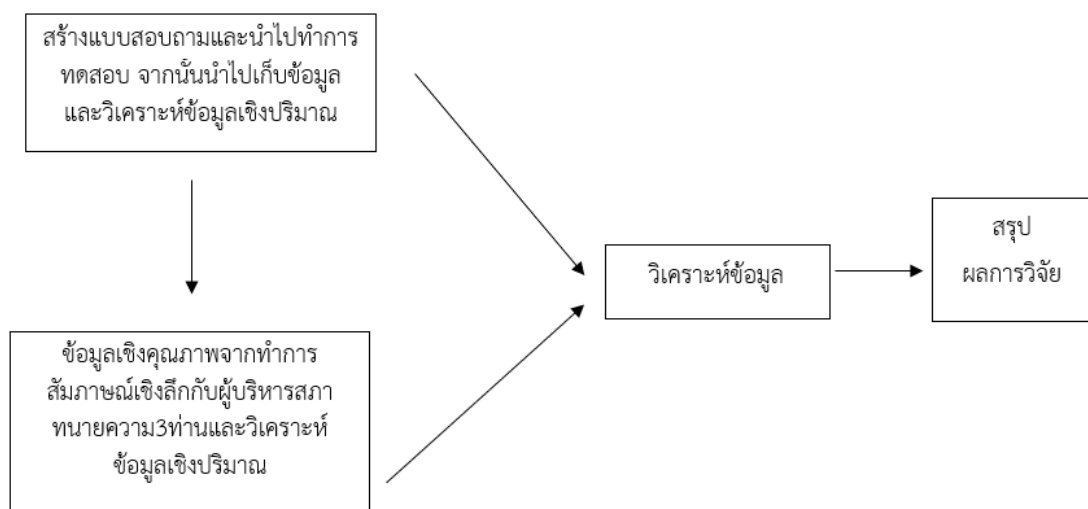

ภาพที่ 5 ขั้นตอนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์มาทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสรุปหาใจความสำคัญโดยตีความหมายและจัดแยกข้อมูลในแต่ละประเด็นให้เป็นหมวดหมู่เพื่อการวิเคราะห์ที่ครบถ้วน

การนำเสนอข้อมูลจากการวิจัยในการวิเคราะห์และอภิปรายผล โดยจะวิเคราะห์ทั้งในส่วนที่เป็นคำพูดจากการสัมภาษณ์ และจากเอกสารไปพร้อม ๆ กันโดยให้ความสำคัญทั้งความหมายภาษาและการตีความภายใต้กรอบแนวคิดในการวิจัยที่กำหนด เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปภาพรวม เพื่อนำไปสู่ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะต่อไป

ภาพที่ 6 วิธีการดำเนินงานวิจัย

บทที่ 4
ผลการศึกษาวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ ปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ และศึกษาความต้องการของทนายความในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์ ทนายความ ซึ่งผลจากการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอิงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาสามารถนำเสนอข้อมูลได้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งสำรวจในผู้ประกอบวิชาชีพทนายความที่ขึ้นทะเบียนกับสภาทนายความแห่งประเทศไทยประเภทตลอดชีพและมีประสบการณ์ในคดีอาญา จำนวน 398 ราย ได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 362 ชุด ที่นำมาใช้โดยมีข้อมูลเชิงประชากรของผู้เข้าร่วมการวิจัย ที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ซึ่งสรุปได้ดังตาราง

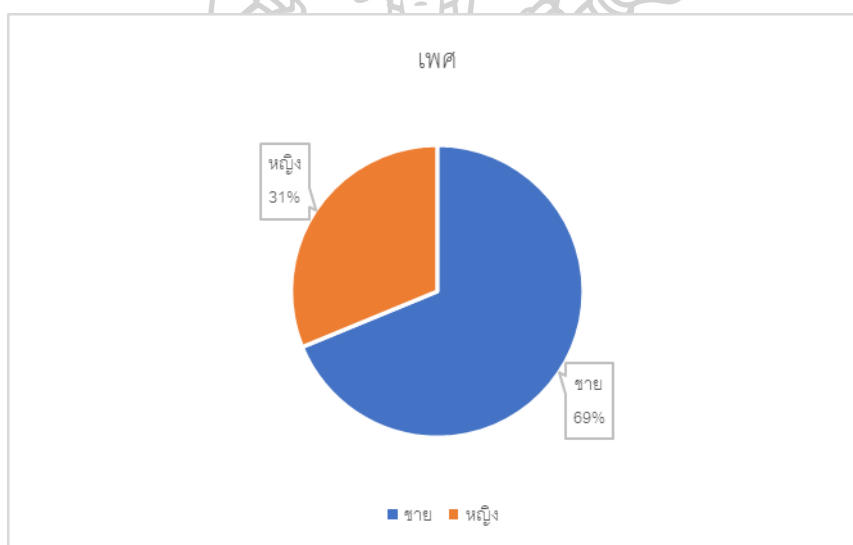
ตารางที่ 2 ข้อมูลเชิงประชากรของผู้เข้าร่วมการวิจัย

ข้อมูลของประชากรศาสตร์	ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	หมายเหตุ
เพศ	ชาย	249	รวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 362 คน
	หญิง	113	
อายุ	อายุต่ำกว่า 25 ปี	31	มีผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ให้ข้อมูลอายุ จำนวน 58 คน
	อายุ 25 – 50 ปี	142	
	อายุมากกว่า 51 ปี	131	
	อื่นๆ	58	
วุฒิการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	11	มีผู้ตอบแบบสอบถามไม่ให้ข้อมูลวุฒิการศึกษา จำนวน 1 คน
	ปริญญาตรี	246	
	สูงกว่าปริญญาตรี	104	
	อื่นๆ	1	
สถานภาพ	โสด	198	
	สมรส	164	

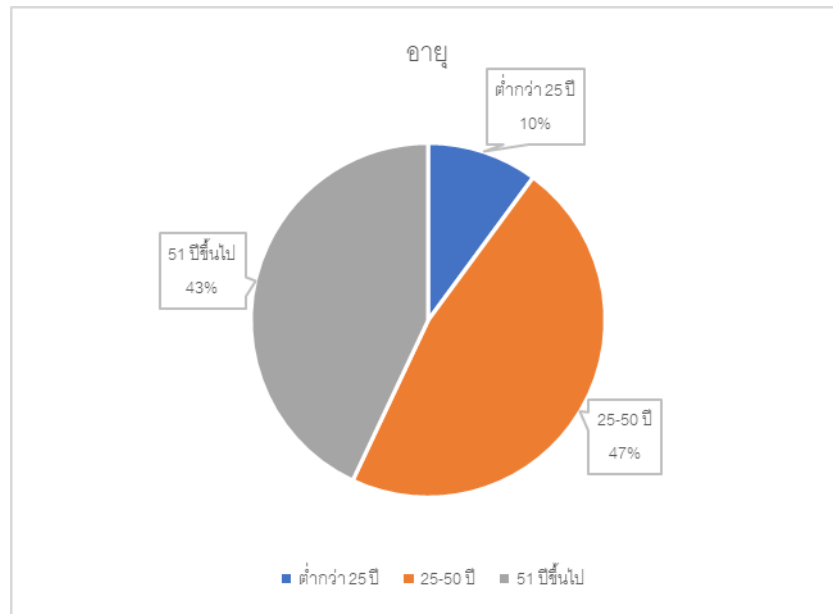
ตารางที่ 2 ข้อมูลเชิงประชากรของผู้เข้าร่วมการวิจัย (ต่อ)

ข้อมูลของประชากรศาสตร์	ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	หมายเหตุ
ประสบการณ์การทำงาน	1-5 ปี	214	
	6-10 ปี	89	
	11 ปีขึ้นไป	59	
สถานที่ทำงาน	กทม.	169	
	ภูมิภาค	193	

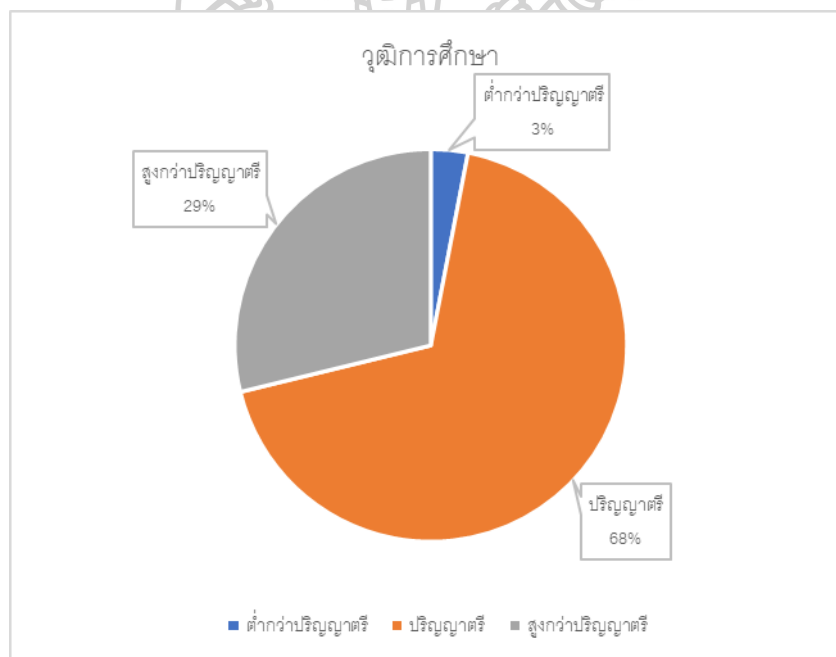
จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นจำนวนร้อยละของแต่ละคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแผนภูมิวงกลมได้ ดังนี้

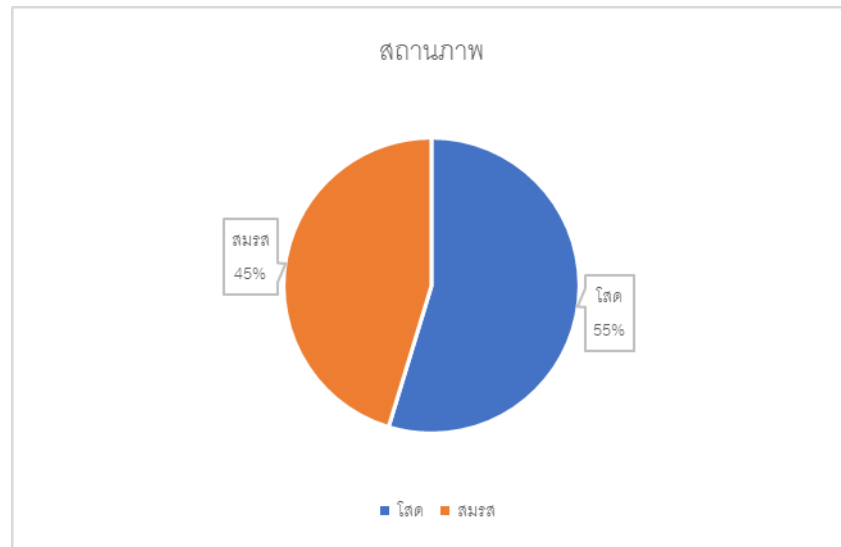
ภาพที่ 7 แผนภูมิวงกลมแสดงร้อยละของเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

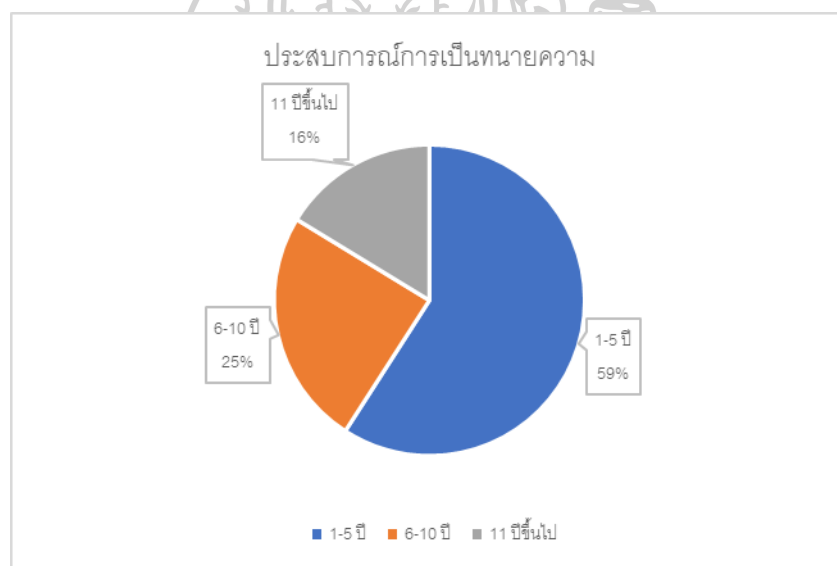
ภาพที่ 8 แผนภูมิวงกลมแสดงร้อยละของอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

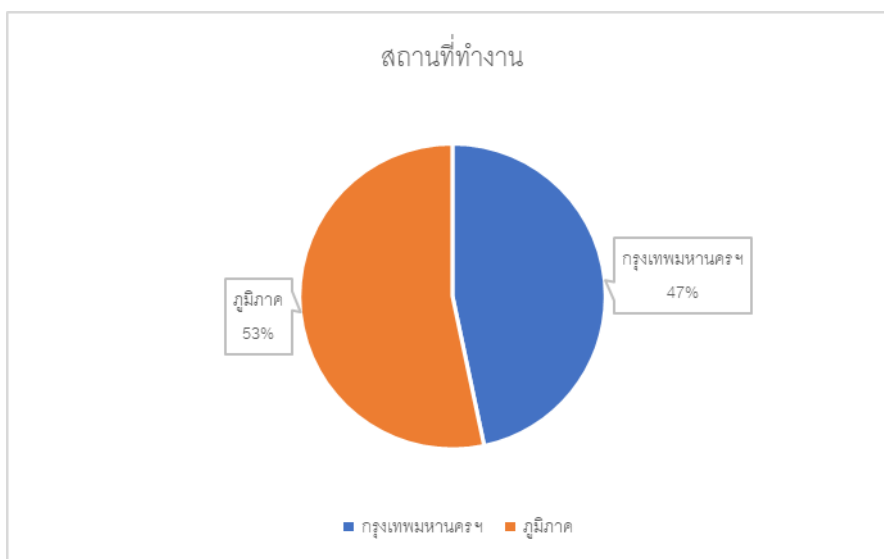
ภาพที่ 9 แผนภูมิวงกลมแสดงร้อยละของวุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ภาพที่ 10 แผนภูมิวงกลมแสดงร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ภาพที่ 11 แผนภูมิวงกลมแสดงร้อยละประสบการณ์การเป็นนายความของผู้ตอบแบบสอบถาม

ภาพที่ 12 แผนภูมิวงกลมแสดงร้อยละของสถานที่ทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากภาพแผนภูมิวงกลม พบว่าจำแนกข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์การเป็นทนายความ และสถานที่ทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 249 คน (69%) เพศหญิงจำนวน 113 คน (31%) กลุ่มอายุผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดมีอายุระหว่าง 25-50 ปี จำนวน 175 คน (47%) รองลงมาคือกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไปจำนวน 155 คน (43%) น้อยที่สุดคือกลุ่มอายุ 25 ปีลงมาจำนวน 32 คน (10%) สำหรับระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 11 คน (3%) ปริญญาตรีจำนวน 247 คน (68%) สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 104 คน (29%) และมีสถานภาพโสดจำนวน 198 คน (55%) สถานภาพสมรสจำนวน 164 คน (45%) โดยมีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี จำนวน 214 คน (59%) 6-10 ปี จำนวน 89 คน (25%) 11 ปีขึ้นไป จำนวน 59 คน (16%) สถานที่ทำงานบริเวณกรุงเทพมหานคร จำนวน 169 คน (47%) และทำงานในส่วนของภูมิภาค จำนวน 193 คน (53%)

ซึ่งจากการให้ทนายความตอบแบบสอบถามทั้งหมด 14 ข้อ โดยแบ่งออกเป็นความเข้าใจในพยานหลักฐานเกี่ยวกับลายนิ้วมือ 4 ข้อ ความเข้าใจในพยานหลักฐานเกี่ยวกับหลักฐาน DNA 3 ข้อ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของพยานหลักฐาน 4 ข้อ และความเข้าใจในหน่วยงานและการจัดเก็บพยานหลักฐาน 3 ข้อ จะได้ว่าซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ ดังแสดงในตารางที่ 4

คำถามที่นำมาสอบถามเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับดีเอ็นเอและลายนิ้วมือแฝง เพราะเป็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นที่นิยมใช้ในการพิสูจน์ตัวบุคคล ในส่วนของดีเอ็นเอนั้นจะมีการใช้เครื่องตรวจพิสูจน์หรือเครื่องตรวจดีเอ็นเอ ซึ่งไม่ใช่ชุดลยพินิจของผู้ตรวจในการตรวจพิสูจน์และพบว่าในปัจจุบันประเทศไทย กฎหมายพิจารณาความอาญายังไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานจัดเก็บ

ตัวอย่างดีเอ็นเอของผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษ แต่สามารถเก็บตัวอย่างได้จากร่างกายบุคคลที่อยู่ในขั้นตอนก่อนมีคำพิพากษาได้ จึงยังไม่มีฐานข้อมูลดีเอ็นเอ ส่วนการตรวจลายนิ้วมือแฝงนั้นจะมีการตรวจโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจจุดสำคัญ ซึ่งมีการใช้ดุลยพินิจของผู้ตรวจเป็นสำคัญ และที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการจัดทำข้อมูลประวัติอาชญากรในรูปแบบลายพิมพ์มือ แต่ความเจริญก้าวหน้าที่มากขึ้นในปัจจุบัน อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นดีเอ็นเอจึงมีบทบาทเข้ามาควบคุมปัญหาอาชญากรรม

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ

ความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. ความเข้าใจในพยานหลักฐานเกี่ยวกับลายนิ้วมือ			
1.1 ท่านมีความรู้เรื่องพยานหลักฐานลายนิ้วมือแฝงในระดับใด	2.94	0.99	ปานกลาง
1.2 ท่านทราบวิธีการตรวจสอบลายนิ้วมือแฝง เป็นการตรวจโดยใช้ผู้ตรวจจุดสำคัญและใช้ดุลยพินิจในระดับใด	2.67	1.08	ปานกลาง
1.3 ท่านคิดว่าพยานหลักฐานลายนิ้วมือแฝงมีความน่าเชื่อถือในระดับใด	3.77	0.86	มาก
2. ความเข้าใจในพยานหลักฐานเกี่ยวกับหลักฐาน DNA			
2.1 ท่านมีความรู้พยานหลักฐาน DNA หรือสารพันธุกรรมในระดับใด	3.28	1.01	มาก
2.2 ท่านทราบวิธีการตรวจพยานหลักฐาน DNA ใช้เครื่องตรวจ DNA ไม่มีการใช้ดุลยพินิจในระดับใด	3.37	1.04	มาก
2.3 ท่านคิดว่าพยานหลักฐาน DNA มีความน่าเชื่อถือในระดับใด	4.28	0.84	มากที่สุด

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ (ต่อ)

ความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
3. ความสำคัญของพยานหลักฐาน			
3.1 ท่านคิดว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความสำคัญและมีผลต่อคดีในชั้นพิจารณาคดีในระดับใด	4.35	0.83	มากที่สุด
3.2 ท่านสามารถให้คำแนะนำกับลูกความในคดีที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับใด	3.17	0.98	มาก
3.3 ท่านมีความเข้าใจเรื่องห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐานในระดับใด	2.75	1.13	ปานกลาง
3.4 ท่านทราบวิธีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับใด	2.66	1.19	ปานกลาง
3.5 ท่านคิดว่าท่านมีความรู้เรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับใด	2.72	1.15	ปานกลาง
4. ความเข้าใจในหน่วยงานและการจัดเก็บพยานหลักฐาน			
4.1 ท่านทราบว่าหน่วยงานทางนิติวิทยาศาสตร์และหน่วยงานทางนิติเวชแยกจากกันโดยชัดเจนในระดับใด	2.67	1.11	ปานกลาง
4.2 ท่านทราบวิธีการเก็บพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับใด	2.98	1.26	ปานกลาง
4.3 ท่านทราบว่าหน่วยงานจัดเก็บกับหน่วยงานตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นคนละหน่วยงานในระดับใด	2.92	1.06	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง เรื่องความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของ
 หน่วยงาน พบว่าระดับความคิดเห็นโดยรวมของหน่วยงานที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความสำคัญ
 ของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีผลต่อคดีในชั้นพิจารณาคดี อยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย
 4.35 พยานหลักฐาน DNA มีความน่าเชื่อถือมากกว่าพยานหลักฐานอื่นโดยมีค่าเฉลี่ย 4.28 โดย
 รองลงมาคือพยานหลักฐานลายนิ้วมือแฝงมีความน่าเชื่อถือในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.77 ทราบ
 วิธีการตรวจพยานหลักฐาน DNA ใช้เครื่องตรวจ DNA โดยไม่มีการใช้ดุลพินิจอยู่ในระดับมากโดย
 ค่าเฉลี่ย 3.37 ส่วนวิธีการตรวจพยานหลักฐานลายนิ้วมือแฝงเป็นการตรวจโดยใช้ผู้ตรวจจุดสำคัญ
 และมีการใช้ดุลพินิจอยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย 2.67 พบว่ามีความรู้พยานหลักฐาน DNA
 หรือสารพันธุกรรมในระดับมาก ส่วนความรู้เรื่องพยานหลักฐานลายนิ้วมือแฝงในระดับปานกลาง มี
 ความรู้เรื่องหน่วยงานทางนิติวิทยาศาสตร์ และหน่วยงานทางนิติเวชแยกกันโดยชัดเจนอยู่ในระดับ
 ปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย 2.98 และทราบว่าหน่วยงานจัดเก็บ กับหน่วยงานตรวจพิสูจน์หลักฐานทาง
 นิติวิทยาศาสตร์เป็นคนละหน่วยงานในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย 2.92 มีความเข้าใจเรื่องห่วงโซ่
 การครอบครองพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย 2.75 และวิธีเก็บ
 พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยที่ 2.67 รวมถึงทราบวิธีการตรวจ
 พิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 2.66 มีความคิดเห็น
 สามารถให้คำแนะนำกับลูกความในคดีที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับปาน
 กลางโดยมีค่าเฉลี่ย 3.17 และมีความคิดเห็นว่ามีความรู้เรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ใน
 ระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยที่ 2.72

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่ได้จากการ
 ตอบแบบสอบถามมาหาค่าความสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงประชากรและสถานภาพของบุคคล เพื่อหาความ
 แตกต่างโดยใช้สถิติ Chi Square ผลที่ได้แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่า p-value จากการหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานะภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ

ค่า p-value	เพศ	อายุ	วุฒิการศึกษา	สถานะภาพสมรส	ประสบการณ์การทำงาน	ภูมิภาคสถานที่ทำงาน
1. ความเข้าใจในพยานหลักฐานเกี่ยวกับลายนิ้วมือ						
1.1 ท่านมีความรู้เรื่องพยานหลักฐานลายนิ้วมือแฝงในระดับใด	0.966	0.218	0.121	0.848	0.001	0.408
1.2 ท่านทราบวิธีการตรวจสอบลายนิ้วมือแฝง เป็นการตรวจโดยใช้ผู้ตรวจจุดสำคัญและใช้ดุลยพินิจในระดับใด	0.808	<0.0001	0.023	0.868	0.001	0.198
1.3 ท่านคิดว่าพยานหลักฐานลายนิ้วมือแฝงมีความน่าเชื่อถือในระดับใด	0.494	0.124	0.879	0.842	0.056	0.001
2. ความเข้าใจในพยานหลักฐานเกี่ยวกับหลักฐาน DNA						
2.1 ท่านมีความรู้พยานหลักฐาน DNA หรือสารพันธุกรรมในระดับใด	0.405	0.371	0.327	0.830	0.001	0.864
2.2 ท่านทราบวิธีการตรวจพยานหลักฐาน DNA ใช้เครื่องตรวจ DNA ไม่มีการใช้ดุลยพินิจในระดับใด	0.640	0.264	0.865	0.913	0.050	0.851
2.3 ท่านคิดว่าพยานหลักฐาน DNA มีความน่าเชื่อถือในระดับใด	0.800	0.972	0.712	0.931	0.011	0.0001

ตารางที่ 4 ค่า p-value จากการหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานะภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ (ต่อ)

ค่า p-value	เพศ	อายุ	วุฒิการศึกษา	สถานะภาพสมรส	ประสบการณ์การทำงาน	ภูมิภาคสถานที่ทำงาน
3. ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของพยานหลักฐาน						
3.1 ท่านคิดว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความสำคัญและมีผลต่อคดีในชั้นพิจารณาคดีในระดับใด	0.995	0.625	0.660	0.111	0.0146	0.002
3.2 ท่านสามารถให้คำแนะนำกับลูกความในคดีที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับใด	0.426	0.010	0.017	0.799	0.024	0.178
3.3 ท่านมีความเข้าใจเรื่องห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐานในระดับใด	0.889	0.002	0.657	0.628	0.0001	0.639
3.4 ท่านทราบวิธีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับใด	0.837	0.001	0.151	0.797	0.0001	0.906
4. ความเข้าใจในหน่วยงานและการจัดเก็บพยานหลักฐาน						
4.1 ท่านทราบว่าหน่วยงานทางนิติวิทยาศาสตร์ และหน่วยงานทางนิติเวชแยกจากกันโดยชัดเจนในระดับใด	0.655	0.0002	0.827	0.625	0.151	0.725
4.2 ท่านทราบวิธีการเก็บพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับใด	0.949	0.009	0.739	0.890	0.002	0.731
4.3 ท่านทราบว่าหน่วยงานจัดเก็บกับหน่วยงานตรวจพิสูจน์	0.789	0.325	0.833	0.515	0.021	0.635

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์						
เป็นคนละหน่วยงานในระดับใด						

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่าที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพศและสถานภาพสมรสของนายที่ตอบแบบสอบถามไม่มีความสัมพันธ์กันกับความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของนายความ ทั้งในด้านของพยานหลักฐานเกี่ยวกับลายนิ้วมือ, พยานหลักฐานด้าน DNA, ความสำคัญหน่วยงานและการจัดเก็บพยานหลักฐาน ในขณะที่อายุ วุฒิการศึกษา และภูมิภาคสถานที่ทำงานมีความสัมพันธ์กันกับความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นบางส่วน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของพยานหลักฐาน และ ความเข้าใจในหน่วยงานและการจัดเก็บพยานหลักฐาน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับอายุของนายความ อันเนื่องมาจากอายุของผู้ตอบแบบสอบถามสัมพันธ์กับประสบการณ์การทำงาน รวมไปถึงวุฒิการศึกษาของนายความผู้ตอบแบบสอบถามที่อาจมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมไม่เท่ากัน และในด้านของภูมิภาคสถานที่ทำงานอาจมีผลในการเจตคติความที่แตกต่างกันออกไปทำให้ความเข้าใจในหลักฐานไม่เท่ากัน เช่นเดียวกันกับประสบการณ์การทำงานในฐานะนายความมีความสัมพันธ์กับความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของนายความในทุกหัวข้อ ไม่ว่าจะเป็น หลักฐานทางด้านลายนิ้วมือ หลักฐาน DNA ความสำคัญของหน่วยงานและการจัดเก็บพยานหลักฐาน

ส่วนพยานหลักฐานลายนิ้วมือแฝงมีความน่าเชื่อถือรองลงมาแต่ก็ถือว่ายังมีความน่าเชื่อถือมาก เหตุเพราะในการตรวจพิสูจน์ มีการตรวจโดยใช้ผู้ตรวจจุดสำคัญซึ่งมีการใช้ดุลพินิจในการตรวจส่วนความเข้าใจในเรื่องวิธีการเก็บพยานหลักฐาน วิธีการตรวจพิสูจน์รวมถึงเรื่องของห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐานนายความมีความเข้าใจน้อยซึ่งอาจเกิดจากการขาดประสบการณ์การทำงาน รวมถึงขาดการอบรมศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ส่วนด้านความรู้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านงานทางนิติวิทยาศาสตร์ ได้แก่งานทางนิติเวช หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บรวมทั้งการตรวจพิสูจน์ซึ่งเป็นคนละหน่วยงานกัน ผู้ประกอบวิชาชีพนายความส่วนมากยังไม่ทราบว่าเป็นคนละหน่วยงาน และรวมถึงไม่ทราบวิธีในการติดต่อและขั้นตอนการประสานงานต่างๆส่งผลให้นายความไม่สามารถนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในคดี ซึ่งผลการทดลองสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ พรหมวิกร (2562) วิจัยเรื่อง ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์: ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการพัฒนาสำหรับประเทศไทย พบว่าบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ยังขาดความรู้และความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยว

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ อาจเชื่อตามความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญที่เบิกความโดยไม่ทราบถึงข้อจำกัดของวิธีการตรวจพิสูจน์ดังกล่าว

อีกทั้งความแตกต่างด้านสถานภาพบุคคลของนายความเมื่อนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าปัจจัยด้านวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและสถานที่ทำงานมีต่อความเข้าใจวิธีการตรวจลายนิ้วมือแฝงแต่ประสบการณ์การทำงานมีผลเกี่ยวกับความเข้าใจพยานหลักฐาน DNA และเมื่อพิจารณาเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ พบว่าอายุของนายความ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานยังคงมีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

อย่างไรก็ดีสำหรับประสบการณ์การทำงานและอายุของนายความมีความสัมพันธ์กับความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของนายความในเกือบทุกหัวข้อไม่ว่าจะเป็นหลักฐานทางด้านลายนิ้วมือ หลักฐาน DNA ความสำคัญ หน่วยงานและการจัดเก็บพยานหลักฐาน ซึ่งเนื่องจากนายความที่มีอายุมากและหรือมีประสบการณ์การทำงานนาน มีการทำคดีที่แตกต่างกันออกไป ทำให้ความเข้าใจในพยานหลักฐานที่แตกต่างกันได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Wainiphithapong et al. (2022) ทำงานวิจัยเรื่อง ระดับความรู้ในการตรวจเก็บวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวนสังกัดกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 7 พบว่าประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับความรู้และทักษะในการตรวจเก็บวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์

ผลการทดลองในส่วนที่สอง นายความตอบแบบสอบถามทั้งหมด 8 ข้อ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประเด็นปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของนายความ เพราะการเข้าถึงหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ มีความสำคัญในการต่อสู้คดี ถ้านายความรู้ถึงวิธีการและเข้าถึงการใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ก็จะเป็นประโยชน์มาก โดยข้อมูลการเข้าถึงในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของนายความ แสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของทนายความเกี่ยวกับประเด็น
ปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ

ปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ของทนายความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1. ท่านเคยขอผลตรวจพยานหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์โดยตรงกับพนักงานสอบสวน	2.31	1.185	ปานกลาง
2. ท่านเคยขอผลตรวจพยานหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์โดยตรงกับหน่วยงานที่ตรวจพิสูจน์	2.33	1.185	ปานกลาง
3. ท่านเคยได้ผลตรวจพยานหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์	2.38	1.142	ปานกลาง
4. พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนรวบรวมหลักฐาน ทุกชนิดเพียงผู้เดียว ตามมาตรา 131 ควรได้รับการแก้ไข ในการใช้ดุลยพินิจแต่ฝ่ายเดียวในระดับใด	3.66	1.145	มาก
5. พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือ ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจพิสูจน์ได้เท่าที่จำเป็น ตาม มาตรา 131/1 กรณีโทษเกิน 3 ปี ควรได้รับการแก้ไขให้ ฝ่ายอื่นเข้ามาขอตรวจพิสูจน์ทราบได้ในระดับใด	3.60	1.054	มาก
6. ท่านทราบว่าค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับใด	3.01	1.152	มาก
7. ท่านทราบขั้นตอนเพื่อขอรับการตรวจสอบหลักฐาน ทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับใด	2.59	1.174	ปานกลาง
8. ท่านมีความสามารถในการแสวงหาพยานหลักฐานทาง นิติวิทยาศาสตร์ในระดับใด	2.77	1.058	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติ
วิทยาศาสตร์ของทนายความพบว่าเมื่อนำเอาคะแนนมาหาค่าเฉลี่ยพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยในเรื่อง

ปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ 2.83 ± 1.14 อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า ทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยว่าอย่างมากว่าพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเพียงผู้เดียว ตามมาตรา 131 และควรได้รับการแก้ไขในการใช้ดุลยพินิจแต่ฝ่ายเดียว อยู่ในระดับมาก (คะแนนค่าเฉลี่ย 3.66) และพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจพิสูจน์ได้เท่าที่จำเป็น ตามมาตรา 131/1 กรณีโทษเกิน 3 ปี ควรได้รับการแก้ไขให้ฝ่ายอื่นเข้ามาขอตรวจพิสูจน์ทราบได้ ทัศนคติส่วนใหญ่ทราบดีว่าการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ค่าใช้จ่ายในและข้อมูลเกี่ยวกับการที่ทัศนคติมีความสามารถในการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เคยได้ผลตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เคยขอผลตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์โดยตรงกับหน่วยงานที่ตรวจพิสูจน์อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าทัศนคติส่วนใหญ่เคยเจอปัญหาหรือทำคดีความเกี่ยวกับการใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์บ้าง โดยทัศนคติส่วนใหญ่ตอบคำถามว่าทราบขั้นตอนเพื่อขอรับการตรวจสอบหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับปานกลาง

นอกจากนี้การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นศึกษาความต้องการของทัศนคติในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์โดยทัศนคติตอบแบบสอบถามในประเด็นศึกษาความต้องการของทัศนคติในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์ แสดงตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของทัศนคติในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์

ศึกษาความต้องการของ ทัศนคติในการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานของ คะแนน	ระดับ
1. ท่านเคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับใด	2.20	1.162	ปานกลาง
2. ท่านคิดว่าควรมีการฝึกอบรมความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้กับทัศนคติในระหว่างที่มีการอบรมวิชาว่าความในระดับใด	3.48	1.217	มาก

3. ท่านคิดว่าควรมีการเรียนการสอน ด้านนิติวิทยาศาสตร์ในระหว่างที่ศึกษา ในระดับอุดมศึกษาในระดับใด	3.73	1.032	มาก
---	------	-------	-----

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของทนายความในประเด็นระบบ
การศึกษาของทนายความด้านพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ (ต่อ)

ศึกษาความต้องการของ ทนายความในการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานของ คะแนน	ระดับ
4. ท่านคิดว่าควรมีการฝึกอบรมความรู้ ด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้กับทนายความ ภายหลังจากได้ใบอนุญาตว่าความ	4.01	0.975	มากที่สุด
5. ท่านคิดว่าควรมีวิชาพยานหลักฐาน ทางนิติวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะอย่าง เป็นระบบ	4.15	0.830	มากที่สุด
6. ท่านคิดว่าควรมีผู้เชี่ยวชาญด้านนิติ วิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ เพื่อช่วย แก้ปัญหาในการต่อสู้คดีหรือกล่าวโทษ	4.28	0.944	มากที่สุด
7. ท่านคิดว่าควรมีการฝึกอบรมวิธีการ แสวงหาและการนำพยานหลักฐานทาง นิติวิทยาศาสตร์ไปใช้ในคดี	4.07	0.980	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องความต้องการของทนายความในการเพิ่มพูน
ความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์ พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวม \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า
 3.70 ± 1.02 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าทนายความส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับการมี
การจัดอบรมหรือควรมีการให้การศึกษาเพิ่มเติมด้านพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ แก่
ทนายความและยังต้องการผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการต่อสู้
คดีหรือกล่าวโทษ มาให้คำปรึกษาโดยมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.28 และควรมี
วิชาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะอย่างเป็นระบบ มีการฝึกอบรมวิธีการแสวงหาและ
การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไปใช้ในคดี และ ควรมีการฝึกอบรมความรู้ด้านนิติ

วิทยาศาสตร์ให้กับนายความ ภายหลังจากได้ใบอนุญาตว่าความโดยมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นกัน นายความเห็นว่าควรมีการเรียนการสอนด้านนิติวิทยาศาสตร์ในระหว่างที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษา และควรมีการฝึกอบรมความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้กับนายความในระหว่างที่มีการอบรมวิชาว่าความ มีคะแนนระดับมาก จากคะแนนยังพบว่าตัวนายความเคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ปลายเปิด

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารสภาทนายความ ณ. สภาทนายความแห่งประเทศไทยใน พระบรมราชูปถัมภ์ โดยได้ทำการวิเคราะห์ผลจากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามกับ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนายความที่มีใบอนุญาตตลอดชีพและได้นำมาวิเคราะห์หาประเด็นปัญหาที่ได้ จากการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาสร้างเป็นเครื่องมือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างปลายเปิด เกี่ยวกับความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์ รวมทั้งแนวทางการให้ความรู้กับนายความตาม พ.ร.บ. นิติวิทยาศาสตร์กับ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นฝ่ายบริหารของสภาทนายความและและอาจารย์ฝ่ายวิชาการและอบรมของสภา ทนายความแห่งประเทศไทย จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้บริหารสภาทนายความจำนวน 3 ท่าน ผู้วิจัยได้ทำการสรุปจากประเด็นของการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์เรื่องความรู้ ความเข้าใจในการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

โดยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารสภาทนายความจำนวน 3 ท่านสรุปผลได้ในเรื่อง การใช้ พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันได้มีข้อคิดเห็นไปในทางเดียวกันว่าปัจจุบันมีการใช้ หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยทำให้หลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์มีความสำคัญมากในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีการนำมีการนำพยานหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์ที่ตรวจเก็บได้ในสถานที่เกิดเหตุมาใช้เป็นจำนวนมากเพื่อพิสูจน์ความจริงในคดีต่างๆให้ ปราบฏอนอกจากนี้ทุกท่านเห็นตรงกันว่าหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สามารถใช้ในการพิจารณาคดี และนำผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ และผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน เห็นตรงกันว่าในปัจจุบันนายความยังถือ ว่ามีความรู้ด้านนี้ในระดับน้อย ต้องการความรู้เพิ่มเติมในด้าน ความรู้และการใช้หลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“งานด้านนิติวิทยาศาสตร์นั้นมีความสำคัญกับนายความอย่างมากในการต่อสู้คดี ทั้งทาง แพ่งและทางอาญา”

“ทนายความในยุคปัจจุบันต้องมีพัฒนาการในเรื่องความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์หรือนิติเวช เหตุเพราะกระบวนการทางด้านงานยุติธรรมได้พัฒนาไปแล้ว หลักฐานหลายอย่างที่ไม่มี หรือขาดประจักษ์พยาน ศาลก็สามารถใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นำมาลงโทษจำเลยก็ได้”

นอกจากนี้ยังเห็นว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น ต้องมีความน่าเชื่อถือ มีลำดับห่วงโซ่วัตถุพยาน และต้องมีมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ มีความจำเป็นในการใช้ไม่ว่าชั้นสอบสวนหรือชั้นสืบพยาน ดังนั้นจึงมีความสำคัญกับทนายความเป็นอย่างยิ่งในการใช้ต่อสู้คดี เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์หรือพิสูจน์ความผิด เพื่อนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“การจัดการให้ความรู้กับทนายความเราเน้นงานวิชาการ เราเน้นหลักสูตรนิติวิทยาศาสตร์เป็นหลักสูตรเฉพาะทางนิติวิทยาศาสตร์ เพราะมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการต่อสู้คดี รวมทั้งการแสวงหาหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์”

วัตถุประสงค์เรื่องปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ

จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าทนายความยังขาดความเข้าใจ ขาดข้อมูลในการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และรวมทั้งการแสวงหาหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ยังเห็นพ้องกันในเรื่องข้อกฎหมาย ตาม ป.วิอาญา ม.131 และ ม.131/1 ที่ให้ดุลพินิจกับพนักงานสอบสวนแต่เพียงผู้เดียวนั้น ถือเป็นข้อจำกัดที่ต้องตระหนักถึงปัญหาในการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่สำคัญ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ส่วนกฎหมาย ป. วิอาญา ม.131 ที่ให้ดุลพินิจกับพนักงานสอบสวนแต่เพียงผู้เดียวนั้นแก้ไขได้ยากแก้ไขไม่ได้ก็เสนอได้โดยดูว่าอันไหนเป็นธรรมอันไหนไม่เป็นธรรมต้องชัดเจนดูเป็นเรื่องๆไป”

“ในปัจจุบันทนายความรวมถึงประชาชนจะเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นกระทำได้ยาก เหตุตาม ป.วิอาญาม.131 ต้องอาศัยดุลพินิจของพนักงานสอบสวนเท่านั้น ดังนั้นการเข้าถึงจึงมีลักษณะเป็นการใช้เส้นสาย มีความรู้จักจึงจะเข้าถึงได้ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในกระบวนการยุติธรรม”

นอกจากนี้จากการให้สัมภาษณ์ของอดีตนายกษัตริย์ทนายความได้ติดตามและให้ความรู้ในเรื่องของรัฐธรรมนูญ มาตรา 258 ได้บัญญัติไว้เรื่องนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งกำลังอยู่ในขั้นตอนของการร่างกฎหมายของกระทรวงยุติธรรม กำหนดแนวทางของงานนิติวิทยาศาสตร์และสิทธิในการเข้าถึงต้องเกิดความไม่เป็นธรรม รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เพราะการตรวจพิสูจน์ต้องมีค่าใช้จ่ายอาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ เพราะถ้าไม่มีทุนทรัพย์ ประชาชนก็ไม่สามารถเข้าถึงส่วนของการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ปัจจุบันรัฐธรรมนูญ ม. 258 ได้บัญญัติไว้แล้วในเรื่องนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งกำลังอยู่ในขั้นตอนของการร่างกฎหมายอยู่ที่กระทรวงยุติธรรม กำหนดงานนิติวิทยาศาสตร์ควรมีเส้นทางหรือแนวทางอย่างไร”

วัตถุประสงค์เรื่องความต้องการของทนายความในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์

จากการสัมภาษณ์เรื่องความต้องการของทนายความในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์ ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความคิดเห็นสอดคล้องคือ จำต้องมีความรู้ โดยต้องมีการศึกษาอบรมกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งสมควรให้สภาพทนายความ จะนำไปวางระบบการศึกษาหรือ อบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์ ลักษณะของพยาน ซึ่งในปัจจุบันทางสภาพทนายความมีการจัดอบรมนิติวิทยาศาสตร์ จรรยาอยู่แล้ว และสมควรเพิ่มหลักสูตรต่างๆ เพิ่มขึ้นจากหลักสูตรที่สภาพทนายความจัดขึ้น ทั้งหลักสูตรในระยะสั้น และหลักสูตรต่อเนื่องในระยะยาว เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น เพื่อยกมาตรฐานการให้บริการทางทนายความ นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านยังแนะนำเห็นว่าควรมีการจัดการให้ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลด้านนิติวิทยาศาสตร์ มาตั้งแต่ระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งควรเป็นวิชาบังคับให้เรียน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คดีอาญาทุกคดี ผู้เสียหายควรปรึกษาทนายความก่อนเพื่อแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อเก็บหลักฐานที่ช่วยตรวจพิสูจน์ให้ปรากฏเพื่อนำไปใช้ในชั้นศาล จึงมีความจำเป็นต้องมีหลักสูตรอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทนายความ โดยมีการเสนอหลักสูตรเพื่อจัดอบรมทั้งหมด 36 หลักสูตร”

“จะเพิ่มหลักสูตรเพื่อสร้างนักกฎหมาย เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการว่าความ ในด้านนิติวิทยาศาสตร์โดยเพิ่มหลักสูตรทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพราะเป็นเรื่องที่มาแรงเพื่อช่วยในการป้องกันอาชญากรรม”

“สำหรับทนายความเรานี้ก็ได้จัดให้มีการฝึกอบรมรวมถึงการอบรมพิเศษให้ในเรื่องหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในโครงการต่างๆที่มีบรรยายอยู่ เช่นท่านอธิบดีดีเอสไอก็มาให้ความรู้ในขณะที่มีการอบรมวิชาว่าความและได้แนะนำว่าควรจะให้เริ่มตั้งแต่อยู่ในระดับมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นการปูพื้นเป็นวิชาบังคับตั้งแต่ในชั้นปริญญาตรี”

“แต่สิ่งเหล่านี้ต้องมีความรู้ โดยต้องมีการศึกษาอบรมกันโดยเฉพาะคือเป็นความรู้ด้านพิเศษ อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์กับประชาชนด้วย ต้องมีเส้นขนานในการเก็บและตรวจพิสูจน์ โดยผู้เสียหายมีส่วนร่วมรับรู้เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่า ครบถ้วนถูกต้อง ช่วยในการพิสูจน์ความผิด ศาลเชื่อถือร่วมรับฟังกับพยานหลักฐานอื่นทำให้น่าเชื่อ หรือไม่เชื่อ จึงจำเป็นต้องอาศัยผู้มีความรู้พิเศษเฉพาะด้าน ซึ่งเป็นเรื่องยาก”

บทที่ 5

สรุปผล วิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความสำคัญอย่างมากในคดีที่เกี่ยวข้อง เหตุเพราะเป็นพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือสูง อาจนำไปสู่การพิสูจน์ความผิดหรือพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลยในชั้นพิจารณาคดีได้ ดังนั้นทนายความที่มีความรู้ในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ย่อมมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้น ในการแสวงหาข้อเท็จจริง และดำเนินการทางกฎหมาย เพื่อให้ผลแห่งคดีเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ซึ่งจากการวิเคราะห์แบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกทำการสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

สรุปวัตถุประสงค์เรื่องความรู้ความเข้าใจในการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

จากผลการศึกษาเรื่องความตระหนักรู้และความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความไทย แสดงให้เห็นว่าทนายความที่มีใบอนุญาตว่าความของสภาทนายความแห่งประเทศไทย ประเภทตลอดชีพ มีความรู้และตระหนักรู้ในเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง และยังพบว่ายังขาดความรู้ในเรื่องต่างๆอาทิเช่น วิธีการเก็บพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ วิธีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ห่วงโซ่การครอบครองพยานหลักฐาน รวมถึงหน่วยงานที่จัดเก็บและหน่วยงานตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaplan et al. (2020) โดยประชาชนทั่วไปยังขาดความเชื่อมั่นในพยานหลักฐานที่มีการใช้ดุลยพินิจของผู้ตรวจสอบ เมื่อเทียบกับพยานหลักฐานที่ใช้เครื่องมือในการทดสอบ ซึ่งจะส่งผลต่อการทำงานของทนายความในการให้คำแนะนำกับลูกความในคดี รวมถึงการต่อสู้คดีในชั้นพิจารณาคดี และการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในคดีในการต่อสู้และสนับสนุนคำคู่ความ อีกทั้งทนายความได้เล็งเห็นความสำคัญของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ที่ส่งผลต่อการพิจารณาคดีแต่ยังมีความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ อาทิเช่น เรื่องลายนิ้วมือแฝง ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานดีเอ็นเอ เป็นต้น

สรุปวัตถุประสงค์เรื่องปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของนายความ

ผลการศึกษาข้างสรุปได้ว่านายความยังประสบปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนในการตรวจสอบหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ นายความส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ในการขอผลตรวจพยานหลักฐาน และขาดข้อมูลถึงค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ อีกทั้งในการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก รวมถึงข้อจำกัดจากข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาจเป็นผลให้นายความไม่เคยขอผลตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ประกอบการพิจารณาคดี ซึ่งอาจเป็นผลให้การหาหลักฐานมาประกอบการพิจารณาคดีไม่ได้เต็มประสิทธิภาพ จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เรื่องปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์พบว่า อุปสรรคของข้อกฎหมายตาม ป.วิอาญา ม. 131 และ ม. 131/1 ในเรื่องให้อำนาจกับพนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจแต่เพียงผู้เดียวในเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงพยานหลักฐานของผู้เสียหายในคดี ซึ่งตรงกับผลที่ได้จากแบบสอบถามในเชิงปริมาณที่พบว่า ปัญหาของข้อกฎหมายตาม ป.วิอาญา ม.131 และ ม.131/1 อาจทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และควรมีการแก้ไข ซึ่งเป็นการตระหนักถึงอุปสรรคที่เกิดจากข้อกฎหมายในการอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับการศึกษาของจิราภรณ์ พูลพิพัฒน์ (2561) ได้ศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานผลการศึกษาพบว่าจากข้อจำกัดการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากข้อกฎหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 และตามพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559

สรุปวัตถุประสงค์เรื่องความต้องการของนายความในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์

จากผลการศึกษาในประเด็นเรื่องความต้องการของนายความในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านนิติวิทยาศาสตร์ พบว่านายความมีพื้นฐานความรู้ในเรื่องหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับปานกลาง เห็นว่าควรมีปรับปรุงระบบการศึกษาด้านพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์โดยสภาพนายความ อาจจะมีการเพิ่มหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรระยะยาว ควรมีวิชาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ รวมไปถึงควรมีการฝึกอบรมวิธีการแสวงหาและการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไปใช้ในคดีเพื่อสนับสนุนคำคู่ความในชั้นพิจารณาคดีเพื่อให้นายความมีความรู้ความเข้าใจและเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Garrett et al. (2021) ที่ควรให้มีการศึกษาหรืออบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับความรู้ทางพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ให้กับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ที่นายความส่วน

ใหญ่เห็นด้วยเป็นอย่างมากที่สภานายความควรจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะด้าน มาให้คำปรึกษา เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการต่อสู้คดีต่างๆที่สำคัญ

ผลที่ได้จากงานวิจัยนี้ โดยผู้วิจัยทำหนังสือสรุปผลการวิจัยและได้ยื่นต่อสภานายความแห่งประเทศไทยอย่างเร่งด่วนเพื่อกำหนดแผนการพัฒนาศึกษาอบรมความรู้เกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ รวมถึงกระบวนการในการตรวจพิสูจน์ อีกทั้งได้จัดทำแผ่นพับพร้อม QR CODE แสดงหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์รวมถึงขั้นตอนต่างๆในการติดต่อประสานงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของนายความ

ผลจากหนังสือที่ได้ทำการยื่นต่อสภานายความแห่งประเทศไทยส่งผลให้เกิดการจัดการอบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์โดยจะมีการอบรมครั้งแรกโดยเริ่มในวันที่ 17 มิถุนายน 2566 นี้ ณ ตึก OTOP ถนนราชพฤกษ์ โดยจำกัดจำนวนนายความที่ 300 ท่านซึ่งมีนายความสนใจเป็นจำนวนมาก ลงทะเบียนมาเต็มตั้งแต่วันแรกที่เปิดให้ลงทะเบียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรนำผลการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงและกำหนดแผนการพัฒนาศึกษาอบรมและให้ความรู้เพิ่มเติมให้กับนายความอย่างเป็นระบบ ระยะยาวอย่างต่อเนื่องโดยสภานายความแห่งประเทศไทย
2. ข้อเสนอแนะต่อนายความ ควรมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ในเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนงานของนายความในคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
3. ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปศึกษาต่อในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรดำเนินการศึกษาเรื่องการกำหนดหลักสูตรในการฝึกอบรมให้กับนายความ ในเรื่องพยานนิติวิทยาศาสตร์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมถึงปัญหาในการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
4. ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปศึกษาต่อในงานวิจัยครั้งต่อไป ทำการศึกษาที่สามารถขยายผลไปยังนายความผู้ที่เคยใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ที่จะเป็นนายความต่อไปในอนาคต

รายการอ้างอิง

- Garrett, B. L., Gardner, B. O., Murphy, E., & Grimes, P. (2021). Judges and forensic science education: A national survey. *Forensic Science International*, 321, 110714.
- Hobson, C. B. (1992). *Fire investigation: a new concept*. CC Thomas.
- Kaplan, J., Ling, S., & Cuellar, M. (2020). Public beliefs about the accuracy and importance of forensic evidence in the United States. *Science & Justice*, 60(3), 263-272.
- Komarinski, P. (2005). *Automated fingerprint identification systems (AFIS)*. Elsevier.
- PPTV Online. (2021). ทนายตั้มข้องใจใช้ชีนโครตรอนตรวจ DNA เส้นผม.
<https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%8D%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1/149005>
- Ribeiro, G., Tangen, J. M., & McKimmie, B. M. (2019). Beliefs about error rates and human judgment in forensic science. *Forensic Science International*, 297, 138-147.
- Spitz, D. R., Azzam, E. I., Jian Li, J., & Gius, D. (2004). Metabolic oxidation/reduction reactions and cellular responses to ionizing radiation: a unifying concept in stress response biology. *Cancer and Metastasis Reviews*, 23, 311-322.
- WAINIPHITHAPONG, C., Laoarun, W., & Supalakhnari, S. (2022). Levels of Knowledge in Forensic Evidence Collection of Inquiry Officers in Provincial Police Region 7. *Journal of Criminology and Forensic Science*, 8(1), 45-61.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis-3*.
- เรียงธรรม ลัดพลี. (2535). คำอธิบายกฎหมายพยานหลักฐาน. สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- โสภณ รัตนการ. (2547). คำอธิบายพยาน. สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- ไทยรัฐ ออนไลน์. (2565). นักวิชาการวิเคราะห์คดี "แดงโม" เผยธรรมชาติมนุษย์ สนับสนุนมากยิ่งต้องห่วงกันมาก. <https://www.thairath.co.th/news/society/2329448>
- กองบัญชาการตำรวจ. (2552). <https://www.edupol.org/index.php>
- จรัญ ภัคศิษานกุล. (2559). กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. บริษัท กรุงเทพมหานคร พับลิชชิ่ง จำกัด.
- จิราภรณ์ พูลพิพัฒน์. (2561). มาตรการทางกฎหมายในการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน มหาวิทยาลัยศรีปทุม].

- ณรงค์ศักดิ์ สุขวิบูลย์. (2560). รูปแบบการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพทนายความอาสาของสภาทนายความไทย. วารสารกระบวนการยุติธรรม, 10(1), 67-84.
- ณัฐดนัย เนียมทอง. (2560). พิสูจน์หลักฐานคืองานตำรวจ. <https://www.scimath.org/article-biology/item/7466-2017-09-08-02-55-47>
- চারঙ্গ জিরজিয়াবেখ. (2548). ชั้นสูตรพลิกศพในทางนิติเวช. โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ประชุม สถาปัตตานนท์. (2521). นิติวิทยาศาสตร์. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประมุข สุวรรณศรี. (2524). อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายประมุข สุวรรณศรี ม.ป.ช., ม.ว.ม., ท.จ.ว. ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส วันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2524. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร.
- พงศกรณ์ ชูเวช. (2531). การพิสูจน์หลักฐาน. นิติบรรณาการ.
- พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์ (2537). ความรู้เบื้องต้นการสืบสวนอาชญากรรม. ศิลป์สยามการพิมพ์.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2555). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- พัชรา สีนลอยมา. (2563). การวิจัยเพื่อพัฒนาและส่งเสริมนวัตกรรมทางกฎหมาย นิติวิทยาศาสตร์ และฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของการอำนวยความสะดวกยุติธรรมและการบริหารงานยุติธรรม.
- วรภรณ์ พรหมวิกร, สุธิดา สุวรรณรังษี, ไกรสร อัมมวรรณ, สุนทรี บุชิตชน, น้ำแท้ มีบุญสล้าง. (2562). ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์: ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการพัฒนาสำหรับประเทศไทย. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 12(2), 168-180.
- วิเชียร ชูบไสง, & พิสมัย จารุจิตติพันธ์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 5(3), 404-417.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2548). จากจรรยาแพทย์มาถึงยุคชีวจริยศาสตร์. วิทยุชน.
- สมประสงค์ ประรณชาติ. (2518). นิติวิทยาศาสตร์ว่าด้วยการพิสูจน์หลักฐาน. โรงพิมพ์การศาสนา.
- สหัส ไพภักดี. (2559). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพของทนายความในอดี้อาญาของประเทศไทย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ].
- สันต์ สุขวัจน์และคณะ. (2550). การพิสูจน์หลักฐาน. โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2477). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477. Retrieved from <https://webportal.bangkok.go.th/upload/user/00000121/File2020/1-10.pdf>
- อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์. (2546). นิติวิทยาศาสตร์ 1 เพื่อการสืบสวนสอบสวน. บริษัท ที ซีจี พรินต์ติ้ง จำกัด.

อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์. (2546). นิติวิทยาศาสตร์ 2 เพื่อการสืบสวนสอบสวน. บริษัท ที ซีจี พรินติ้ง จำกัด.

แบบสอบถามความเข้าใจ และการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความในคดีอาญา

คำชี้แจง กรุณาเติมเครื่องหมาย ✓ และกรอกข้อความให้สมบูรณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 25 ปี

25-50 ปี

51 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

4. สถานภาพ

โสด

สมรส

5. ประสบการณ์ทำงาน

1-5 ปี

6-10 ปี

11 ปีขึ้นไป

6. ภูมิลำเนา

กรุงเทพฯ

ภูมิภาค

ส่วนที่ 2 ความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุดหรือดีมาก

4 หมายถึง มากหรือดี

3 หมายถึง ปานกลางหรือพอใช้

2 หมายถึง น้อยหรือต่ำกว่ามาตรฐาน

1 หมายถึง น้อยที่สุดหรือต้องปรับปรุง

ลำดับ ที่	ความเข้าใจในพยานหลักฐานทาง นิติวิทยาศาสตร์ของนายความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก
1.	ท่านมีความรู้เรื่องพยานหลักฐาน ลายนิ้วมือแฝงในระดับใด					
2.	ท่านทราบวิธีการตรวจสอบ ลายนิ้วมือแฝง เป็นการตรวจโดยใช้ ผู้ตรวจจุดสำคัญและใช้ดูลย์พินิจ ในระดับใด					
3.	ท่านคิดว่าพยานหลักฐานลายนิ้วมือ แฝงมีความน่าเชื่อถือในระดับใด					
4.	ท่านมีความรู้พยานหลักฐาน DNA หรือสารพันธุกรรมในระดับใด					
5.	ท่านทราบวิธีการตรวจ พยานหลักฐาน DNA ใช้ เครื่องตรวจ DNA ไม่มีการใช้ดูลย์ พินิจในระดับใด					
6.	ท่านคิดว่าพยานหลักฐาน DNA มี ความน่าเชื่อถือในระดับใด					
7.	ท่านคิดว่าพยานหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์มีความสำคัญและมีผล ต่อคดีในชั้นพิจารณาคดีในระดับใด					

ลำดับ ที่	ความเข้าใจในพยานหลักฐานทาง นิติวิทยาศาสตร์ของนายความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก
8.	ท่านสามารถให้คำแนะนำกับ ลูกความในคดีที่เกี่ยวข้องกับ หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ใน ระดับใด					
9.	ท่านทราบว่าหน่วยงานทางนิติ วิทยาศาสตร์และหน่วยงานทาง นิติเวชแยกจากกันโดยชัดเจนใน ระดับใด					
10.	ท่านมีความเข้าใจเรื่องห่วงโซ่การ ครอบครองพยานหลักฐานในระดับ ใด					
11.	ท่านทราบวิธีการตรวจพิสูจน์ พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในระดับใด					
12.	ท่านทราบวิธีการเก็บพยานหลักฐาน ทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับใด					
13.	ท่านทราบว่าหน่วยงานจัดเก็บกับ หน่วยงานตรวจพิสูจน์ พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นคนละหน่วยงานในระดับใด					
14.	ท่านคิดว่าท่านมีความรู้เรื่อง พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในระดับใด					

ส่วนที่ 3 ปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

ลำดับ ที่	ปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐาน ทางนิติวิทยาศาสตร์	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก
1.	ท่านเคยขอผลตรวจพยานหลักฐานทาง นิติวิทยาศาสตร์โดยตรงกับพนักงาน สอบสวน					
2.	ท่านเคยขอผลตรวจพยานหลักฐานทาง นิติวิทยาศาสตร์โดยตรงกับหน่วยงานที่ ตรวจพิสูจน์					
3.	ท่านเคยได้ผลตรวจพยานหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์					
4.	พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวน รวบรวมหลักฐานทุกชนิดเพียงผู้เดียว ตามมาตรา 131 ควรได้รับการแก้ไขใน การใช้ดุลยพินิจแต่ฝ่ายเดียวในระดับใด					
5.	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้ แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจ พิสูจน์ได้เท่าที่จำเป็น ตามมาตรา 131/1 กรณีโทษเกิน 3 ปี ควรได้รับการแก้ไขให้ ฝ่ายอื่นเข้ามาขอตรวจพิสูจน์ทราบได้ใน ระดับใด					
6.	ท่านทราบว่า มีค่าใช้จ่ายในการตรวจ พิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ใน ระดับใด					
7.	ท่านทราบขั้นตอนเพื่อขอรับการ ตรวจสอบหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ใน ระดับใด					

8.	ท่านมีความสามารถในการแสวงหา พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ใน ระดับใด					
----	---	--	--	--	--	--

ลำดับ ที่	ความต้องการของ หน่วยงานในการเพิ่มพูน ความรู้ความเข้าใจด้านนิติ วิทยาศาสตร์	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก
1.	ท่านเคยได้รับการฝึกอบรม เกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์ในระดับใด					
2.	ท่านคิดว่าควรมีการฝึกอบรม ความรู้ทางด้านนิติ วิทยาศาสตร์ให้กับหน่วยงาน ในระหว่างที่มีการอบรมวิชาว่า ความในระดับใด					
3.	ท่านคิดว่าควรมีการเรียนการ สอนด้านนิติวิทยาศาสตร์ใน ระหว่างที่ศึกษาใน ระดับอุดมศึกษาในระดับใด					
4.	ท่านคิดว่าควรมีการฝึกอบรม ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ ให้กับหน่วยงาน ภายหลังจาก ได้ใบอนุญาตว่าความ					
5.	ท่านคิดว่าควรมีวิชา พยานหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์โดยเฉพาะอย่าง เป็นระบบ					
6.	ท่านคิดว่าควรมีผู้เชี่ยวชาญ ด้านนิติวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการต่อสู้ คดีหรือกล่าวโทษ					
7.	ท่านคิดว่าควรมีการฝึกอบรม วิธีการแสวงหาและการนำ					

ลำดับ ที่	ความต้องการของ ทนายความในการเพิ่มพูน ความรู้ความเข้าใจด้านนิติ วิทยาศาสตร์	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย มาก
	พยานหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์ไปใช้ในคดี					

สรุปผลการวิจัยและได้ยื่นต่อสภานายความแห่งประเทศไทยเร่งด่วน

เรื่อง การให้ความรู้และความเข้าใจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์แก่ทนายความอย่างเร่งด่วน

เรียน สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์

สิ่งที่แนบมาด้วย 1.งานวิจัยเรื่องความตระหนักรู้และความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความไทย

2. คิวอาร์โค้ดแสดงหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ รวมถึงขั้นตอนต่างๆในการติดต่อประสานงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของทนายความไทย นำไปสร้างแผ่นพับพร้อมคิวอาร์โค้ด

เนื่องจากข้าพเจ้านายนายวชิรพล วิศวจรรยา ได้ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร (วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์) ในระดับชั้นปริญญาเอก สาขานิติวิทยาศาสตร์ และ งานยุติธรรม ได้ทำงานวิจัยเรื่องความตระหนักรู้และความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความไทย ผู้วิจัยได้ผลของงานวิจัยสรุปได้ว่าทนายความมีความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับปานกลางอีกทั้งประสบปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจไม่สามารถนำพยานหลักฐานทางนิติศาสตร์นำมาใช้อย่างขาดประสิทธิภาพ อีกทั้งจากผลการศึกษาในระบบของทนายความด้านพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของสภานายความฯพบว่ายังไม่ครอบคลุมความรู้ทางด้านพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ส่งผลให้ทนายความยังขาดความรู้ความเข้าใจในการนำไปใช้ในคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จึงเรียนแจ้งสภานายความฯ อย่างเร่งด่วน ตามที่นายก สภานายความฯ ได้เห็นชอบในการจัดให้มีการจัดการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรนิติวิทยาศาสตร์ สำหรับ ทนายความในปี 2566 และเพื่อดำเนินการให้ความรู้อย่างเร่งด่วนเพื่อประโยชน์แก่ทนายความและสภานายความฯ

แสดงความนับถือ

(นายวชิรพล วิศวจรรยา)

QR CODE แสดงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ
การพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายวชิรพล วิศวกรรมยา
วัน เดือน ปี เกิด	11 ตุลาคม 2509
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	นศ.บ (นิเทศศาสตรบัณฑิต) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ นบ.(นิติศาสตรศาสตรบัณฑิต) มหาวิทยาลัยรามคำแหง รบ.(รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต) มหาวิทยาลัยรามคำแหง รบ.(รัฐศาสตรบัณฑิต การเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัยรามคำแหง บธ.บ (บริหารธุรกิจบัณฑิต การตลาด) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ศศ.บ.ศิลปศาสตรบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยรามคำแหง บธ.บ (การจัดการกีฬา กอล์ฟ มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 32 ถนนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 ซอย 12 แขวงหนองบอน เขต ประเวศ กรุงเทพฯ

